

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ,
ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ
ΔΙΑΦΟΡΩΝ**

Παρασκευή Κουτσούμπα

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των
απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς, 2020

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ / ΖΗΤΗΜΑΤΑ COPYRIGHT

«Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού, που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου»

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

«Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Δανιήλ Γεώργιος (Επιβλέπων)
- Τσελέντης Βασίλειος-Στυλιανός
- Πολέμης Διονύσιος

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαιτησία και η διαμεσολάβηση αποτελούν τις δύο βασικότερες και δημοφιλέστερες εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών, βασικό χαρακτηριστικό των οποίων αποτελεί η αναζήτηση ιδιωτικής λύσης για την αντιμετώπιση των αναφερόμενων διαφορών με την ανάμιξη ενός τρίτου, ανεξάρτητου και αμερόληπτου προσώπου. Και οι δύο αυτοί θεσμοί προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα στα διάδικα μέρη, καθιστώντας την προσφυγή σε αυτές τις μεθόδους πιο ελκυστική από την δικαστική επίλυση των διαφορών, η οποία τα τελευταία χρόνια, λόγω των σημαντικών προβλημάτων χρόνου και κόστους που αντιμετωπίζει, έχει χάσει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Η παρούσα εργασία διερευνά, σε θεωρητικό επίπεδο, μέσα από την ανασκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας τη συμβολή των δύο αυτών θεσμών στην απονομή δικαιοσύνης, αρχικώς σε ένα γενικότερο πλαίσιο και εν συνεχεία στο χώρο της ναυτιλίας. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι ενώ ο θεσμός της διαιτησίας έχει εδραιωθεί στη ναυτιλία ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών, τα τελευταία χρόνια η διαμεσολάβηση αρχίζει να κερδίζει έδαφος στις ναυτιλιακές διαφορές, και αναμένεται να κερδίσει ακόμα περισσότερο μετά την εφαρμογή της Σύμβασης της Σιγκαπούρης. Η μελέτη αυτή απαρτίζεται από πέντε κεφάλαια, τα οποία θα παρουσιάσουν στον αναγνώστη τις έννοιες και τα κυριότερα χαρακτηριστικά των δύο αυτών θεσμών, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται στο χώρο της ναυτιλίας.

Λέξεις – κλειδιά: ναυτιλία, διαιτησία, διαμεσολάβηση, εναλλακτική επίλυση διαφορών, ναυτιλιακοί οργανισμοί

ABSTRACT

Arbitration and mediation are the two main and most popular alternative forms of dispute resolution, the main feature of which is the search for a private solution to deal with emerging disputes with the involvement of a third party, an independent and impartial person. Both of these institutions offer significant advantages to the parties, making recourse to these methods more attractive than the judicial resolution of disputes, which in recent years, due to the significant time and cost problems it faces, has lost the confidence of the citizens. This paper explores, on a theoretical level, through the review of national and international literature the contribution of these two institutions to the administration of justice, first in a more general context and then in the field of shipping. The results show that while the institution of arbitration has established itself in shipping as an alternative method of dispute resolution, in recent years mediation is beginning to gain ground in maritime disputes and is expected to gain even more after the implementation of the Singapore Convention. This study consists of five chapters, which will present to the reader the meaning and main characteristics of these two institutions, focusing on how they are applied in the maritime sector.

Key word: shipping, arbitration, mediation, alternative dispute resolution, maritime institutions

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ...15	
1.1. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	15
1.2.ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	17
1.2.1 ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ (ARBITRATION).....	17
1.2.2 ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ (MEDIATION).....	18
1.2.3 ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ (NEGOTIATIONS).....	19
1.2.4 ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ (CONCILIATION).....	19
1.2.5 ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ (FACILITATION).....	19
1.2.6 ΠΡΩΙΜΗ ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (EARLY NEUTRALE VALUATION).....	20
1.2.7 ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΑ (ONLINE DISPUTE RESOLUTION).....	20
1.2.8 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (OMBUDSMAN).....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	22
2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....	22
2.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	24
2.2.1 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ.....	24
2.2.2 ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ.....	25
2.2.3 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΤΥΠΗ.....	25
2.2.4 ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ.....	25
2.2.5 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ.....	26
2.2.6 ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ.....	27
2.3 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	27
2.3.1 ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ.....	27
2.3.2 ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ.....	28
2.3.3 ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ.....	28
2.3.4 ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ.....	28
2.4 ΕΙΔΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	29
2.4.1 AD HOC ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	29

2.4.1.1 .AD HOC ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	29
2.4.1.2. ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	29
2.4.2. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	30
2.4.2.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	31
2.4.2.2 ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.....	32
2.4.2.3 ΗΜΕΔΑΠΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ..	33
2.5 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	34
2.5.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	35
2.5.2 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟ.....	36
2.6 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	37
2.6.1. ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ ΤΟΥ 1958.....	37
2.6.2. MODEL LAW ΤΗΣ UNCITRAL.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ.....	40
3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	40
3.2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ.....	42
3.2.1. ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΑ.....	42
3.2.2. ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΡΩΓΗ (SALVAGE ARBITRATION).....	44
3.2.3. ΦΟΡΤΩΤΙΚΗ.....	47
3.3 ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ.....	51
3.3.1 ΛΟΝΔΙΝΟ – LONDON MARITIME ARBITRATORS ASSOCIATION..	53
3.3.2. ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ – SOCIETY OF MARITIME ARBITRATORS.....	57
3.3.3. ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ – HONG KONG MARITIME ARBITRATION ARBITRATION GROUP.....	59
3.3.4 ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ –SINGAPORE CHAMBER OF MARITIME ARBITRATION.....	61
3.3.5. ΕΛΛΑΔΑ- ΕΝΩΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	65
3.3.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	67
3.4 Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	72
4.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ.....	72
4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	74

4.2.1. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	75
4.2.1.1. ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΡΟΝΟΥ.....	75
4.2.1.2. ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ.....	75
4.2.1.3. ΑΠΟΡΡΗΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	76
4.2.1.4. ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	77
4.2.1.5. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΛΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.....	77
4.2.2. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	77
4.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	78
4.3.1. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	79
4.3.2. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΚΟΥΣΙΑΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΟΥΣΙΑΣ ΣΥΝΕΧΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	80
4.3.3. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ.....	81
4.3.4. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ.....	81
4.4 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.....	83
4.5 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	86
4.5.1 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΟΔΗΓΙΑ 2008/52/ΕΚ.....	86
4.5.2 ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ –UNCITRAL MODEL LAW.....	87
4.5.3 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	89
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ.....	94
5.1 ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ.....	94
5.2 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ.....	97
5.2.1 ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΤΟΠΙΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ.....	97
5.2.2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ.....	100
5.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ.....	102
5.3.1 BALTIC AND INTERNATIONAL MARITIME COUNCIL – BIMCO.....	102
5.3.2 SOCIETY OF MARITIME ARBITRATORS – SMA.....	104
5.3.3 LONDON MARITIME ARBITRATORS ASSOCIATION – LMAA.....	106
5.3.4 SINGAPORE CHAMBER OF MARITIME ARBITRATORS – SCMA.....	108
5.3.5 CHINA MARITIME ARBITRATION COMMISSION – CMAC.....	109

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	112
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	117

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΚ: Αστικός Κώδικας

ΑΠ: Άρειος Πάγος

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΕΔ: Εναλλακτική Επίλυση Διαφοράς

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΣΔΑ: Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

ΗΕΔ: Ηλεκτρονική Επίλυση Διαφοράς

Ιδ.δ.δ.: Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου

ΚΔΔ: Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγόρων

Κ.Ν.Δ.Ε: Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας Ένωσης

ΚΠολΔ: Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας

Ν: Νόμος

Ν.Δ.: Νομοθετικό Διάταγμα

Ν.Π.Δ.Δ.: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

Ο.Τ.Α.: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠρΝ: Πρώτυπος Νόμος

Σ: Σύνταγμα

ΣΝΥ.: Σύμβαση της Νέας Υόρκης

ΥΑΣ: Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία

ADR: Alternative Dispute Resolution

BDI: Baltic Dry Index

BIMCO: Baltic and International Maritime Council

CAMP: Chambre Arbitrale Maritime de Paris

CMAC: China Maritime Arbitration Commission

FALCA: Fast and Low Cost Arbitration

FCAP: Fixed Cost Arbitration Procedure

HKMAG: Hong Kong Maritime Arbitration Group

ICC: International Chamber of Commerce

ICP: Intermediate Claims Procedure

IMO: International Maritime Organization

LCIA: London Court of International Arbitration

LMAA: London Maritime Arbitration Association

LOF: Lloyd's Open Form

LSAC: Lloyd's Standard Salvage and Arbitration Clauses

SAP: Shortened Arbitration Procedure

SBC: Singapore Bunker Claims

SCMA: Singapore Chamber of Maritime Arbitration

SCP: Small Claims Procedure

SEADOCC: SCMA Expedited Arbitral Determination of Collision Claims Terms

SIAC: Singapore International Arbitration Center

SMA: Society of Maritime Arbitrators

UNCITRAL: United Nations Commission on International Trade Law

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μεγάλες καθυστερήσεις στην δικαστική διαδικασία σε συνδυασμό με τις υπέρογκες δικαστικές δαπάνες που απαιτείται να καταβληθούν για την ολοκλήρωση αυτής, αναδεικνύουν τις ανεπάρκειες του υφιστάμενου δικαστικού συστήματος, οι οποίες δημιουργούν ιδιαίτερες δυσχέρειες στην απονομή της δικαιοσύνης, την οποία καθιστούν αναποτελεσματική και καταλήγουν πολλές φορές σε αρνησιδικία. Το φαινόμενο αυτό, όπου συναντάται τόσο στην Ελλάδα όσο και σε διεθνές επίπεδο, αποτελεί πολυετές πρόβλημα της δικαιοσύνης και ήταν αυτό που οδήγησε στην θεσμοθέτηση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ των αρχών της δίκαιης δίκης (fair trial), το οποίο ορίζει ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικασθεί δίκαιως, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας.

Το πρόβλημα της μη ορθής απονομής της δικαιοσύνης οδήγησε στην ανάγκη θέσπισης νέων μέτρων και ανέδειξε τη σημασία των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών. Ως εναλλακτικός τρόπος επίλυσης διαφορών νοείται μία μέθοδος εξώδικης επίλυσης διαφορών, με τη συμμετοχή ενός τρίτου προσώπου, η οποία αποσκοπεί στην απλούστευση της διαδικασίας και στη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, με τρόπο ο οποίος να είναι προς το καλύτερο συμφέρον όλων των εμπλεκόμενων μερών (win – win situation). Εκτός από το ρόλο που διαδραματίζουν στην ανεύρεση ουσιαστικής λύσης σε μία ανακύπτουσα διαφορά, οι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για το λόγο ότι προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και αποτελούν μία μορφή «φιλικής» επίλυσης της διαφοράς.

Τα ανωτέρω αποκτούν ακόμα μεγαλύτερη σημασία στον τομέα της ναυτιλίας, λόγω της πολυπλοκότητας που παρουσιάζουν οι ναυτικές διαφορές, όπου παρατηρείται συνήθως η εμπλοκή περισσότερων των δύο μερών, τα οποία υπάγονται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες, με αποτέλεσμα να απαιτούν από τη φύση τους ιδιαίτερα χρονοβόρες, πολύπλοκες και δαπανηρές διαδικασίες. Η ανάγκη επομένως ανεύρεσης μίας εξώδικης δυνατότητας επίλυσης της ναυτικής διαφοράς, πιο γρήγορης, αποτελεσματικής και με λιγότερο κόστος, αποτελεί ουσιώδες ζήτημα για την εύρυθμη λειτουργία της ναυτιλίας.

Οι δύο πιο δημοφιλείς τρόποι εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, οι οποίοι εντοπίζονται και στο χώρο της ναυτιλίας, είναι η διαιτησία και η διαμεσολάβηση. Βασικός στόχος και των δύο αποτελεί η εν τοις πράγμασι επίλυση της διαφοράς. Φυσικά οι συγκεκριμένοι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών δεν αποτελούν μία αυτόματη λύση στα χρόνια προβλήματα που αντιμετωπίζει η απονομή της δικαιοσύνης. Αποτελούν όμως ένα ισχυρό όπλο στην ταχύτερη επίλυση των διαφορών ενώ ταυτόχρονα δημιουργούν συνθήκες ασφάλειας δικαίου, απαραίτητες στο χώρο της ιδιωτικής οικονομίας, και ιδιαίτερα της ναυτιλίας, η οποία αποτελεί πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής αλλά και παγκόσμιας οικονομίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθούν, μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, οι βασικές πτυχές της διαιτησίας και της διαμεσολάβησης, καθώς και η επιτυχής λειτουργία τους ως εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών. Πιο συγκεκριμένα, προχωρώντας από το γενικό προς το ειδικό, γίνεται αρχικώς μια ανάλυση των κυριότερων σημείων των θεσμών, προκειμένου ο αναγνώστης να έρθει σε επαφή και να σχηματίσει γνώμη για αυτούς και εν συνεχεία παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτοί εφαρμόζονται στο χώρο της ναυτιλίας και τυχόν προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τη σύγχρονη εποχή. Μέσω της παρούσας εργασίας επιδιώκεται να γίνει μια αντιπαραβολή των δύο δημοφιλέστερων εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών στη ναυτιλία, προκειμένου να αναδειχθεί ο καταλληλότερος, κατά τη γνώμη της γραφούσας, θεσμός.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται γενικά η έννοια των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών και τα βασικά κοινά χαρακτηριστικά αυτών που οδηγούν στην πρότιμησή τους από την δικαστική προσφυγή, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζονται εν συντομία οι κυριότερες εναλλακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται διεθνώς.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται εισαγωγή στο θεσμό της διαιτησίας, ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών. Αναλύονται τα χαρακτηριστικά αυτής, γίνεται διάκριση των διαφορετικών ειδών διαιτησίας που υφίστανται και αντιπαραβολή των αποτελεσμάτων (πλεονεκτήματα – μειονεκτήματα) που συνεπάγεται η εφαρμογή αυτής στη βασική της μορφή. Στη συνέχεια εξετάζονται δικονομικά ζητήματα που τυχόν ανακύπτουν από την προσφυγή στο θεσμό αυτό, καθώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις που την πλαισιώνουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξειδικεύεται η εφαρμογή του θεσμού της διαιτησίας στον τομέα της ναυτιλίας. Εξετάζεται η λειτουργία του θεσμού σήμερα, καθώς και οι εκφάνσεις της ναυτιλίας στις οποίες επιλέγεται περισσότερο η προσφυγή σε αυτόν. Παράλληλα γίνεται μία παρουσίαση των βασικότερων κανόνων διαιτησίας που εφαρμόζονται από τους κυριότερους διεθνείς ναυτιλιακούς οργανισμούς, καθώς και των σύγχρονων προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο εξεταζόμενος θεσμός.

Το τέταρτο κεφάλαιο υπεισέρχεται στην ανάλυση του θεσμού της διαμεσολάβησης. Καταγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού, τα οφέλη και οι αδυναμίες που παρουσιάζει η εφαρμογή του, οι βασικές αρχές από τις οποίες διέπεται καθώς και το θεσμικό και ρυθμιστικό περιβάλλον στο οποίο έχει αναπτυχθεί.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, διερευνάται ο θεσμός της διαμεσολάβησης στον τομέα της ναυτιλίας ειδικότερα. Παρατίθεται μία σύντομη οικονομική επισκόπηση της ναυτιλιακής αγοράς μέσα από την οποία αναδεικνύεται η ανάγκη εξεύρεσης οικονομικότερων και ταχύτερων μέσων επίλυσης διαφορών, χαρακτηριστικά τα οποία ενσωματώνονται στον θεσμό της διαμεσολάβησης, όπως έχει διαμορφωθεί και ισχύει σήμερα. Στη συνέχεια αναλύεται ο βασικότερος λόγος εξαιτίας του οποίου η διαμεσολάβηση δεν έχει εδραιωθεί έως σήμερα στη σύγχρονη έννομη τάξη και δεν έχει καθιερωθεί στον αναμενόμενο - βάσει των ανωτέρω χαρακτηριστικών της - βαθμό. Περαιτέρω, γίνεται μία ανασκόπηση των κυριότερων ναυτιλιακών οργανισμών που έχουν προχωρήσει τα τελευταία χρόνια στην υιοθέτηση κανόνων διαμεσολάβησης και επιλέγουν, μέσα από τη δράση τους, να προωθήσουν τον εν λόγω θεσμό.

Εν κατακλείδι, γίνεται μία σύνοψη των βασικότερων σημείων της παρούσας και παρουσιάζεται η άποψη της γράφουσας αναφορικά με το ποιος από τους δύο θεσμούς κρίνεται προτιμητέος τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή βάσει των δεδομένων συνθηκών, καθώς και τρόποι ενδυνάμωσης της εμπιστοσύνης των πολιτών σε αυτόν προκειμένου να εδραιωθεί ως τρόπος εναλλακτικής επίλυσης διαφορών στο χώρο της ναυτιλίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Τα τελευταία χρόνια έχει διαπιστωθεί πως η προσφυγή στη δικαιοσύνη δεν αποτελεί πάντα την καλύτερη δυνατή λύση για την αντιμετώπιση των διαφορών που προκύπτουν. Τα όργανα της δικαιοσύνης έχουν να αντιμετωπίσουν ένα σημαντικό αυξημένο όγκο εργασίας, με αποτέλεσμα η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων να καθίσταται εξαιρετικά χρονοβόρα. Παράλληλα, η δικαστική επίλυση μιας διαφοράς είναι αρκετά δαπανηρή, καθώς οι διάδικοι υποχρεούνται να πληρώνουν συχνά μεγάλα ποσά στο πλαίσιο της δικαστικής διαδικασίας, όπως έξοδα για την άσκηση ένδικου βοηθήματος και ένδικου μέσου, έξοδα για την εκδίκαση της υπόθεσης ή την αναβολή της, αμοιβές δικηγόρων και πραγματογνωμόνων, έξοδα εκτελέσεων κ.λ.π.¹

Το δικαίωμα στην έννομη προστασία κατοχυρώνεται στη χώρα μας στο άρθρο 20 §1 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρει ότι «Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σε αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματά ή συμφέροντά του, όπως ο νόμος ορίζει.». Επίσης τα άρθρα 87 §1 και 93 §1 του Σ. ορίζουν τα τακτικά δικαστήρια (διοικητικά, πολιτικά και ποινικά), ως τα αρμόδια για την απονομή της δικαιοσύνης.

Ωστόσο, κατά την ερμηνεία των άρθρων 8 §1 και 20 §1 Σ. προκύπτει εξ αντιδιαστολής πως ορισμένες διαφορές, εφόσον το επιθυμούν τα μέρη, μπορούν να διευθετηθούν από ιδιωτικούς φορείς απονομής της δικαιοσύνης, όπως είναι τα διαιτητικά δικαστήρια. Η αντιμετώπιση, επομένως, κάποιων διαφορών μέσω της διαιτησίας, όχι μόνο δεν παραβιάζει τις συνταγματικές επιταγές, αλλά αντιθέτως θεωρείται επιτρεπτή, συμβαδίζοντας με τις απαιτήσεις του Συντάγματος.²

Οι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης των διαφορών είναι διεθνώς αναγνωρισμένοι με την ονομασία «Alternative Dispute Resolution» (ADR) και αποτελούν εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης μιας διαφοράς, χωρίς την έκδοση δικαστικής απόφασης και

¹ Ι. Χαμηλοθώρης, Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Ιδιωτικών Διαφορών, Εκδ. Σάκκουλας, 2000.

² Σ. Κουσουλή, Η Διεθνής Διαιτησία στην Ελλάδα σε σχέση με τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL, Εκδ. Σάκκουλας, 1996.

χωρίς την παρέμβαση κάποιου δικαστή, με εξαίρεση τη δικαστική μεσολάβηση του άρθρου 214 Β ΚΠολΔ.. Κατά τη διαδικασία εξωδικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς δίνεται η δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη να επιλύσουν τις διαφορές τους οικειοθελώς, αυξάνοντας έτσι τις πιθανότητες ανεύρεσης μίας πρόσφορης και για τα δύο μέρη λύσης, προσαρμοσμένης στις ανάγκες τους, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται ο κίνδυνος περαιτέρω κλονισμού των σχέσεών τους, όπως συνηθίζεται κατά τη διεξαγωγή μιας δίκης.³

Αυτού του είδους οι εναλλακτικές τεχνικές αντιμετώπισης των διενέξεων αναπτύχθηκαν και λειτουργούν, είτε παράλληλα με το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης που εφαρμόζεται σε μία χώρα, είτε αποτελούν κομμάτι του. Ο όρος «εναλλακτικές» δεν χρησιμοποιείται με απώτερο σκοπό να υποβιβάσει τους τρόπους αυτούς επίλυσης των διαφορών σε σχέση με τη δικαστική οδό, αλλά αντίθετα υποδηλώνει την ταυτόχρονη συμπληρωματική λειτουργία τους με τις δικαστικές διαδικασίες.⁴ Εξάλλου, θα ήταν παράλογο να θεωρηθεί ότι οι συγκεκριμένες μέθοδοι αποσκοπούν στο να αντικαταστήσουν τα δικαστήρια, καθώς σκοπό έχουν να δράσουν συμπληρωματικά με αυτά, δίνοντας τη δυνατότητα στον κάθε θιγόμενο να επιλέξει ο ίδιος τη μέθοδο που θεωρεί ότι του ταιριάζει καλύτερα ανάλογα με την υπόθεσή του.⁵

Η προσφυγή σε μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών έχει ως στόχο: **α)** την ειρηνική επίλυση των διαφορών, αυξάνοντας τις πιθανότητες τα διάδικα μέρη να διατηρήσουν ή ακόμα και να ενισχύουν τις προσωπικές και επαγγελματικές τους σχέσεις, **β)** την επίτευξη του χαμηλότερου δυνατού κόστους, **γ)** την ταχύτερη επίλυση της διαφοράς⁶ και **δ)** την προστασία της δημόσιας τάξης, καθώς με την προσφυγή σε εναλλακτικές μορφές επίλυσης των διαφορών τα εθνικά δικαστήρια αποσυμφορούνται, οπότε οι υποθέσεις, των οποίων η επίλυση μέσω εξωδικαστικών μηχανισμών δεν προβλέπεται νομοθετικά, δικάζονται γρηγορότερα και έτσι εξασφαλίζεται το

³ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

⁴ H. Brown, A. Marriott, ADR Principles and Practice, 3rd edition, Sweet & Maxwell, 2011.

⁵ Πράσινη Βίβλος, για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου, COM 2002.

⁶ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

θεμελιώδες δικαίωμα της έννομης προστασίας των πολιτών, τόσο με την πρόσβαση στα δικαστήρια, όσο και με την έκδοση απόφασης σε εύλογο διάστημα.⁷

1.2 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Σύμφωνα με τον Καθηγητή Κομνηνό Γ. Κόμνιο «το κρατικό μονοπώλιο απονομής της δικαιοσύνης δεν είναι απεριοριστο. Αντίθετα, ενόψει της σημαντικής καθυστέρησης στην απονομή δικαιοσύνης, η προσφυγή στα δικαστήρια θεωρείται όλο και συχνότερα ως το έσχατο μέσο για τη διευθέτηση μιας διαφοράς».⁸ Όπως ορίζεται και στον Κώδικα των Δικηγόρων, Ν. 4194/2013 άρθρο 35 §3, «ο δικηγόρος οφείλει να ενημερώνει τον εντολέα του για όλους τους θεσμούς και τις δυνατότητες εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών και γενικά να συμβάλλει στην επίλυση αυτών με οποιονδήποτε τρόπο προς όφελος του εντολέα του».

Η επίλυση μιας διένεξης δεν περιορίζεται πλέον μόνο στα μέσα που διαθέτει η δικαστική οδός, αλλά παράλληλα με αυτή αναπτύσσονται και διάφορες μέθοδοι εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών. Σημαντικός παράγοντας που συνετέλεσε στην ανάπτυξη των μεθόδων αυτών αποτελεί το γεγονός ότι στην περίπτωση της δικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς, η διαδικασία καταλήγει πάντα με ένα νικητή και έναν ηττημένο, σε αντίθεση με την εξωδικαστική επίλυση, όπου τα μέρη κατέχουν κυρίαρχο και ενεργό ρόλο στην διαδικασία αντιμετώπισης της διαφοράς τους, πετυχαίνοντας μια συμφωνία, ικανοποιητική και για τα δύο μέρη της διένεξης (win-win solution).⁹ Στην επόμενη ενότητα γίνεται μια σύντομη αναφορά στις κυριότερες μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών, οι οποίες εφαρμόζονται ολοένα και περισσότερο στις μέρες μας σε διεθνές επίπεδο.

1.2.1 ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ (ARBITRATION)

Ο θεσμός της διαιτησίας, θεωρείται η πιο διαδεδομένη μέθοδος εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών. Ουσιαστικά, πρόκειται για μια διαδικασία βάση της οποίας

⁷ Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β' Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2016.

⁸ Κ. Κόμνιος, Εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και υποχρεώσεις των επιχειρήσεων 2018, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.capital.gr/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

⁹ Γ. Ορφανίδης, Εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών – Συμφιλίωση – Διαμεσολάβηση, στα υπό έκδοση Πρακτικά του Ερευνητικού Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών, 2001.

αποτελεί μια συμφωνία, όπου τα μέρη δηλώνουν την επιθυμία τους να διευθετήσουν τη διαφορά τους μέσω διαιτησίας, καταφεύγοντας σε τρίτα πρόσωπα, τα οποία θα εκδώσουν δεσμευτική απόφαση για τα μέρη, αποκλείοντας τη δικαιοδοσία των αρμόδιων κρατικών δικαστηρίων.¹⁰ Μέσω της διαδικασίας αυτής, η επίλυση του προβλήματος γίνεται με εχεμύθεια, τα συμβαλλόμενα μέρη αποφασίζουν τα ίδια τη διαδικασία και τους όρους της διαιτησίας, καθώς και τη σύνθεση του δικαστηρίου, το οποίο θα αποφασίσει για την κατάληξη της διένεξης.¹¹

Αξίζει να σημειωθεί πως ο θεσμός της διαιτησίας δεν αναγνωρίζεται από όλους ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης των διαφορών. Από τη μία, υπάρχουν αυτοί που θεωρούν ότι ο άτυπος χαρακτήρας της διαιτησίας, σε συνδυασμό με την δυνατότητα του διαιτητή να μην εφαρμόσει το ουσιαστικό δίκαιο καθώς και η μυστικότητα με την οποία διεξάγεται η διαδικασία, αναπτύσσουν ένα μόρφωμα που παραλλάσσεται ουσιαστικά από τη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων και προσομοιάζει περισσότερο με τη διαδικασία των εναλλακτικών μεθόδων.¹² Από την άλλη, όσοι υποστηρίζουν πως η διαιτησία δεν πρέπει να εντάσσεται στους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών, στηρίζουν την άποψή τους στο γεγονός ότι στο πλαίσιο της διαιτησίας ασκείται δικαιοδοτικό έργο, όπως ακριβώς και στη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων, καθώς διαιτητής και δικαστής έχουν ως κοινό έργο αρχικώς τον εντοπισμό των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και εν συνεχεία την υπαγωγή τους στον κατάλληλο κανόνα δικαίου. Παράλληλα, η άποψη αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι η διαιτητική απόφαση επιφέρει όμοια αποτελέσματα με τη δικαστική, καθώς ο διαιτητής εκδίδει απόφαση δεσμευτική για όλα τα μέρη, παράγοντας δεδουλευμένο και εκτελεστότητα.¹³

¹⁰ Α. Μαντάκου, Γενικές αρχές του δικαίου και διεθνής εμπορική διαιτησία, Περιοδικό Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 11/2006, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.

¹¹ Α. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

¹² Γ. Ορφανίδης, Εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών – Συμφιλίωση – Διαμεσολάβηση, στα υπό έκδοση Πρακτικά του Ερευνητικού Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών, 2001.

¹³ Σ. Κουρούλης, Δίκαιο της Διαιτησίας, Εκδ. Σάκκουλας, 2006.

1.2.2 ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ (MEDIATION)

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης θεωρείται επίσης μαζί με την διαιτησία ένα από τα πιο διαδεδομένα διεθνώς εξωδικαστικά μέσα επίλυσης διαφορών. Πρόκειται για μια διαδικασία, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί, ως μια υποβοηθούμενη διαπραγμάτευση μεταξύ δύο μερών, τα οποία βρίσκονται σε διένεξη. Στη διαμεσολάβηση, εκτός των εμπλεκόμενων μερών, υπάρχει και ένα τρίτο πρόσωπο, ο διαμεσολαβητής, ο οποίος οφείλει να είναι ουδέτερος και αμερόληπτος απέναντι στα αντικρουόμενα μέρη καθώς επίσης και να τα βοηθάει στον εντοπισμό του προβλήματος και της αιτίας αυτού, ώστε να καταλήξουν τα ίδια σε μια κοινά αποδεκτή και επωφελή λύση, η οποία θα αποτυπωθεί σε συμφωνία. Ο διαμεσολαβητής δεν εκδίδει απόφαση, δεν αποφασίζει υπέρ του ενός και εις βάρος του άλλου μέρους, ούτε παίρνει θέση στις διαπραγματεύσεις, αλλά συντονίζει τη διαδικασία και διευκολύνει το διάλογο μεταξύ των μερών.¹⁴

1.2.3 ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ (NEGOTIATIONS)

Ο θεσμός της διαπραγμάτευσης δεν είναι νέος, αλλά έχει επικρατήσει από τους αρχαίους χρόνους, ως μέθοδος επίλυσης των διαφορών. Πρόκειται για μια διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας τα εμπλεκόμενα μέρη συμμετέχουν καλόπιιστα, χωρίς τη συμμετοχή τρίτων προσώπων, ανταλλάσσοντας πληροφορίες και δεδομένα, αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση των αντικρουόμενων συμφερόντων τους, ώστε να καταλήξουν σε μια συμφωνία κοινώς αποδεκτή, χωρίς διάθεση και πρόθεση να εξαπατήσουν και να παραπλανήσουν την απέναντι πλευρά. Συχνά αμφισβητείται η φύση της διαπραγμάτευσης ως εξωδικαστικού μηχανισμού επίλυσης διαφορών λόγω της έλλειψης ύπαρξης τρίτου προσώπου.¹⁵

1.2.4 ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ (CONCILIATION)

Πρόκειται για μια εμπιστευτική και εθελοντική διαδικασία, άκρως ευέλικτη, καθώς στερείται τύπου. Κατά τη διαδικασία της συμφιλίωσης, τα εμπλεκόμενα μέρη

¹⁴ Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

¹⁵ Δ. Θεοχάρης, Η Διαμεσολάβηση ως μέσο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Κατ' άρθρο ανάλυση και ερμηνεία του Ν. 3898/2010, 2015.

έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν σε τρίτο άτομο, το πρόσωπο του οποίου εμπιστεύονται, προκειμένου να διευθετήσουν φιλικά τη διένεξη που έχει προκύψει ανάμεσά τους. Η απόφαση που θα προκύψει από αυτήν τη διαδικασία δεν δεσμεύει τα μέρη, τα οποία διατηρούν το δικαίωμά τους να προσφύγουν στην δικαιοσύνη στην περίπτωση όπου η συμφιλίωση δεν καρποφορήσει.¹⁶ Το ουδέτερο τρίτο πρόσωπο, ο συμφιλιωτής-συμβιβαστής, συμβουλεύει τα εμπλεκόμενα μέρη σε βασικά σημεία της αντιδικίας τους, ενώ παράλληλα δύναται να υποβάλλει γνωμοδοτήσεις αλλά και προτάσεις, χωρίς ωστόσο να επιβάλει οποιαδήποτε λύση σε αυτά.¹⁷

1.2.5 ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ (FACILITATION)

Η διευκόλυνση εφαρμόζεται κυρίως στις περιπτώσεις, όπου εμπλέκονται πρόσωπα που ανήκουν σε μια ενιαία οικονομική, κοινωνική και επιχειρηματική οντότητα. Προσομοιάζει πολύ με τη διαμεσολάβηση με τη διαφορά ότι η διευκόλυνση προηγείται της όποιας αντιδικίας, λειτουργώντας περισσότερο προληπτικά, ούτως ώστε να δημιουργηθεί ένα υγιές κλίμα συνεργασίας εντός μιας εταιρείας ή ενός οργανισμού. Η διαδικασία της διευκόλυνσης απαιτεί και αυτή την καλή πίστη των μερών, τα οποία οφείλουν να επιλέξουν ένα τρίτο ουδέτερο πρόσωπο, προκειμένου να επιλύσουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο τα αναφερόμενα προβλήματα και να αποφασίσουν για την αντιμετώπιση ζητημάτων που θα ανακύψουν στο μέλλον.¹⁸

Το τρίτο πρόσωπο μπορεί να είναι είτε εσωτερικό είτε εξωτερικό, προερχόμενο δηλαδή από εξωτερικό οργανισμό, και πρέπει να είναι αποδεκτό από όλα τα μέλη της ομάδας. Ο ρόλος του είναι ως επικεφαλής της διαδικασίας, χωρίς καμία εξουσία λήψης αποφάσεων ή συνδρομής στην ουσία της συζήτησης. Τα καθήκοντά του περιορίζονται αποκλειστικά στην καθοδήγηση της διαδικασίας, προκειμένου να βελτιώσουν τον τρόπο επικοινωνίας της ομάδας, η οποία θα εξετάσει, θα επιλύσει και τελικώς θα λάβει απόφαση επί των προβλημάτων.¹⁹

¹⁶ J. Auerbach, *Justice without law? Resolving disputes without lawyers*, New York: Oxford University Press, 1983.

¹⁷ Χ. Μειδάνης, *Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

¹⁸ Δ. Θεοχάρης, *Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

¹⁹ B. Spangler, *Facilitation*, 2003, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: www.beyondintractability.org/essay/facilitation, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

1.2.6 ΠΡΩΙΜΗ ΟΥΔΕΤΕΡΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ (EARLY NEUTRALE VALUATION)

Τα μέρη μεταξύ των οποίων παρουσιάστηκε μια διαφορά, με δική τους πρωτοβουλία, επιλέγουν ένα τρίτο αντικειμενικό πρόσωπο, το οποίο χάρις στις γνώσεις, στην εμπειρία και στις δεξιότητές του, έχει την ικανότητα να προβλέψει την έκβαση που θα έχει η διαφορά στην περίπτωση που ακολουθηθεί η δικαστική οδός. Το τρίτο πρόσωπο εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία, ακούει τις θέσεις των μερών και αξιολογεί την έκβαση της υπόθεσης ενώπιον του δικαστηρίου. Η διαδικασία έχει εμπιστευτικό χαρακτήρα, καθώς τα στοιχεία και οι πληροφορίες που γνωστοποιήθηκαν από τα μέρη στο τρίτο πρόσωπο δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθούν σε κάποια άλλη διαδικασία στο μέλλον.²⁰

1.2.7 ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΑ (ONLINE DISPUTE RESOLUTION)

Η μέθοδος της απευθείας ηλεκτρονικής επίλυσης της διαφοράς είναι νέα, πραγματοποιείται με τη χρήση διαδικτύου και αφορά κυρίως τις καταναλωτικές σχέσεις.²¹ Η ευκολία των καταναλωτών να αγοράζουν προϊόντα μέσω του διαδικτύου από όλες τις χώρες της Ευρώπης και η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου οδήγησαν στην αύξηση των προβλημάτων που σχετίζονται με τις ηλεκτρονικές αγορές. Προς τούτο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε τον Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 524-2013, αναπτύσσοντας μια νέα και οικονομική για τον καταναλωτή λύση, την απευθείας ηλεκτρονική επίλυση της διαφοράς.²² Ο παρών Κανονισμός εφαρμόζεται κατά την εξωδικαστική επίλυση διαφορών που σχετίζονται με συμβατικές υποχρεώσεις δυνάμει ηλεκτρονικών συμβάσεων μεταξύ καταναλωτή και εμπόρου αμφότερων εγκαταστημένων στην Ένωση, με την παρέμβαση εγκεκριμένου, σύμφωνα με το άρθρο 20 της Οδηγίας 2013/11/ΕΕ, φορέα Εναλλακτικής Επίλυσης Διαφοράς (ΕΕΔ) και με τη χρήση της πλατφόρμας Ηλεκτρονικής Επίλυσης Διαφορών (ΗΕΔ).²³

²⁰ H. Brown, A. Marriott, ADR Principles and Practice, 3rd edition, Sweet & Maxwell, 2011.

²¹ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

²² Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²³ Άρθρο 2§1 Κανονισμού ΕΕ 524-2013

1.2.8 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ (OMBUDSMAN)

Σχετικά σύγχρονος τρόπος εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών θεωρείται και ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος έχει ως κύριο σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη από την κατάχρηση εξουσίας των κυβερνητικών οργάνων. Ο Συνήγορος αφού προσκληθεί, συνήθως από τον καταναλωτή, ακούει τις απόψεις των αντικρουόμενων μερών και αφού τις εξετάσει, προβαίνει στην έκδοση αιτιολογημένης γνώμης, και όχι δεσμευτικής απόφασης και συστήνει την άρση των αυθαιρεσιών του οργάνου. Παρά το γεγονός ότι η γνώμη του συνηγόρου δεν δεσμεύει τα μέρη, εξαιτίας του κύρους του ως ευρωπαϊκό μόρφωμα, εξαναγκάζει το μέρος που προέβη σε αυθαιρεσία τελικά να συμμορφωθεί στις υποχρεώσεις του που επιβάλλονται από το νόμο.²⁴

Στην Ελλάδα ο θεσμός του Συνηγόρου του Πολίτη λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα. Μέσω του θεσμού επιτυγχάνεται η έρευνα των ατομικών διοικητικών πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων των δημόσιων υπηρεσιών, η προστασία των δικαιωμάτων των φυσικών προσώπων που προσβάλλονται από κυβερνητικά όργανα, η καταπολέμηση της αδικίας και η τήρηση της νομιμότητας.²⁵ Τα πορίσματα που εκδίδει ο Συνήγορος είναι καθαρά γνωμοδοτικού χαρακτήρα και όχι δεσμευτικά ή εκτελεστά, ενώ μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σύσταση προς τήρηση ορισμένης συμπεριφοράς με υπόμνηση συμμόρφωσης.²⁶

²⁴ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

²⁵ Γ. Παγκάκης, Ο Συνήγορος του Πολίτη, Νέοι Θεσμοί, 2003.

²⁶ Α. Μπώλος, Ο Τραπεζικός Μεσολαβητής ως μορφή εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Περιοδικό Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 11/ 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

2.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Η διαιτησία αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μεθόδους εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών, στο πλαίσιο της οποίας ένα τρίτο ανεξάρτητο πρόσωπο, και όχι τα προβλεπόμενα από το Σύνταγμα αρμόδια πολιτειακά όργανα, επιλύει την διαφορά ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα μέρη, ασκώντας δικαιοδοτική εξουσία, η οποία του απονεμήθηκε μέσω της διαιτητικής συμφωνίας των μερών.²⁷ Η ελληνική Νομοθεσία προβλέπει στο άρθρο 867 ΚΠολΔ μόνο την εκούσια διαιτησία, για την πραγματοποίηση της οποίας απαιτείται αμοιβαία συμφωνία των μερών, ενώ απαγορεύει την μονομερή ή αναγκαστική επιβολή της.²⁸

Κύριο χαρακτηριστικό που διέπει τη διαιτητική διαδικασία αποτελεί η αυτονομία των μερών καθ' όλη τη διάρκειά της, δεδομένου ότι τα μέρη μέσω της διαιτητικής συμφωνίας δηλώνουν όχι μόνο την επιθυμία τους να προσφύγουν στη συγκεκριμένη εξωδικαστική μέθοδο για την επίλυση της διαφοράς τους αλλά παράλληλα προσδιορίζουν και τα επιμέρους στοιχεία της διαδικασίας που επιθυμούν να υιοθετήσουν. Ωστόσο, η αυτονομία αυτή δεν είναι απόλυτη. Τα μέρη ασκούν το δικαίωμά τους αυτό πάντα με γνώμονα τους κανόνες της δημόσιας τάξης και εντός των ορίων του νόμου, ο οποίος προβλέπει ποιες διαφορές μπορούν να υπαχθούν στη διαιτησία.²⁹

Η διαιτητική συμφωνία αποτελεί τη σημαντικότερη εκδήλωση αυτονομίας της ιδιωτικής βούλησης, καθώς μέσω αυτής εκφράζεται η επιθυμία των μερών να υπαγάγουν τις διαφορές τους σε διαιτησία. Η συμφωνία αυτή μπορεί να λάβει τις εξής μορφές: **α)** Ρήτρα διαιτησίας, **β)** Συνυποσχετικό διαιτησίας και **γ)** Κατά παραπομπή ρήτρα διαιτησίας. Δημοφιλέστερη μορφή συμφωνίας είναι η ρήτρα διαιτησίας, η οποία εντάσσεται στη συναπτόμενη σύμβαση μεταξύ των μερών, αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι της και ορίζει πως οι διαφορές που θα προκύψουν από την ανωτέρω σύμβαση

²⁷ Α. Μαντάκου, Γενικές αρχές του δικαίου και διεθνής εμπορική διαιτησία, Περιοδικό Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 11/2006, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.

²⁸ Χ. Απαλαγάκη, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2ος Τόμος, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.

²⁹ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

θα υπάγονται σε διαιτησία. Στην περίπτωση του συνυποσχετικού διαιτησίας δεν έχει προσυμφωνηθεί συγκεκριμένη ρήτρα, αλλά τα μέρη έχουν την ευχέρεια να υποβάλλουν εκ των υστέρων οποιαδήποτε αναφυόμενη διαφορά σε διαιτητική επίλυση. Η κατά παραπομπή ρήτρα διαιτησίας αφορά περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει άμεση ρήτρα διαιτησίας στο κείμενο της κύριας σύμβασης των μερών, αλλά γίνεται παραπομπή σε άλλο κείμενο, το οποίο περιλαμβάνει προδιατυπωμένη ρήτρα διαιτησίας.³⁰

Παρά το γεγονός ότι η συμφωνία διαιτησίας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κύριας σύμβασης των μερών, αυτή θεωρείται ξεχωριστή συμφωνία, για αυτό και εξετάζεται χωριστά, ακολουθώντας τη δική της νομική πορεία. Γνωστή και ως αρχή της αυτοτέλειας της διαιτητικής ρήτρας, η τελευταία διατηρεί την ισχύ της ακόμα και αν η κύρια συμφωνία ακυρωθεί. Η ρήτρα διαιτησίας θεωρείται νομικώς ανεξάρτητη από τη βασική σύμβαση των μερών, ενώ εφαρμόζεται σε αυτή δίκαιο διαφορετικό από αυτό που θα εφαρμοστεί στην κύρια συμφωνία.³¹

Επομένως, στην περίπτωση που προκύψει μια διαφορά, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής της διαιτητικής συμφωνίας, οποιοδήποτε από τα συμβαλλόμενα μέρη έχει τη δυνατότητα να την υποβάλει στο διαιτητικό δικαστήριο προς επίλυση. Μετά την κατάρτιση της διαιτητικής συμφωνίας, τα μέρη παραιτούνται από το δικαίωμά τους να προσφύγουν στα πολιτειακά δικαστήρια, για τις υπαγόμενες σε διαιτησία διαφορές και δεν μπορούν να την αγνοήσουν και να προτιμήσουν την επίλυση της διαφοράς τους δικαστικώς.³² Στην περίπτωση λοιπόν όπου μια υπόθεση έχει υπαχθεί στο θεσμό της διαιτησίας και ένα από τα μέρη ασκεί αγωγή ενώπιον του δικαστηρίου, το τελευταίο έχει υποχρέωση να παραπέμψει τη διαφορά σε διαιτησία.³³

Καθοριστικό ρόλο στην έκβαση της διαιτητικής διαδικασίας παίζει η σωστή επιλογή των διαιτητών, καθώς οι αποφάσεις που εκδίδουν επιλύουν τη διαφορά

³⁰ C. A. Daouda, The Validity of International Commercial Arbitration Agreement. Global Journal of Politics and Law Research Vol.4, No.5, 2016.

³¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 35/2019: «η συμφωνία περί διαιτησίας, η οποία είναι αυτοτελής υπό την έννοια ότι το κύρος της κρίνεται ανεξάρτητα από το κύρος της κύριας σύμβασης, στην οποία αναφέρεται, είτε έχει, είτε δεν έχει ενσωματωθεί σ' αυτή».

³² Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ε. Βασιλακάκης, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Στ' έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

³³ Βλ. σχετικά τις προβλέψεις του άρθρου 2 παρ. 3 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958 και του άρθρου 8 του Ν. 2735/1999.

οριστικά, είναι δεσμευτικές για τα μέρη και δύσκολα ανακαλούνται. Οι διαιτητές, η νομιμοποίηση των οποίων αντλείται από τη διαιτητική συμφωνία, δεν πρέπει να αντιπροσωπεύουν τα συμφέροντα ενός από τα μέρη της διαφοράς αλλά αναμένεται να είναι ανεξάρτητοι και αμερόληπτοι. Τις περισσότερες φορές η φήμη, η υπόληψη και η πείρα του διαιτητή δημιουργούν ένα αίσθημα εμπιστοσύνης στα μέρη, ως προς την αντικειμενικότητα και τις ικανότητες του διαιτητή.³⁴ Τα μέρη συνήθως επιλέγουν άτομα με γνώση και εμπειρία στον τομέα της προς επίλυση διαφοράς που προκύπτει. Παρά το γεγονός ότι ένας διαιτητής δεν είναι υποχρεωμένος να διαθέτει πτυχίο νομικής, δεν είναι λίγες οι φορές όπου τα μέρη επιλέγουν δικηγόρους ως διαιτητές, με το σκεπτικό ότι για την έκδοση μιας απόφασης είναι απαραίτητη η κατανόηση των νομοθεσιών.³⁵

2.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Η πληθώρα των πλεονεκτημάτων που εμφανίζει ο θεσμός αυτός, έχει συμβάλει σημαντικά στο να θεωρείται η διαιτησία, κυρίως στο εξωτερικό, η πλέον προτιμητέα μέθοδος εξωδικαστικής επίλυσης μιας διαφοράς, με τους συναλλασσόμενους να φροντίζουν να συμπεριλάβουν στις μεταξύ τους συμβάσεις ρήτρα διαιτησίας. Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα, που αποτελούν κίνητρο για τα αντικρουόμενα μέρη, ούτως ώστε να προσφύγουν στο συγκεκριμένο τρόπο επίλυσης μιας διένεξης σε σύγκριση με την προσφυγή στην δικαστική οδό είναι τα εξής:

2.2.1. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ

Η διαδικασία της διαιτησίας χαρακτηρίζεται από έντονη μυστικότητα και εμπιστευτικότητα. Πιο συγκεκριμένα, η διαιτητική διαδικασία διενεργείται κεκλεισμένων των θυρών, απαγορεύοντας την συμμετοχή και την παρακολούθηση αυτής από τρίτους, με εξαίρεση την περίπτωση που υπάρχει σχετική συμφωνία των μερών. Παράλληλα, οι διαιτητικές αποφάσεις δεν δύναται να δημοσιευτούν και να

³⁴ Κ. Καλαβρός, Διεθνής Εμπορική Νομοθεσία, τομ. Ι, Ο ν. 2735/1999, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Εκδ. Σάκκουλας, 2019.

³⁵ Latham & Watkins, Guide to International Arbitration, 2019.

γνωστοποιηθούν, χωρίς την προηγούμενη συναίνεση των διαδίκων.³⁶ Η μυστικότητα της διαδικασίας συμβάλλει στο να διατηρηθεί εμπιστευτική η οποιαδήποτε σχέση συνδέει τους διαδίκους, να αποφευχθούν αποκαλύψεις σπουδαίων και απόρρητων επιχειρησιακών και ευαίσθητων πληροφοριών, καθώς και να αποτραπεί οποιαδήποτε ζημία στην επαγγελματική φήμη των μερών.³⁷

2.2.2. ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

Το γεγονός ότι η δικαστική επίλυση των διαφορών συνοδεύεται τις περισσότερες φορές με μεγάλες καθυστερήσεις, έχει αποτελέσει καταλυτικό παράγοντα για την προσφυγή σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό εάν αναλογιστούμε ότι στην περίπτωση της τακτικής διαδικασίας σε πρώτο βαθμό η απόφαση ενδέχεται να εκδοθεί σε διάστημα 8 μηνών, ενώ στη διαιτητική διαδικασία η απόφαση μπορεί να εκδοθεί και εντός 6 μηνών.³⁸ Ωστόσο, για να μπορέσει η διαιτησία να έχει άμεσα και ταχύτερα αποτελέσματα, απαιτείται να μην εκδηλωθούν επιπλοκές κατά τη πραγματοποίησή της, όπως τυχόν κωλύματα κατά το διορισμό του διαιτητή ή καθυστερήσεις από τα ίδια τα μέρη ή πολυπλοκότητα της εκάστοτε διένεξης. Παράλληλα, στην ταχύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας συμβάλει και το γεγονός ότι επικρατεί μια τάση αποφυγής ή και απαγόρευσης προσφυγής στα δικαστήρια για διεξαγωγή δευτεροβάθμιας κρίσης.³⁹

2.2.3. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΤΥΠΗ

Παρά το γεγονός ότι η διαδικασία της διαιτησίας μπορεί να διεξαχθεί σε μια δικαστική αίθουσα, εάν αυτή είναι διαθέσιμη, τις περισσότερες φορές αυτή πραγματοποιείται σε αίθουσα συνεδριάσεων σε ένα ανεπίσημο και φιλικό κλίμα. Με τον τρόπο αυτό, τα μέρη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν οι ίδιοι τις ώρες που θα πραγματοποιηθεί η ακρόαση, καθώς και τα διαλείμματα που θα μεσολαβήσουν κατά

³⁶ M. Moses, The principles and practice of international commercial arbitration, Cambridge University Press, 2008.

³⁷ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

³⁸ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

³⁹ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

τη διεξαγωγή της διαιτησίας, η ροή της οποίας δεν διακόπτεται από άλλη δικαστηριακή διαδικασία.⁴⁰ Αλλά και οι διατητές τις περισσότερες φορές δεν ακολουθούν κατά γράμμα τις ορδόδοξες κλασσικές μεθόδους που περιγράφονται στα εγχειρίδια διαιτησίας. Ως αποτέλεσμα του ανεπίσημου και ελαστικού χαρακτήρα της διαδικασίας της διαιτησίας, δημιουργείται μια πιο φιλική και ευχάριστη για τους διαδίκους ατμόσφαιρα συγκριτικά με το πιο αυστηρό και επίσημο κλίμα που επικρατεί στις αίθουσες των δικαστηρίων, αυξάνοντας έτσι τις πιθανότητες να επιτευχθεί ένας συμβιβασμός, προτού ληφθεί μία απόφαση.⁴¹

2.2.4. ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Η προσφυγή στη διαιτησία συνήθως έχει μικρότερο οικονομικό κόστος σε σύγκριση με την προσφυγή στα κρατικά δικαστήρια, γεγονός που ενισχύει την προτίμηση των διαδίκων σε αυτή τη μέθοδο επίλυσης διαφορών. Ο ανεπίσημος χαρακτήρας της διαδικασίας συμβάλλει σημαντικά στη γρηγορότερη παρουσίαση και εξέταση των μαρτύρων και επιτρέπει στα μέρη να εισάγουν περισσότερες αποδείξεις για εξέταση, από όσες θα μπορούσαν να εξετάσουν κατά τη διάρκεια μια δίκης, όπου ο χρόνος είναι περιορισμένος και ο όγκος υποθέσεων εξαιρετικά μεγάλος.⁴²

Ωστόσο, η ανωτέρω θέση περί μειωμένου οικονομικού κόστους της διαδικασίας της διαιτησίας δεν αποτελεί κανόνα, αλλά το κόστος επίλυσης της κάθε διαφοράς αποτελεί συνάρτηση πολλών παραγόντων. Συγκεκριμένα, παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση του τελικού κόστους στο πλαίσιο μιας διαιτητικής δίκης είναι το αντικείμενο της διαφοράς, η συμπεριφορά των παραγόντων της διαιτησίας, οι απολαβές των διαιτητών, καθώς και οι τυχόν αδικαιολόγητες προσφυγές σε πολιτειακά δικαστήρια.⁴³

⁴⁰ D. Horowitz, The Pros and Cons of Arbitration. COLEMAN & HOROWITT, LLP. Client Memorandum, 2009.

⁴¹ Α. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

⁴² I. Bantekas, Brunel University, An Introduction to International Arbitration. Cambridge University Press, 2015.

⁴³ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

2.2.5. ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΩΝ

Στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας τα αντικρουόμενα μέρη έχουν τη δυνατότητα να ορίσουν από κοινού τον διαιτητή, ο οποίος θα αναλάβει την εξέταση και επίλυση της συγκεκριμένης διαφοράς, σε αντίθεση με τη δικαστική διαμάχη, όπου οι διάδικοι δεν μπορούν να επιλέξουν το δικαστή που θα εξετάσει την υπόθεσή τους, καθώς η επιλογή είναι θέμα τύχης και όχι προσυμφωνίας των μερών. Η δυνατότητα να επιλέγουν τα μέρη από μόνα τους το διαιτητή της υπόθεσής τους αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κίνητρα των συναλλασσόμενων να στραφούν στον εξωδικαστικό μηχανισμό της διαιτησίας, καθώς αναπτύσσεται ένα αίσθημα εμπιστοσύνης μεταξύ των μερών και της μεθόδου αυτής.

Στο πλαίσιο αυτό, παρέχεται στα μέρη η δυνατότητα να οριστούν άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις, με εμπειρία στο συγκεκριμένο θέμα, ικανά να κατανοήσουν και να επιλύσουν ειδικά ζητήματα που προκύπτουν.⁴⁴ Παράλληλα, τα αντικρουόμενα μέρη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν διαιτητή με εθνικότητα διάφορη από αυτή των μερών, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν μεροληπτικές συμπεριφορές εκ μέρους του δικαστή της χώρας του αντισυμβαλλόμενου, καθώς και δικονομικές αστοχίες εξαιτίας της έλλειψης γνώσεων του αλλοδαπού δικονομικού συστήματος.⁴⁵

2.2.6. ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

Με την έκδοση της απόφασης από τον διαιτητή, η τελευταία είναι αυτομάτως εξοπλισμένη με εκτελεστικότητα και δεσμεύει και τα δύο μέρη της διαφωνίας. Η εκτελεστικότητα των διεθνών διαιτητικών αποφάσεων μπορεί να κηρυχθεί ευχερέστερα σε σύγκριση με τις αλλοδαπές δικαστικές αποφάσεις, καθώς οι πρώτες αναγνωρίζονται και εκτελούνται βάσει της διεθνούς σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, εν αντιθέσει με τις δεύτερες, οι οποίες αναγνωρίζονται και εκτελούνται βάσει των διατάξεων εθνικών δικαίων ή διμερών συμβάσεων. Η αντιμετώπιση της διαιτησίας με τέτοιο ευμενή τρόπο οφείλεται στο γεγονός ότι τα κράτη επιδεικνύουν μια εύνοια ως προς το

⁴⁴ Latham & Watkins, Guide to International Arbitration, 2019.

⁴⁵ F. Berlingieri, International Maritime Arbitration. Journal of Maritime Law and Commerce, 1979.

διεθνές εμπόριο, οπότε και προσπαθούν να διατηρήσουν την εύρυθμη λειτουργία του, περιορίζοντας τυχόν κωλύματα.⁴⁶

2.3 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Τα προτερήματα της διαιτησίας δεν είναι απόλυτα, ούτε δεδομένα, καθώς διαμορφώνονται ανάλογα με την εκάστοτε υπόθεση που επρόκειτο να διευθετηθεί. Πολλές φορές μάλιστα τα όπλα – πλεονεκτήματα της διαιτησίας μπορούν να μετατραπούν σε εργαλεία υπονόμησης της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της.

2.3.1. ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΥΨΗΛΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Παρά το γεγονός ότι η διαιτησία αποτελεί -κατά κανόνα- μια ταχύτερη και πιο οικονομική διαδικασία επίλυσης διαφορών σε σχέση με τη δικαστική οδό, ενδέχεται να υπάρξουν καθυστερήσεις και κατά συνέπεια περισσότερα έξοδα. Πιο συγκεκριμένα, η επιλογή διαιτητών μπορεί να συνοδευτεί από σημαντικές καθυστερήσεις, είτε εκ μέρους των μερών, τα οποία αδικαιολόγητα καθυστερούν το διορισμό των διαιτητών, είτε εκ μέρους των ίδιων των διαιτητών, οι οποίοι πολλές φορές παρουσιάζουν διάφορα κωλύματα για την αποδοχή του διορισμού τους. Παράλληλα, στη διόγκωση των εξόδων της διαδικασίας συμβάλει και το γεγονός ότι τα μέρη επιβαρύνονται όχι μόνο με τις αμοιβές των διαιτητών, αλλά και των τρίτων συμμετεχόντων στη διαδικασία, όπως δικηγόροι, διερμηνείς, πραγματογνώμονες κ.λ.π.⁴⁷

2.3.2. ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Η έλλειψη δημοσιότητας των διαιτητικών αποφάσεων έχει ως αρνητικό αντίκτυπο τη δυσκολία δημιουργίας συνεκτικού σώματος νομολογίας, το οποίο είναι απαραίτητο προκειμένου να εφαρμόζονται συνεπείς και ομοειδείς λύσεις, οι οποίες συμβάλουν στη δημιουργία μιας δικαικής βεβαιότητας. Παράλληλα, εξαιτίας των περιορισμένων διαιτητικών αποφάσεων που λαμβάνουν δημοσιότητα, υπάρχει μεγαλύτερη δυσκολία στο να προβλεφθεί η δικαική έκβαση μιας υπόθεσης. Καθώς λοιπόν οι διαιτητές δεν

⁴⁶ I. Bantekas, Brunel University, An Introduction to International Arbitration. Cambridge University Press, 2015

⁴⁷ Α. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

υποχρεούνται να προσφύγουν στο δικαστικό προηγούμενο εμφανίζεται ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων για υποθέσεις με ίδια ή παρόμοια δεδομένα.⁴⁸

2.3.3. ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην περίπτωση έκδοσης δικαστικής απόφασης, η οποία είναι αντίθετη από όσα αποδείχθηκαν, υπάρχει νομικό σφάλμα ή έχει εκδοθεί καθ' υπέρβαση εξουσίας, μπορεί να ασκηθεί έφεση και εφόσον γίνει δεκτή, να ακυρωθεί η εσφαλμένη απόφαση. Εν αντιθέσει, στο πλαίσιο της διαιτησίας, το δικαίωμα προσφυγής σε ένδικο μέσο είναι εξαιρετικά περιορισμένο και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις δύναται η διαιτητική απόφαση να ανατραπεί.⁴⁹

2.3.4. ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

Οι κανόνες που εφαρμόζονται για την αποδεικτική διαδικασία της διαιτησίας είναι πιο χαλαροί από αυτούς της δικαστικής διαμάχης. Ωστόσο, αυτό μπορεί να αποδειχθεί επιζήμιο για κάποιο από τα αντικρουόμενα μέρη. Ειδικότερα υπάρχει πιθανότητα ο διαιτητής να αποφανθεί εναντίον κάποιου μέρους, βασιζόμενος στα ανωτέρω αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία θα αποκλείονταν σε περίπτωση δίκης, γεγονός που επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στον ηττηθέντα, αφού όπως ήδη αναφέρθηκε, οι διαιτητικές αποφάσεις δύσκολα ανατρέπονται.⁵⁰

Καθώς η διαδικασία της διαιτησίας είναι άτυπη και τα περισσότερα στάδιά της καθορίζονται από τα αντισυμβαλλόμενα μέρη, ενδέχεται να αποβεί ανεπαρκής ή περίπλοκη, ενώ παράλληλα τα ίδια τα μέσα που διατίθενται στα μέρη για την πρόληψη διαδικαστικών απρεπειών, μπορούν να μετατραπούν σε μέσα υπονόμευσης της διαδικασίας. Εν κατακλείδι, όπως αποδεικνύεται από τα προαναφερθέντα, η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του θεσμού της διαιτησίας προς όφελος των μερών, εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από τα ίδια τα αντικρουόμενα μέρη και λιγότερο από τα χαρακτηριστικά της διαδικασίας.

⁴⁸ D. Horowitz, The Pros and Cons of Arbitration. COLEMAN & HOROWITT, LLP. Client Memorandum, 2009.

⁴⁹ D. Horowitz, The Pros and Cons of Arbitration. COLEMAN & HOROWITT, LLP. Client Memorandum, 2009.

⁵⁰ D. Horowitz, The Pros and Cons of Arbitration. COLEMAN & HOROWITT, LLP. Client Memorandum, 2009.

2.4 ΕΙΔΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

2.4.1. *AD HOC ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ*

2.4.1.1 .AD HOC ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Στην «ad hoc διαιτησία» τα ίδια τα μέρη βάση μιας ad hoc διαιτητικής ρήτρας στη σύμβασή τους, καθορίζουν λεπτομερώς όλα τα θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση και την πραγματοποίηση της διαδικασίας (π.χ. τόπος, γλώσσα, εφαρμοστέο δίκαιο, αριθμός διαιτητών κ.ο.κ.).⁵¹ Η προσφυγή στη διαιτησία γίνεται χωρίς αναφορά σε κάποιο διαιτητικό θεσμό αλλά ούτε σε συγκεκριμένους κανονισμούς διαιτησίας. Τα αντισυμβαλλόμενα μέρη ορίζουν τη σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, το οποίο θα εξετάσει την επίμαχη διαφορά, και τους κανόνες που θα διέπουν τη διαδικασία επίλυσης, σύμφωνα με τις ειδικότερες ανάγκες τους και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαφοράς.⁵² Παράλληλα, υπάρχει η δυνατότητα τα μέρη να αποφασίσουν ότι εφαρμοστέοι θα είναι οι κανόνες ενός συγκεκριμένου διαιτητικού κέντρου, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι η διαιτησία αυτή μετατρέπεται σε θεσμική καθώς δεν έχει τεθεί υπό την εποπτεία ενός κέντρου διαιτησίας.⁵³

2.4.1.2. ΘΕΣΜΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Στο περιεχόμενο των διαιτητικών ρητρών δεν καθίσταται εφικτό να προβλεφθούν και να συμπεριληφθούν επακριβώς όλα τα ζητήματα που ενδέχεται να ανακύψουν κατά τη διαιτητική διαδικασία επίλυσης μιας διαφοράς. Τα κενά αυτά έρχεται να καλύψει η θεσμική διαιτησία, μειώνοντας τυχόν καθυστερήσεις και έξοδα της διαιτητικής διαδικασίας.⁵⁴ Στη θεσμική διαιτησία, τα αντικρουόμενα μέρη μπορούν να επιλέξουν μέσω συμφωνίας ή μέσω διαιτητικής ρήτρας ή μέσω ιδιωτικού συμφωνητικού, την προσφυγή σε ένα διαιτητικό κέντρο, το οποίο εφαρμόζει συγκεκριμένους κανόνες διαιτησίας και διαθέτει ένα ειδικό κατάλογο διαθέσιμων διαιτητών.⁵⁵

⁵¹ Σ. Πλάτωνος, Ο θεσμός της Διαιτησίας στην Κύπρο. Περιοδικό Εργολήπτης, 2013.

⁵² A. Redfern, M. Hunt, Law and Practice International Commercial Arbitration, Second Edition, Sweet & Maxwell London, 1991.

⁵³ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

⁵⁴ Σ. Πλάτωνος, Ο θεσμός της Διαιτησίας στην Κύπρο. Περιοδικό Εργολήπτης, 2013.

⁵⁵ Σ. Κουσούλης, Δίκαιο της Διαιτησίας, Εκδ. Σάκκουλας, 2006.

Το διαιτητικό κέντρο έχει κυρίως οργανωτικές και εποπτικές αρμοδιότητες, ενώ παράλληλα προσφέρει γραμματειακή, διοικητική και υλικοτεχνική υποστήριξη με εξειδικευμένο προσωπικό, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η διαιτητική διαδικασία ποιοτικότερα και ταχύτερα, χωρίς διαδικαστικά προβλήματα. Παράλληλα, το διαιτητικό κέντρο είναι αρμόδιο να επιδιώξει την εκτελεστότητα της απόφασης που θα εκδώσουν οι διαιτητές. Το διαιτητικό δικαστήριο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση της διαφοράς, ενώ λειτουργεί ανεξάρτητα από το κέντρο διαιτησίας, υπό την αιγίδα, ωστόσο, αυτού και κατ' εφαρμογή του κανονισμού του.⁵⁶

Οι διάδικοι επιλέγουν το διαιτητή που θα διευθετήσει τη διαφορά τους αποκλειστικά μέσω του καταλόγου που διαθέτει κάθε κέντρο διαιτησίας, ενώ παράλληλα δεν έχουν την ευχέρεια να παρεκκλίνουν από την προκαθορισμένη διαιτητική διαδικασία.⁵⁷ Για το λόγο αυτό, τα μέρη οφείλουν, προτού καταλήξουν στο διαιτητικό κέντρο, στο οποίο θα αναθέσουν την οργάνωση και την επίλυση των διαφορών τους, να ελέγξουν τον Κανονισμό διαιτησίας που εφαρμόζει το συγκεκριμένου κέντρο, προκειμένου να γνωρίζουν εκ των προτέρων τις εξουσίες του οργανισμού, οι οποίες μετά την υπογραφή της διαιτητικής σύμβασης θα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της.⁵⁸

2.4.2. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Η διάκριση μιας διαιτησίας σε εσωτερική ή διεθνής είναι καθοριστικής σημασίας για τη σωστή επιλογή του νομοθετικού πλαισίου που θα εφαρμοστεί. Τα κριτήρια για τη διάκριση της εσωτερικής από τη διεθνή διαιτησία είναι διαφορετικά σε κάθε έννομη τάξη και εφαρμόζεται είτε το μονιστικό σύστημα, όπου ένα νομοθέτημα ρυθμίζει και τις δύο διαιτησίες, είτε το δυαδικό, όπου εφαρμόζονται διαφορετικά σύνολα κανόνων σε κάθε είδος διαιτησίας.⁵⁹

Στη χώρα μας γίνεται χρήση του δεύτερου συστήματος, με την εσωτερική διαιτησία να ρυθμίζεται από τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ενώ η διεθνής από τον Ν. 2735/1999, με τον οποίο εισήχθη στο ελληνικό δίκαιο ο Πρότυπος

⁵⁶ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

⁵⁷ Κ. Καλαβρός, Δίκαιο της Διαιτησίας Ι, Β' Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2011.

⁵⁸ Σ. Πλάτωνος, Ο θεσμός της Διαιτησίας στην Κύπρο. Περιοδικό Εργολήπτης, 2013.

⁵⁹ Σ. Κουσούλης, Δίκαιο της Διαιτησίας, Εκδ. Σάκκουλας, 2006.

Νόμος της UNCITRAL, με κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις και ο οποίος θα αναλυθεί στη συνέχεια.

2.4.2.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Μια διαιτησία για να χαρακτηριστεί εσωτερική, πρέπει η υπαγόμενη σε διαιτησία διαφορά να μην εμφανίζει κανένα στοιχείο αλλοδαπότητας και να εμπίπτει στην εσωτερική δικαιοδοσία των πολιτειακών δικαστηρίων μιας χώρας.⁶⁰ Στην ελληνική έννομη τάξη, οι διατάξεις των άρθρων 867 – 902 του ΚΠολΔ ρυθμίζουν την διαιτητική επίλυση των εσωτερικών διαφορών. Σύμφωνα με το άρθρο 867 ΚΠολΔ., για να μπορέσει μια υπόθεση να υπαχθεί στη διαδικασία της διαιτησίας πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις: **α)** να αφορά διαφορά ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση τις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 663 ΚΠολΔ, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το Ν. 4335/2015, **β)** να συναφθεί συμφωνία μεταξύ των μερών και **γ)** τα μέρη να έχουν εξουσία διαθέσεως του αντικειμένου της διαφοράς.⁶¹

Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο διαιτητικής επίλυσης αποτελεί οτιδήποτε μπορεί να υπαχθεί στη δικαιοδοσία των πολιτειακών δικαστηρίων, δηλαδή κάθε διαφορά ιδιωτικού δικαίου που έχει ήδη προκύψει ή θα προκύψει μελλοντικά από ορισμένη έννομη σχέση. Επιπροσθέτως, η συμφωνία των μερών πρέπει να καταρτιστεί εγγράφως, καθώς υπόκειται στον συστατικό έγγραφο τύπο, ενώ ως προς το αναγκαίο περιεχόμενό της αρκεί η συμφωνία να δηλώνει συγκεκριμένη διαφορά ή μελλοντική, από συγκεκριμένο κύκλο έννομης σχέσης, η οποία θα επιλυθεί με διαιτησία. Τέλος, τα μέρη δεν έχουν ανεξέλεγκτη εξουσία υπαγωγής των διαφορών τους στο θεσμό της διαμεσολάβησης, αλλά περιορίζονται σημαντικά από τη δημόσια τάξη. Παρά το γεγονός ότι δεν προβλέπεται από το νόμο ούτε υπάρχει εξουσία διαθέσεως, εν τούτοις γίνεται δεκτό ότι τα μέρη περιορίζονται στις περιπτώσεις όπου αναφέρονται σε έννομες σχέσεις, οι οποίες διέπονται από κανόνες αναγκαστικού δικαίου.⁶²

⁶⁰ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ε. Βασιλακάκης, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Στ' έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

⁶¹ Σ. Κουσουλής, *Διαιτησία Ερμηνεία κατ' άρθρο*, Εκδ. Σάκκουλας, 2004.

⁶² Μ. Μαργαρίτης, Α. Μαργαρίτη, *Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας*, Θεωρία – Νομολογία/ Τόμοι Ι-ΙΙ/ ενημέρωση με τον Ν.4512/2018, Εκδ. Σάκκουλας, 2018

2.4.2.2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ

Αντιθέτως με την εσωτερική, μια διαιτησία για να χαρακτηριστεί διεθνής απαιτείται η υπαγόμενη σε αυτήν διαφορά να εμπίπτει στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων μιας χώρας, το οποίο προσδιορίζεται από την εφαρμογή των οικείων εθνικών διατάξεων δικονομικού διεθνούς δικαίου. Στην περίπτωση όπου η έννομη διαιτητική σχέση δεν συνδέεται αποκλειστικά με μία μόνο χώρα, αλλά με περισσότερες, σε οποιοδήποτε στάδιό της, από την κατάρτιση δηλαδή της συμφωνίας μέχρι και την ουσιαστική επίλυση της διαφοράς, τότε αναφερόμαστε στη διεθνή διαιτησία.⁶³

Η διεθνής διαιτησία ρυθμίζεται στην ελληνική νομοθεσία από τον Ν. 2735/1999⁶⁴, με τον οποίο εισήχθη στο ελληνικό δίκαιο ο Πρότυπος Νόμος για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία της Επιτροπής Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπόριο (UNCITRAL), το οποίο αποτελεί τη βάση για αντίστοιχες ρυθμίσεις και σε πολλές άλλες χώρες, ενοποιώντας τους κανόνες για τη διεθνή εμπορική διαιτησία.

Πέρα από το Ν. 2735/1999, η διεθνής διαιτησία στην Ελλάδα ρυθμίζεται και από τις διατάξεις των άρθρων 903, 905 και 906 του ΚΠολΔ, καθώς και από διεθνείς συμβάσεις, κυρωμένες από τη χώρα μας, όπως για παράδειγμα η Σύμβαση της Νέας Υόρκης της 10.06.1958 «περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων», όπως κυρώθηκε με το Ν.Δ. 4220/1961.

Όπως γίνεται κατανοητό από τα προαναφερθέντα, δεν μπορεί να υπάρξει ένας καθολικός με κοινά αποδεκτή έννοια ορισμός της διεθνής διαιτησίας, καθώς η εκάστοτε έννομη τάξη θέτει τα δικά της κριτήρια για τη διάκριση της εσωτερικής από τη διεθνή διαιτησία. Παράλληλα, η άποψη αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL εισάγει μεν ένα ειδικό νομοθετικό καθεστώς για τη διεθνή διαιτησία, ωστόσο δεν καθορίζει ούτε το είδος και αλλά ούτε την έκταση των

⁶³ Ν. Ρόβλιας, Κ. Σταφυλοπάτη, Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2016.

⁶⁴ Άρθρο 1§1 του Ν. 2735/1999.

διαφορών, οι οποίες μπορούν να υποβληθούν σε διαιτησία, δίδοντας έτσι τη διακριτική ευχέρεια καθορισμού των κριτηρίων σε έκαστη έννομη τάξη.⁶⁵

2.4.2.3. ΗΜΕΔΑΠΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Είναι σημαντικό να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση μεταξύ της διάκρισης της διαιτησίας σε εσωτερική και διεθνής με τη διάκριση των διαιτητικών αποφάσεων σε ημεδαπές και αλλοδαπές. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η διάκριση μεταξύ εσωτερικής και διεθνούς διαιτησίας συμβάλει στον εντοπισμό της κατάλληλης νομοθεσίας που θα εφαρμοστεί στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας, ενώ η διάκριση των διαιτητικών αποφάσεων σε ημεδαπές και αλλοδαπές στοχεύει στην ανεύρεση του ένδικου βοηθήματος με το οποίο η απόφαση αυτή δύναται να υποβληθεί σε πολιτειακό έλεγχο.⁶⁶

Δεν υπάρχει ένα γενικό κριτήριο που να καθορίζει πότε μια απόφαση θεωρείται ημεδαπή ή αλλοδαπή, καθώς έχουν υιοθετηθεί διάφορα κριτήρια για το θέμα αυτό, χωρίς να υπάρχει ταύτιση απόψεων. Παρά το γεγονός ότι η Σύμβαση της Νέας Υόρκης υιοθετεί ξεκάθαρα το εδαφικό κριτήριο για τη διάκριση μιας διαιτητικής απόφασης σε ημεδαπή ή αλλοδαπή⁶⁷, εντούτοις νομολογία και θεωρία αμφισβητούν την ανωτέρω άποψη, ενώ προσανατολίζονται περισσότερο στο κριτήριο της επιλογής αλλοδαπού δικαίου στο πλαίσιο της ουσιαστικής επίλυσης μίας διαφοράς.⁶⁸ Στην Ελλάδα η ως άνω διχογνωμία έλαβε τέλος με τον Ν. 2735/1999, ο οποίος ενσωμάτωσε στο δικαίκο μας σύστημα τον Πρότυπο Νόμο και υιοθέτησε το εδαφικό κριτήριο, διακρίνοντας τις διαιτητικές αποφάσεις σε ημεδαπές και αλλοδαπές, βάσει του τόπου διαιτησίας.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 896, 903, 904 Ι, 906 ΚΠολΔ και του άρθρου 35§2 του Ν. 2735/99, συνάγεται ότι οι διαιτητικές αποφάσεις παράγουν έννομες συνέπειες αντίστοιχες με αυτές που παράγουν οι δικαστικές αποφάσεις, όπως δεδουλευμένο, εκτελεστότητα κ.λ.π. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο οι αποφάσεις

⁶⁵ Κ. Καλαβρός, Διεθνής Εμπορική Νομοθεσία, τομ. Ι, Ο ν. 2735/1999, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Εκδ. Σάκκουλας, 2019.

⁶⁶ Σ. Κουσουλής, Η Διεθνής Διαιτησία στην Ελλάδα σε σχέση με τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL, Εκδ. Σάκκουλας, 1996.

⁶⁷ Βλ. άρθρο 1§1 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης.

⁶⁸ Χ. Παμπούκης, Αναγνώριση & Εκτελεστότητα αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης (1958), Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.

αυτές να ελέγχονται εκ των υστέρων από τα αρμόδια πολιτειακά δικαστήρια, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις θεμελιώσεως της δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου, καθώς και εάν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες από τη συμφωνία των μερών και το νόμο διαδικαστικοί κανόνες.⁶⁹

Οι ημεδαπές διαιτητικές αποφάσεις, είτε απορρέουν από διεθνείς είτε από εσωτερικές διαιτησίες, αναπτύσσουν δεδικασμένο και εκτελεστότητα αυτόματα, δίχως οποιαδήποτε άλλη ενέργεια από τη μεριά των πολιτειακών δικαστηρίων. Ο δικαστικός τους έλεγχος πραγματοποιείται βάση των ένδικων βοηθημάτων που προβλέπονται στην εθνική μας νομοθεσία και ειδικότερα βάση της αγωγής ακυρώσεως⁷⁰ ή της αγωγής ανυπαρξίας της διαιτητικής αποφάσεως⁷¹. Από την άλλη, οι αλλοδαπές διαιτητικές αποφάσεις υπόκεινται μόνο σε αναγνώριση και εκτέλεση υπό το καθεστώς της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958 και επομένως δεν μπορούν να ακυρωθούν από τα ελληνικά δικαστήρια. Ο έλεγχος των πολιτειακών δικαστηρίων περιορίζεται στο κατά πόσο επιτρέπονται ή μη η αναγνώριση ή η εκτέλεσή τους.⁷²

2.5 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου για την υπαγωγή μιας διαφοράς σε διαιτησία πραγματοποιείται συνήθως από τα μέρη στο πλαίσιο της συμφωνίας της διαιτησίας. Στην περίπτωση, ωστόσο όπου δεν υπάρχει ρητή συμφωνία ή και εάν υπάρχει είναι διατυπωμένη αόριστα και γενικά, ώστε να μην είναι εφικτό να εντοπιστεί η βούληση των μερών, το διαιτητικό δικαστήριο είναι αρμόδιο να επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο. Σύμφωνα με τη φύση του θεσμού της διαιτησίας, αυτή αποτελεί ένα αυτόνομο και αυτοτελές θεσμικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών, ανεξάρτητο από έννομες τάξεις, εκτός από την περίπτωση εκείνη που συγκρούεται με κανόνες αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι και υπερισχύουν.⁷³

⁶⁹ Κ. Καλαβρός, Ακύρωση και Ανυπαρξία Διαιτητικών Αποφάσεων, Κατά τον ΚΠολΔ και τον ν. 2735/1999, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

⁷⁰ Άρθρα 897 - 899 ΚΠολΔ.

⁷¹ Άρθρο 901 ΚΠολΔ.

⁷² Σ. Κουσουλής, Διαιτησία Ερμηνεία κατ' άρθρο, Εκδ. Σάκκουλας, 2004.

⁷³ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ε. Βασιλακάκης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Στ' έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

Ο ευέλικτος χαρακτήρας του θεσμού της διαιτησίας προσφέρει στα μέρη την ευχέρεια να καθορίσουν ελεύθερα διαφορετικό εφαρμοστέο δίκαιο για κάθε επιμέρους στάδιο της διαιτητικής διαδικασίας, προκειμένου να διαμορφωθούν καλύτερες συνθήκες επίλυσης της συγκεκριμένης διαφοράς, με ελαστικότερους κανόνες και νομοθετικά πλαίσια όπου τα ίδια τα μέρη θεωρούν ότι ταιριάζουν περισσότερο με τη φύση της υπόθεσης και εξυπηρετούν καλύτερα τα συμφέροντά τους.

2.5.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΣΤΗ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Αναφορικά με την εξεύρεση του εφαρμοστέου δικαίου επί της διαδικασίας της διαιτησίας, έχουν εκφραστεί δύο αντίθετες απόψεις. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παραδοσιακή θεωρία, όπως τη διατύπωσε ο Francis Mann, κάθε δικαίωμα ή εξουσία που απολαμβάνει ένα πρόσωπο απονέμεται από μια εθνική έννομη τάξη, η οποία στην περίπτωση του θεσμού της διαιτησίας ονομάζεται *lex arbitri*.⁷⁴ Η *lex arbitri* αποτελεί την έννομη τάξη, όπου το διαιτητικό δικαστήριο έχει την έδρα του, καθώς σύμφωνα με την άποψη αυτή, η διαιτητική διαδικασία αποτελεί εκδήλωση και άσκηση της εθνικής κυριαρχίας, οπότε και δεν μπορεί να αποδεσμευτεί από την έννομη τάξη του τόπου της διαιτησίας. Η θέση αυτή έχει τη βάση της στην παραδοχή ότι η εξουσία του διαιτητή να κρίνει τη διαφορά απονέμεται από ένα κυρίαρχο κράτος, συνεπώς πρέπει να ασκείται στα πλαίσια των στόχων του.⁷⁵

Ωστόσο, η άποψη αυτή περιορίζει σημαντικά την αυτονομία των μερών και δεν λαμβάνει υπόψη πως τα μέρη ενδέχεται να επιλέξουν τον τόπο διαιτησίας με κριτήριο την ουδετερότητα, την καταλληλότητα και την ευκολία που προσφέρει η συγκεκριμένη τοποθεσία και όχι ως ένδειξη προτίμησης των διατάξεων μιας συγκεκριμένης έννομης τάξης. Για το λόγο αυτό, δεν θεωρείται δικαιολογημένο η διαιτητική διαδικασία να περιορίζεται από τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε έννομης τάξης.⁷⁶

Στον αντίποδα της ανωτέρω θεωρίας προκρίνεται η υπαγωγή της διεθνούς διαιτησίας απευθείας στο διεθνές δίκαιο και σε ένα σύστημα αυτόνομων κανόνων

⁷⁴ M. Domke, P. Sanders, *International arbitration. Liber amicorum for Martin Domke*, The Hague, Martinus Nijhoff, 1967.

⁷⁵ J. Paulsson, *Arbitration Unbound: award detached from the law of its country of origin*. *International and Comparative Law Quarterly* Volume 30, Issue 2, 1981.

⁷⁶ J. Paulsson, *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*. *The International and Comparative Law Quarterly* Volume 32, Issue 1, 1983.

δικαίου. Η θέση αυτή βασίστηκε στο γεγονός πως ο διαιτητής, σε αντίθεση με τον κρατικό δικαστή, ο οποίος είναι διορισμένος από μια κρατική εξουσία, οπότε και οφείλει να εφαρμόζει το δίκαιο του κράτους όπου υπηρετεί, αντλεί την εξουσία του από τη βούληση των μερών και εν τούτοις δεν συνδέεται με κάποια συγκεκριμένη έννομη τάξη.⁷⁷

Στις μέρες μας έχει επικρατήσει η άποψη πως ο τόπος όπου θα πραγματοποιηθεί η διαιτητική διαδικασία επιλέγεται συνήθως από τα μέρη για λόγους ευκολίας και ουδετερότητας, οπότε και δεν θα πρέπει να δεσμεύονται ως προς την επιλογή του εφαρμοστέου διαιτητικού δικαίου. Τα μέρη λοιπόν καθώς και το διαιτητικό δικαστήριο μπορούν να επιλέξουν διαδικαστικούς κανόνες συμβατικής προελεύσεως, που δημιουργήθηκαν από έναν Οργανισμό Διαιτησίας ή ένα ad hoc διαιτητικό δικαστήριο, ή κανόνες υπερεθνικού δικαίου ή και συνδυασμό ρυθμίσεων από διαφορετικά δίκαια, με την προϋπόθεση να μην έρχονται σε αντίθεση με τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου που ισχύουν στον τόπο όπου διεξάγεται η διαιτησία.⁷⁸

Περί διεθνών διαιτησιών, οι οποίες έχουν έδρα την Ελλάδα, εφαρμόζεται ο Ν. 2735/1999, σύμφωνα με τον οποίο αναγνωρίζεται το δικαίωμα στα μέρη να επιλέξουν ελεύθερα τους κανόνες που θα διέπουν τη διαιτητική διαδικασία, ενώ στην περίπτωση που δεν έχουν προβλέψει ρητώς, αναγνωρίζεται το δικαίωμα στο διαιτητικό δικαστήριο να καθορίζει την προσφορότερη κατά την κρίση του διαδικασία διενέργειας της διαιτησίας.⁷⁹ Ο Έλληνας νομοθέτης λοιπόν αναγνωρίζει την ελευθερία των μερών στην επιλογή και στον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, όχι όμως με απόλυτο τρόπο, καθώς προβλέπει στο εσωτερικό του επιφύλαξη κάμψης αυτής της ελευθερίας από αντίθετες διατάξεις του αναγκαστικού δικαίου.⁸⁰

2.5.2 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟ

Το εφαρμοστέο επί της ουσίας της διαφοράς δίκαιο καθορίζεται είτε από τα ίδια τα μέρη ρητώς στη συμφωνία τους είτε από το διαιτητικό δικαστήριο, εάν τα μέρη του

⁷⁷ J. Paulsson, Arbitration Unbound: award detached from the law of its country of origine. International and Comparative Law Quarterly Volume 30, Issue 2, 1981.

⁷⁸ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζ. Παπασιώπη-Πασιά, Ε. Βασιλακάκης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Στ' έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

⁷⁹ Άρθρο 28§2 του Ν. 2735/1999.

⁸⁰ Κ. Καλαβρός, Διεθνής Εμπορική Νομοθεσία, τομ. Ι, Ο ν. 2735/1999, Ερμηνεία κατ' άρθρο, Εκδ. Σάκκουλας, 2019.

εκχωρήσουν αυτήν την εξουσία ή εάν τα μέρη παρέλειψαν να προβλέψουν το δίκαιο που θα εφαρμοστεί. Αναγνωρίζεται λοιπόν στα μέρη μια απόλυτη αυτονομία της βουλήσεώς τους αναφορικά με την επιλογή του δικαίου που θα εφαρμοστεί κατά την εξέταση της ουσίας της διαφοράς, το οποίο δύναται να μην έχει καμία απολύτως σύνδεση με την έννομη σχέση που τα συνδέει.⁸¹

Τα μέρη μπορούν να επιλέξουν κανόνες από διάφορα νομικά συστήματα, κανόνες δικαίου διεθνούς προελεύσεως, να εφαρμόσουν νόμους που δεν βρίσκονται πια σε ισχύ, καθώς και διάφορα δικαιικά συστήματα με συνδυαστικό τρόπο ή και γενικές αρχές δικαίου. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, το εφαρμοστέο δίκαιο δεν πρέπει να συγκρούεται με τους κανόνες που ισχύουν στην ημεδαπή διεθνή δημόσια τάξη, και τουλάχιστον τη δημόσια τάξη της χώρας όπου η διαιτητική απόφαση επρόκειτο να αναγνωριστεί και εκτελεστεί.

Στην περίπτωση όπου τα μέρη δεν έχουν προβλέψει ρητώς το εφαρμοστέο δίκαιο της ουσίας της υπόθεσης και δεν είναι εύκολο να συναχθεί η βούληση τους από τη διαιτητική συμφωνία, αναγνωρίζεται και πάλι το δικαίωμα της αυτονομίας, αυτή τη φορά στο πρόσωπο του διαιτητή, ο οποίος τελικά θα επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο. Συνακόλουθα, ο διαιτητής μπορεί να προσφύγει στις μεθόδους του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου και να επιλέξει το εφαρμοστέο δίκαιο μέσω ενός εθνικού κανόνα συγκρούσεως.⁸² Και ενώ στο παρελθόν οι διαιτητές συνήθιζαν να εφαρμόζουν τους κανόνες σύγκρουσης της έδρας της διαιτησίας⁸³ στις μέρες μας το φαινόμενο αυτό εκλείπει, καθώς η έδρα διαιτησίας μπορεί να έχει επιλεγεί για διάφορους λόγους, ανεξάρτητα από τους ιδιαίτερους κανόνες σύγκρουσης που ισχύουν σε αυτήν. Οι διαιτητές επιλέγουν τους καταλληλότερους για κάθε περίπτωση κανόνες σύγκρουσης.⁸⁴

⁸¹ Α. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Ζ. Παπασιωπη-Πασιά, Ε. Βασιλακάκης, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, Στ' έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2017.

⁸² Χ. Παμπούκης, *Δίκαιο Διεθνών συναλλαγών*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010.

⁸³ M. Moses, *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. Third edition. Cambridge University Press, 2017.

⁸⁴ Χ. Παμπούκης, *Δίκαιο Διεθνών συναλλαγών*, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2010.

2.6 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.6.1. ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ ΤΟΥ 1958

Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης (εφεξής Σ.Ν.Υ.) της 10^{ης} Ιουνίου 1958 αποτελεί ακόμα και στις μέρες μας την πιο σημαντική συνθήκη, καθώς η επιτυχία της συνέβαλε σημαντικά στην γρήγορη ανάπτυξη της διαιτησίας, ως εναλλακτικό μέσο επίλυσης των διεθνών εμπορικών διαφορών. Η Σύμβαση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 1§1, ρυθμίζει την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, δηλαδή αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από κράτος διαφορετικό από αυτό στο οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση. Το κράτος όπου εξέδωσε τη διαιτητική απόφαση είναι αυτό στο οποίο το διαιτητικό δικαστήριο έχει την έδρα του.⁸⁵

Η Σύμβαση αποτελεί μια ενισχυμένη και βελτιωμένη έκδοση της Σύμβασης της Γενεύης του 1927 και του Πρωτοκόλλου της Γενεύης του 1923, καθώς βελτίωσε τη μέθοδο αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, εισάγοντας ένα καλύτερο νομικό καθεστώς, που χαρακτηρίζεται από δικονομική απλότητα και σαφήνεια. Η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Σύμβαση αυτή με τον Ν.Δ. 4220/1961, εντάσσοντάς την με αυτόν τον τρόπο στην εθνική έννομη τάξη της⁸⁶ και μέχρι σήμερα έχουν προσχωρήσει σε αυτήν και την εφαρμόζουν 166 κράτη.

Αντικείμενο της Σ.Ν.Υ. είναι η αναγνώριση και η εκτέλεση των συμφωνιών διαιτησίας καθώς και των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Πρακτικά, επιβάλλει στα δικαστήρια του κάθε συμβαλλόμενου κράτους να αναγνωρίσουν αρχικώς τις συμβάσεις διαιτησίας, όπως αυτές αποδεικνύονται από μια διαιτητική ρήτρα, παραπέμποντας στη συνέχεια τα μέρη σε διαιτητική διαδικασία, καθώς επίσης και να αναγνωρίσουν και να εκτελέσουν τις ξένες διαιτητικές αποφάσεις. Μέσω της αναγνώρισης των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, οι τελευταίες εντάσσονται στην εθνική έννομη τάξη. Η αναγνώριση ζητείται συνήθως στο πλαίσιο μιας άλλης διαδικασίας, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση όπου το ένα μέρος ζητά

⁸⁵ Μ. Αθανασίου, Π. Χαλκιάς, Οδηγός του Διεθνούς Συμβουλίου για την Εμπορική Διαιτησία για την ερμηνεία της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, Ένα εγχειρίδιο για τους δικαστές, Διεθνές Συμβούλιο για την Εμπορική Διαιτησία, 2014.

⁸⁶ Χ. Παμπούκης, Αναγνώριση & Εκτελεστότητα αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης (1958), Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2019.

την αναγνώριση της διαιτητικής απόφασης, για να προβάλει ένσταση δεδικοσμένου, προκειμένου να μην υποβληθούν στη δικαστική διαδικασία ζητήματα που έχουν ήδη επιλυθεί με τη μέθοδο της διαιτησίας.⁸⁷

Η εσφαλμένη ή η μη εφαρμογή της εν λόγω σύμβασης επισύρει τη διεθνή ευθύνη του κράτους. Σε κάθε περίπτωση, η διαιτητική απόφαση μένει ανεπηρέαστη στην περίπτωση που το κράτος αρνείται να την αναγνωρίσει ή να την εκτελέσει κατά παράβασης της συγκεκριμένης Σύμβασης, καθώς η άρνηση αυτή έχει αποτελέσματα μόνο στο συγκεκριμένο κράτος, οπότε και το επιτυχές μέρος θα συνεχίζει να στηρίζεται στην διαιτητική απόφαση.⁸⁸

2.6.2. MODEL LAW ΤΗΣ UNCITRAL

Αν και η Σ.Ν.Υ. αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια για την ενοποίηση των εθνικών νομοθεσιών αναφορικά με την εκτέλεση των διεθνών διαιτητικών συμφωνιών και την αναγνώριση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, εντούτοις δεν κάλυπτε ολόκληρη τη διαιτητική διαδικασία. Υπό το πρίσμα αυτό, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπόριο (United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL) υιοθέτησε στις 21 Ιουνίου 1985 στην Βιέννη τον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL για τη διεθνή εμπορική διαιτησία (UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration), προκειμένου να γίνει μια προσπάθεια ενοποίησης των εθνικών δικαίων περί διαιτησίας στον τομέα των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και κατ' επέκταση να βελτιωθούν οι διακρατικές εμπορικές σχέσεις.⁸⁹

Ο ΠρΝ θεωρείται υπόδειγμα νόμου για τους εθνικούς νομοθέτες, συμβάλλοντας στην εναρμόνιση και τον εκσυγχρονισμό των εθνικών νομοθεσιών.⁹⁰ Ο νόμος αυτός δεν είναι δεσμευτικός από μόνος του, αλλά αποκτά δεσμευτική ισχύ, από την στιγμή που τα επιμέρους κράτη τον ενσωματώσουν στην εθνική έννομη τάξη, με μικρές ή

⁸⁷ H. Kronke, P. Nacimiento, D. Otto, N. Port, Recognition and enforcement of foreign Arbitral Awards. A Global Commentary on the New York Convention, Wolters Kluwer, 2010.

⁸⁸ B. L. Steele, Enforcing international commercial mediation agreements as arbitral awards under the New York Convention. UCLA Law Review, vol. 54, 2007.

⁸⁹ Α. Δημολίτσα, Οι διαφοροποιήσεις του Ν 2735/1999 περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας από τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL. Περιοδικό Δίκαιο επιχειρήσεων & Εταιρειών, Τεύχος 12/1999, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 1999.

⁹⁰ Α. Φουστούκου, Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL για τη διεθνή εμπορική διαιτησία. Περιοδικό Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών, Τεύχος 7/1999, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 1999.

μεγαλύτερες τροποποιήσεις, ενώ καλύπτει κάθε στάδιο της διαιτητικής διαδικασίας, από τη διαιτητική συμφωνία έως την αναγνώριση και εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης.⁹¹ Με άλλα λόγια, αποτελεί την βάση για τα κράτη, τα οποία δεν έχουν θεσπίσει νόμο που να ρυθμίζει τη διαιτησία, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να υιοθετήσουν έναν έτοιμο νόμο ή για τα κράτη που έχουν εντάξει στην έννομη τάξη τους ξεπερασμένους πλέον νόμους για τη διαιτησία, να προχωρήσουν στην αντικατάστασή τους με τους κανόνες του ΠρΝ.⁹²

Οι κύριοι στόχοι του ΠρΝ είναι: **α)** να ενθαρρύνεται η προσφυγή στη διαδικασία της διαιτησίας και να περιορίζεται ο ρόλος των εθνικών δικαστηρίων, **β)** να διασφαλίζεται η δίκαιη διεξαγωγή της διαδικασίας της διαιτησίας, και **γ)** να προωθείται ένα νομικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο εξασφαλίζεται ότι θα υπάρξει μια συνέχεια στη διαδικασία. Το Model Law της UNCITRAL καλύπτει ολόκληρη τη διαιτητική διαιτησία, από το προδιαιτητικό στάδιο, το οποίο εκκινεί με την σύναψη της διαιτητικής συμφωνίας έως και την αναγνώριση ή εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης.⁹³

⁹¹ M. Sammartano, *International Arbitration: Law and Practice*. First Edition, Kluwer Law International, 2001.

⁹² M. Αθανασίου, Π. Χαλκιάς, *Οδηγός του Διεθνούς Συμβουλίου για την Εμπορική Διαιτησία για την ερμηνεία της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958, Ένα εγχειρίδιο για τους δικαστές*, Διεθνές Συμβούλιο για την Εμπορική Διαιτησία, 2014.

⁹³ Σ. Κουσούλης, *Η Διεθνής Διαιτησία στην Ελλάδα σε σχέση με τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL*, Εκδ. Σάκκουλας, 1996.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

3.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Ο όρος ναυτική διαιτησία αναφέρεται στη διαιτησία, η οποία περιλαμβάνει με οποιονδήποτε τρόπο κάποιο πλοίο.⁹⁴ Οι διαφορές που καλείται να διευθετήσει η ναυτική διαιτησία δεν σχετίζονται μόνο με την ναυσιπλοΐα, καθώς μπορεί η ναυτιλία να ασκείται στη θάλασσα, προπαρασκευάζεται όμως σε λιμάνια και γεννιέται στις τράπεζες.⁹⁵

Η διαιτησία, ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών, ήδη από τα παλαιότερα χρόνια εφαρμοζόταν περισσότερο στο ιδιωτικό ναυτικό δίκαιο παρά στους υπόλοιπους κλάδους του δικαίου. Στις μέρες μας, ο θεσμός της διαιτησίας έχει αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία του και στους υπόλοιπους τομείς του εμπορίου, με τη ναυτιλία ωστόσο να διατηρεί την πρώτη θέση. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η φύση του ναυτιλιακού κλάδου έχει διεθνή χαρακτήρα και ως εκ τούτου δημιουργεί τις αντικειμενικές προϋποθέσεις απομάκρυνσης από τις εθνικές νομοθεσίες και τα αντίστοιχα πολιτειακά δικαστήρια.⁹⁶

Η ανάπτυξη του ως άνω θεσμού ξεκίνησε από τη Ρωμαϊκή εποχή και εξαπλώθηκε το Μεσαίωνα, ως ένα απλό, ευέλικτο και εξειδικευμένο σύστημα επίλυσης θαλάσσιων διαφορών. Τη μεγαλύτερη όμως απήχηση απέκτησε στη σύγχρονη εποχή, ως αποτέλεσμα της άνθησης του διεθνούς εμπορίου μεταξύ διαφόρων χωρών, όπου η μεταφορά προϊόντων μέσω πλοίων χαρακτηρίστηκε ως η πιο συμφέρουσα από άποψη κόστους και όγκου μεταφερόμενου φορτίου, συγκριτικά με τα μέχρι τότε μέσα μεταφοράς.⁹⁷

Οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη του θεσμού, καθιστώντας τη διαιτησία ως κύριο νομικό σύστημα επίλυσης υπαρχόντων και επικείμενων θαλάσσιων διαφορών και παραμερίζοντας σημαντικά το ρόλο των δικαστηρίων, μπορούν να συνοψιστούν

⁹⁴ M. Summerskill, Maritime Arbitrations. Handbook of Arbitration Practice, Sweet & Maxwell, 1993.

⁹⁵ Α. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

⁹⁶ Π. Αβραμέας, Ο Πειραιάς μπορεί να γίνει κέντρο ναυτικής διαιτησίας, 2007, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.mararbpiraeus.eu/index.php/testimonial/18>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

⁹⁷ A. Dawood, Arbitration in Maritime Disputes. Journal of Shipping and Ocean Engineering 6, David Publishing, 2016.

ως εξής: **α)** η επιθυμία των εμπλεκόμενων σε μια θαλάσσια διένεξη μερών να επιλύσουν τις διαφορές τους με τη μυστικότητα που χαρακτηρίζει τη διαιτητική διαδικασία, σε αντίθεση με την προσφυγή στα δικαστήρια, όπου τόσο οι διαδικασίες όσο και η απόφαση χαρακτηρίζονται από δημοσιότητα, **β)** η ταχύτητα με την οποία διεξάγεται η ναυτική διαιτησία, σε σύγκριση με τη δικαστική οδό, όπου ο υπέρμετρος όγκος υποθέσεων έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση της εκδίκασης υποθέσεων, **γ)** η ευελιξία που χαρακτηρίζει τη διαιτητική διαδικασία συμβαδίζει περισσότερο με τη πολυμορφία που παρουσιάζει η διεθνής ναυτιλιακή δραστηριότητα, όπου αγαθά και υπηρεσίες μεταφέρονται μεταξύ διαφόρων χωρών, **δ)** η επιθυμία των εμπλεκόμενων σε μια θαλάσσια συνδιαλλαγή μερών να αποκλειστεί η δικαιοδοσία της εθνικής δικαιοσύνης, εξαιτίας του φόβου ότι τα εθνικά δικαστήρια θα μεροληπτήσουν αποφασίζοντας υπέρ των συμφερόντων του μέλους του κράτους δικαιοδοσίας⁹⁸ και **ε)** η επίλυση της ναυτιλιακής διένεξης επιλύεται από άτομα με ειδική πείρα και γνώσεις της ναυτιλιακής βιομηχανίας, με κύριο γνώμονα το κοινό συμφέρον των εμπλεκόμενων μερών υπό το πρίσμα της πρακτικής και όχι της προσκόλλησης στο γράμμα του νόμου. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι οι διαιτητές δεν λαμβάνουν ποτέ υπόψη τους νομοθετικές ρυθμίσεις.⁹⁹

Τις τελευταίες δεκαετίες η αύξηση του θαλάσσιου εμπορίου μεταξύ των διάφορων χωρών έχει οδηγήσει περαιτέρω σε αύξηση των ναυτιλιακών διενέξεων. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, παρατηρείται ολοένα και μεγαλύτερη ανάπτυξη των εξειδικευμένων κέντρων διαιτησίας, τα οποία αναλαμβάνουν την επίλυση αντίστοιχων ζητημάτων, ενώ ταυτόχρονα γίνονται συνεχόμενες προσπάθειες βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου της διαιτησίας, για την καλύτερη δυνατή επίλυση των θαλάσσιων διαφορών.¹⁰⁰

Στις μέρες μας, τα συμβαλλόμενα μέρη συνηθίζουν να θέτουν μια εκ των προτέρων ρήτρα στη σύμβασή τους, προκείμενου στο μέλλον να επιλύουν την επικείμενη

⁹⁸ A. Dawood, *Arbitration in Maritime Disputes*. Journal of Shipping and Ocean Engineering 6, David Publishing, 2016.

⁹⁹ Μ. Βρανίκου, Ε. Δεμέστιχας, *Ναυτιλιακό Δίκαιο*, Β' Έκδοση, Εκπαιδευτικό Κείμενο Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού του Ευγενίδου Ιδρύματος, 2017.

¹⁰⁰ R. Kumar, *The role of arbitration in International maritime disputes*, 2019, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://cmlnluo.law.blog/2019/10/10/the-role-of-arbitration-in-international-maritime-disputes/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

θαλάσσια διαφορά με τον αμοιβαίο διορισμό ενός αμερόληπτου διαιτητή.¹⁰¹ Οι διαιτητικές ρήτρες, βάση των οποίων οι διαφορές που προκύπτουν από μια σύμβαση υπάγονται υποχρεωτικά σε διαιτησία, αποκλείοντας την προσφυγή στη δικαστική οδό, απαντώνται σχεδόν σε όλα τα ναυλοσύμφωνα, στις φορτωτικές και στις συμβάσεις αγοραπωλησίας πλοίων, καθώς και στις συμβάσεις διάσωσης και ρυμούλκησης.¹⁰²

3.2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

3.2.1. ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΑ

Μέσω του θεσμού της διαιτησίας, όπως ήδη αναφέρθηκε, επιλύονται οι περισσότερες διαφορές που προκύπτουν στο ναυτιλιακό τομέα, με τις συμβάσεις ναυλώσεων να αποτελούν βασική ενασχόληση των ναυτικών διαιτησιών. Η πραγματικότητα αυτή, έχει οδηγήσει τα πολιτειακά δικαστήρια στην όλο και λιγότερη ενασχόλησή τους με διαφορές που προκύπτουν από συμβάσεις ναυλώσεων, εξετάζοντας κυρίως ζητήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο της διαιτητικής διαδικασίας και όχι την ουσία της υπόθεσης. Οι ρήτρες διαιτησίας που εντάσσονται στα συναπτόμενα ναυλοσύμφωνα αποτελούν τον κανόνα στις ναυτιλιακές συναλλαγές, καθώς επικρατεί μια εύνοια απέναντι στο θεσμό της διαιτησίας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Στα περισσότερα σύγχρονα ναυλοσύμφωνα η κύρια συμφωνία χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη. Από τη μία, στο πρώτο μέρος, το οποίο συνήθως αποτελείται από τετραγωνάκια, παρουσιάζονται όλα τα ιδιαίτερα και ξεχωριστά στοιχεία της κάθε ναύλωσης,¹⁰³ όπως είναι για παράδειγμα τα προσωπικά στοιχεία των συμβαλλόμενων μερών – ονόματα, διευθύνσεις-, τα στοιχεία του πλοίου και του φορτίου, τα λιμάνια φορτωεκφόρτωσης κλπ.¹⁰⁴ Από την άλλη, το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει

¹⁰¹ R. Kumar, The role of arbitration in International maritime disputes, 2019, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://cmlnluo.law.blog/2019/10/10/the-role-of-arbitration-in-international-maritime-disputes/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁰² Π. Αβραμέας, Ο Πειραιάς μπορεί να γίνει κέντρο ναυτικής διαιτησίας, 2007, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.mararbpiraeus.eu/index.php/testimonial/18>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁰³ Μ. Βρανίκου, Ε. Δεμέστιχας, Ναυτιλιακό Δίκαιο, Β' Έκδοση, Εκπαιδευτικό Κείμενο Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού του Ευγενίδου Ιδρύματος, 2017.

¹⁰⁴ Κ. Γκιζιάκης, Α. Παπαδόπουλος, Ε. Πλωμαρίτου, Ναυλώσεις, Εκδ. Σταμούλης, 2010.

τυποποιημένες ρήτρες, το περιεχόμενο των οποίων είναι ως επί των πλείστων γνωστό και δεν τροποποιείται.¹⁰⁵ Πολλά ναυλοσύμφωνα, ωστόσο, συχνά περιλαμβάνουν και ένα τρίτο μέρος, στο οποίο αναγράφονται, χειρόγραφα ή μηχανικά, επιπρόσθετες ρήτρες ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ναύλωσης.¹⁰⁶

Περιστατικά, όπως ο πόλεμος, η αβαρία, η απεργία, οι πάγοι, η σύγκρουση πλοίων κ.α έχουν τη δύναμη να επηρεάσουν τις σχέσεις των συμβαλλόμενων μερών, εφόσον πραγματοποιηθούν, οπότε και έχει επικρατήσει να ρυθμίζονται σχεδόν από όλα τα ναυλοσύμφωνα.¹⁰⁷ Οι όροι του ναυλοσυμφώνου που αναφέρονται σε αυτά τα γεγονότα χαρακτηρίζονται ως γενικοί όροι «general clauses», εξαιτίας του γενικού τους χαρακτήρα, καθώς και από το γεγονός ότι τα περιστατικά αυτά συνήθως αντιμετωπίζονται με ομοιόμορφο τρόπο. Παράλληλα, οι όροι αυτοί έχουν διατυπωθεί από τους αρμόδιους ναυτικούς ή ασφαλιστικούς οργανισμούς ή δικαστήρια με τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η όσον το δυνατόν δικαιότερη ρύθμιση των συνεπειών. Αυτό βέβαια δεν αποκλείει από τα συμβαλλόμενα σε ένα ναυλοσύμφωνο μέρη την εξουσία να καθορίσουν από μόνοι τους τις σχέσεις που προκύπτουν από τα γεγονότα αυτά, βασιζόμενοι στην αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων.¹⁰⁸

Οι ρήτρες διαιτησίας (Arbitration Clauses) εντάσσονται στους κυριότερους γενικούς όρους που συναντώνται σε όλα τα ναυλοσύμφωνα. Η ενσωμάτωση τέτοιων ρητρών σε μια σύμβαση γίνεται προκειμένου να διευκρινιστεί το δίκαιο που θα διέπει μια σύμβαση ναύλωσης, καθώς επίσης και να ορισθούν οι διαφορές που θα επιλυθούν με το θεσμό της διαιτησίας, όταν τελικώς ανακύψει μια διαφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών από τη συγκεκριμένη σύμβαση.¹⁰⁹ Τις περισσότερες φορές ως εφαρμοστέο δίκαιο στη σύμβαση ναύλωσης ορίζεται το Αγγλικό και ειδικότερα ο

¹⁰⁵ Μ. Βρανίκου, Ε. Δεμέστιχας, *Ναυτιλιακό Δίκαιο*, Β' Έκδοση, Εκπαιδευτικό Κείμενο Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού του Ευγενίδου Ιδρύματος, 2017.

¹⁰⁶ L. Gorton, R. Ihre & A. Sandevan, *Shipbroking and Chartering Practice*, 2nd Edition, Lloyd's of London Press, 1984.

¹⁰⁷ S. Girvin, *Carriage of Goods by Sea*, Oxford University Press, 2007.

¹⁰⁸ Μ. Παγουλάτος, *Η σύμβαση ναύλωσης από απόψεως δικαίου και πρακτικής*, Εκδ. Εμμανουήλ Σταυριδάκη, Ναυτικά Βιβλία, 1996.

¹⁰⁹ Κ. Γκιζιάκης, Α. Παπαδόπουλος, Ε. Πλωμαρίτου, *Ναυλώσεις*, Εκδ. Σταμούλης, 2010.

νόμος «Arbitration Act 1996»¹¹⁰ ενώ το Λονδίνο αποτελεί την επικρατέστερη επιλογή ως τόπος διεξαγωγής της διαιτησίας.

Η διαιτητική συμφωνία των μερών σε ένα ναυλοσύμφωνο συνήθως εμφανίζεται με τη μορφή όρου, ο οποίος περιλαμβάνει διαιτητική ρήτρα. Ωστόσο, τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να συνάπτουν και ξεχωριστές συμφωνίες διαιτησίας. Ο κανόνας είναι ότι οι διαιτητικές συμφωνίες είναι τυποποιημένες στα έντυπα ναυλοσύμφωνα και σύμφωνες με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου ναυτιλιακού κλάδου ή του ναυλοσυμφώνου. Ελάχιστα ναυλοσύμφωνα περιλαμβάνουν αναλυτικούς κανόνες για τον τρόπο πραγματοποίησης της διαιτησίας, ούτως ώστε αυτοί να διαμορφώνονται είτε από τους διαιτητικούς δικαστές, είτε να εφαρμόζονται κανόνες διαιτητικών οργανισμών. Συνήθως, οι διαιτητικές ρήτρες καθορίζουν τον τόπο της διαιτησίας, καθώς και την έκταση των διαιτητικών διαδικασιών.¹¹¹

Τα συμβαλλόμενα μέρη συχνά καταφεύγουν στην επιλογή τυποποιημένων ναυλοσυμφώνων, που συντάσσονται από παγκόσμιους οργανισμούς και τα οποία χρησιμοποιούνται ως βάση των συμφωνιών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η BIMCO «Baltic and International Maritime Council», η οποία θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους ναυτιλιακούς οργανισμούς που έχει αναλάβει τη σύνταξη νέων ναυλοσυμφώνων, καθώς επίσης και την τροποποίηση και επεξεργασία των παλαιότερων. Ειδικότερα, η BIMCO στις 21 Σεπτεμβρίου του 2020 προχώρησε στη έκδοση μιας τυποποιημένης ρήτρας διαιτησίας, την επονομαζόμενη «Law and Arbitration Clause 2020», η οποία στην ουσία τροποποιούσε την παλαιότερη με όνομα «Dispute Resolution Clause 2017».¹¹²

Σύμφωνα με την τελευταία αυτή έκδοση, η BIMCO δίνει τη δυνατότητα σε όσους επιθυμούν να ενσωματώσουν τη συγκεκριμένη διαιτητική ρήτρα στο ναυλοσύμφωνό τους και να επιλέξουν μεταξύ τεσσάρων διαφορετικών τοποθεσιών, όπου θα διεξαχθεί η διαιτησία. Ειδικότερα, μπορούν να επιλέξουν μεταξύ του Λονδίνου, της

¹¹⁰ L. Gorton, R. Ihre & A. Sandevan, *Shipbroking and Chartering Practice*, 2nd Edition, Lloyd's of London Press, 1984.

¹¹¹ Α. Τσαβδαρίδης, *Διεθνής Ναυτική Διαιτησία*, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

¹¹² Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Οργανισμού Bimco: <https://www.bimco.org/contracts-and-clauses/bimco-clauses/current/law-and-arbitration-clause-2020-london>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

Σιγκαπούρης, της Νέας Υόρκης και πλέον, με την τελευταία τροποποίηση, του Χονγκ Κόνγκ. Σε αντίθεση με ότι ίσχυε στην προηγούμενη μορφή της, η ισχύουσα ρήτρα διαιτησίας δεν περιλαμβάνει σε ένα σώμα όλες τις επιλογές, αλλά για κάθε τοποθεσία, υπάρχει πλέον ξεχωριστή έκδοση, η οποία καθορίζει και τα υπόλοιπα διαδικαστικά ζητήματα, όπως το εφαρμοστέο δίκαιο και τους όρους διεξαγωγής της διαιτησίας. Φυσικά, η εν λόγω ρήτρα διαιτησίας δεν αποκλείει την επιλογή των μερών να ορίσουν ελεύθερα το εφαρμοστέο δίκαιο, τον τόπο και τις υπόλοιπες διαδικαστικές λεπτομέρειες πέρα από τις τέσσερις ειδικές επιλογές που καθόρισε η BIMCO.¹¹³

3.2.2. ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΡΩΓΗ (SALVAGE ARBITRATION)

Με τον όρο επιθαλάσσια αρωγή αναφερόμαστε στην υπηρεσία που παρέχεται εκουσίως και συνειδητά από αρωγό σε πλοίο ή άλλο περιουσιακό στοιχείο, το οποίο βρίσκεται σε κίνδυνο, σε ύδατα κατάλληλα για ναυσιπλοΐα ή σε οποιαδήποτε άλλα ύδατα, προς τον σκοπό προσωρινής αποτροπής ή μείωσης του κινδύνου του πλοίου ή των περιουσιακών στοιχείων ή του περιβάλλοντος.¹¹⁴ Ωστόσο, σύμφωνα με την αρχή «no cure – no pay», για να θεωρηθεί ότι πράγματι υπήρξε επιθαλάσσια αρωγή απαιτείται ωφέλιμο αποτέλεσμα, με την έννοια ότι η ολική ή μερική διάσωση του αντικειμένου της αρωγής και οι σχετικές υπηρεσίες οφείλουν να συνδέονται αιτιωδώς με τη διάσωση που επιτεύχθηκε. Με άλλα λόγια, καμία ανταμοιβή δεν είναι οφειλόμενη, εάν οι υπηρεσίες που παρέχονται δεν έχουν κανένα ευεργετικό αποτέλεσμα, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί το αντίθετο από τα συμβαλλόμενα μέρη.¹¹⁵

Η διαιτησία της επιθαλάσσιας αρωγής συναντάται περισσότερο και από τη διαιτησία των ναυλοσυμφώνων. Σε αυτού του τύπου τη διαιτησία εντοπίζεται μια παραδειγματική και ευεργετική ομοιομορφία, καθώς οι διαφορές που προκύπτουν στο πλαίσιο των συγκεκριμένων συμβάσεων επιλύονται από τη διαιτησία του Lloyd's στο Λονδίνο. Προτού παρασχεθεί βοήθεια τα μέρη συνάπτουν σύμβαση επιθαλάσσιας αρωγής, συνήθως τύπου «No cure-no pain», η οποία περιλαμβάνει πρόβλεψη για

¹¹³ G. Hunter, BIMCO adds Honk Kong to new shortened arbitration clause, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.bimco.org/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹¹⁴ Α. Αλαπάντας, Νομικά Ζητήματα Θαλάσσιας Αρωγής. Πειραϊκή Νομολογία, Τεύχος 4/2017, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2017.

¹¹⁵ Ι. Ρόκας, Γ. Θεοχαρίδης, Ναυτικό Δίκαιο, Γ' Έκδοση, Πλήρως αναθεωρημένη έκδοση του συγγράμματος Ι. Ρόκα, Εισαγωγή στο Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο, Εκδ. Σάκκουλας, 2015.

προσφυγή στη διαιτητική διαδικασία για τις μελλοντικές διαφορές που τυχόν προκύψουν.¹¹⁶

Η σύμβαση επιθαλάσσιας αγωγής με τίτλο «Τυποποιημένη Σύμβαση Επιθαλάσσιας Αρωγής του Lloyd's» (Lloyd's Standard Form of Salvage Agreement - LOF) είναι αυτή που προτιμάται περισσότερο διεθνώς από τα ενδιαφερόμενα μέρη, γεγονός που οδηγεί στην συχνότερη επίλυση των διαφορών με τη μέθοδο της διαιτησίας. Η LOF, όπως και όλες οι προδιατυπωμένες συμβάσεις, αποτελείται από δύο μέρη, ένα μεταβλητό, όπου αναφέρονται τα στοιχεία των συμβαλλομένων μερών και ένα σταθερό, όπου αναγράφονται οι όροι υπό τους οποίους θα διέπεται η σύμβαση. Στο σταθερό τμήμα της σύμβασης και ειδικότερα «στον όρο I» με τίτλο «Arbitration and LSSA Clauses» προβλέπεται ότι η αμοιβή και η ειδική αποζημίωση του αρωγού, καθώς επίσης και κάθε διαφορά που τυχόν ανακύψει μεταξύ του βοηθούμενου πλοίου και του αρωγού θα υπαχθούν στη θεσμική διαιτησία του Lloyd's στο Λονδίνο, σύμφωνα με τις ισχύουσες βασικές ρήτρες «Αρωγής και Διαιτησίας των Lloyd's».¹¹⁷

Η τελευταία τροποποιημένη έκδοση της ως άνω αναφερόμενης σύμβασης, καθώς επίσης και των αντίστοιχων διαιτητικών ρητρών που εφαρμόζονται σε αυτή, δημοσιεύτηκαν την 1^η Ιανουαρίου του 2020. Βάση των τελευταίων τροποποιήσεων, οι διαιτητικές ρήτρες (Lloyd's Standard Salvage and Arbitration Clauses), οι διαδικαστικοί κανόνες (Procedural Rules), καθώς και η διαδικασία διαιτησίας σταθερού κόστους (Fixed Cost Arbitration Procedure - FCAP) είναι πλέον ενσωματωμένες σε ένα ενιαίο έγγραφο, με ονομασία «Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020», σε αντίθεση με ότι ίσχυε στο παρελθόν, όπου διατίθονταν τρία ξεχωριστά έγγραφα για την κάθε διαδικασία.¹¹⁸

Αναφορικά με τη διαιτητική διαδικασία που ακολουθεί η συγκεκριμένη σύμβαση, αυτή εκκινεί με το διορισμό του διαιτητή από το συμβούλιο του Lloyd's, ύστερα από γραπτή αίτηση των ενδιαφερόμενων μερών. Το συμβούλιο έχει μάλιστα τη διακριτική

¹¹⁶ Α. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

¹¹⁷ Μ. Βρανίκου, Ε. Δεμέστιχας, Ναυτιλιακό Δίκαιο, Β' Έκδοση, Εκπαιδευτικό Κείμενο Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού του Ευγενίδου Ιδρύματος, 2017.

¹¹⁸ A. Chamberlain, T. Walters, D. Rainer, Lof 2020, an update to the world's oldest and most commonly used salvage contract, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.hfw.com/LOF-2020-an-update-to-the-worlds-oldest-and-most-commonly-used-salvage-contract-Feb-2020>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

ευχέρεια να εξαρτήσει το διορισμό του διαιτητή από την προηγούμενη καταβολή εγγύησης του αιτούντος, προκειμένου να καλυφθούν οι αμοιβές του συμβουλίου και των διαιτητών, τόσο σε πρώτο όσο και σε δεύτερο βαθμό.¹¹⁹ Οι διάδικοι προκειμένου να συμμετέχουν στην αποδεικτική και ακροαματική διαδικασία, οφείλουν να παρίσταται με συνήγορο, ο οποίος διαμένει στην Αγγλία, διαφορετικά τεκμαίρεται ότι έχει παραιτηθεί από το ανωτέρω δικαίωμα.¹²⁰

Το δίκαιο που εφαρμόζεται τόσο στη σύμβαση LOF, όσο και στη διαδικασία της διαιτησίας είναι το Αγγλικό Δίκαιο.¹²¹ Ως τόπο διεξαγωγής της διαιτητικής διαδικασίας ορίζεται το Λονδίνο, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν να διεξαχθεί μέρος ή ολόκληρη η διαιτησία σε άλλο τόπο και η συμφωνία αυτή γίνει δεκτή από το διαιτητή. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο διαιτητής θα συμφωνήσει με τις υποδείξεις των μερών, μόνο εάν οι τελευταίοι αναλάβουν να πληρώσουν τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής του διαιτητή. Ο διαιτητής εντός 6 εβδομάδων από το διορισμό του και εφόσον το επιτρέπουν οι περιστάσεις, οφείλει να πραγματοποιήσει μια προκαταρκτική συνάντηση, προκειμένου να παρασχεθούν οδηγίες σχετικά με το πώς θα διεξαχθεί η διαιτησία. Σημαντικό να αναφερθεί, ότι μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις, ο διαιτητής οφείλει να ενημερώνει τα μέρη για το όφελος που θα μπορούσε να προκύψει από τη χρήση της διαμεσολάβησης.¹²²

Η απόφαση του διαιτητή, με την επιφύλαξη προσφυγής σε έφεση, όπως προβλέπεται στη ρήτρα 11, είναι οριστική και δεσμευτική για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είτε εκπροσωπούνται στη διαιτησία, είτε όχι.¹²³ Κάθε διάδικος έχει το δικαίωμα να ασκήσει έφεση κατά της απόφασης με γραπτή αίτηση προς το Συμβούλιο εντός 21 ημερών από την ημέρα δημοσίευσης της πρωτόδικης απόφασης από το συμβούλιο του Lloyd's. Ο αντίδικος από τη στιγμή που το Συμβούλιο του κοινοποιήσει την έφεση έχει το δικαίωμα μέσα σε 21 ημέρες να ασκήσει αντέφεση.¹²⁴

¹¹⁹ Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020, Άρθρο 5

¹²⁰ Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020, Άρθρο 7

¹²¹ Lloyd's Standard Form of Salvage Agreement, Όρος J

¹²² Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020, Άρθρο 8

¹²³ Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020, Άρθρο 8.10

¹²⁴ Lloyd's Salvage Arbitration Clauses 2020, Άρθρο 11

Τέλος, η LOF αναγνωρίζει και μια διαιτητική διαδικασία σταθερού κόστους «Fixed Costs Arbitration Procedure – FCAP», με κύριο στόχο τη μείωση του κόστους των διαιτητικών διαδικασιών για τις μικρότερες απαιτήσεις. Η διαδικασία υπάρχει από το 2005, αλλά σε μια προσπάθεια βελτίωσης της προβολής της διαδικασίας, καθώς η χρήση της είχε αποδειχθεί απογοητευτική, ενσωματώνεται πλέον πλήρως στο LSAC 2020. Σύμφωνα με τις τελευταίες τροποποιήσεις, η διαδικασία μπορεί πλέον να εκκινήσει από τον διαιτητή εφόσον η απαίτηση είναι μικρότερη από 2 εκατομμύρια δολάρια, από 1,5 εκατομμύριο που ίσχυε ως ανώτατο όριο μέχρι πριν, καθώς και για απαιτήσεις πάνω από 2 εκατομμύρια εάν πρόκειται για απλή υπόθεση και τα πραγματικά δεδομένα είναι σαφή. Παράλληλα, η FCAP προτείνει μια σειρά από μέτρα για την απλούστευση και τη μείωση του κόστους των διαιτησιών, όπως πάγια τέλη για τις αμοιβές των διαιτητών, λιγότερο λεπτομερή αιτιολογία των διαιτητικών αποφάσεων, κατάθεση μιας κοινής δεσμίδας από τα μέρη που δεν υπερβαίνει τις 100 σελίδες και υποβολή αιτήσεων με ανώτατο όριο τις 4.000 λέξεις.¹²⁵

3.2.3. ΦΟΡΤΩΤΙΚΗ

Στις θαλάσσιες μεταφορές εμπορευμάτων, η φορτωτική μαζί με τα ναυλοσύμφωνα αποτελούν τα σημαντικότερα έγγραφα μεταφοράς. Ως φορτωτική χαρακτηρίζεται το συμφωνητικό μεταφοράς για την αποστολή κάθε μορφής φορτίου που δεν απαιτείται η χωρητικότητα ολόκληρου του πλοίου.¹²⁶ Και ενώ, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην περίπτωση των ναυλοσυμφώνων, τα συμβαλλόμενα μέρη τις περισσότερες φορές επιθυμούν να παραπέμψουν τις διαφορές τους στη διαιτησία, ενσωματώνοντας ρήτρες διαιτησίες στα ναυλοσύμφωνά τους, τα πράγματα δεν είναι το ίδιο απλά και με τις φορτωτικές.

Ειδικότερα, στις φορτωτικές δεν εισάγονται ευθέως διαιτητικές ρήτρες, αλλά ενσωματώνονται στη φορτωτική με τη μέθοδο της παραπομπής στο ναυλοσύμφωνο. Καθώς όμως η εγκυρότητα και η αποτελεσματικότητα μιας διαιτητικής ρήτρας δεν

¹²⁵ A. Chamberlain, T. Walters, D. Rainer, Lof 2020, an update to the world's oldest and most commonly used salvage contract, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.hfw.com/LOF-2020-an-update-to-the-worlds-oldest-and-most-commonly-used-salvage-contract-Feb-2020>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹²⁶ Σ. Παπαδημητρίου, Διεθνή Logistics - Η διαχείριση των λειτουργιών του διεθνούς εμπορίου, Εκδ. Παπαζήση, 2015.

αντιμετωπίζεται με τον ίδιο τρόπο από όλα τα δίκαια, υπάρχει μεγάλη διαμάχη γύρω από αυτό το θέμα, δεδομένου ότι ο κάτοχος της φορτωτικής δεν ανήκει στα κύρια συμβαλλόμενα μέρη του ναυλοσυμφώνου και ενδεχομένως να μην γνωρίζει καθόλου τους όρους της διαιτητικής συμφωνίας.¹²⁷ Το εν λόγω ζήτημα έχει μεγάλη σημασία, δεδομένου ότι, ελλείψει αποτελεσματικής ενσωμάτωσης, οι τρίτοι δεν δεσμεύονται ούτε μπορούν να απολαύουν τα οφέλη μιας ρήτρας διαιτησίας που ενσωματώνεται σε ναυλοσύμφωνο.¹²⁸

Προκειμένου λοιπόν να αναδειχθεί η διαφορετική προσέγγιση που ακολουθεί το κάθε κράτος σχετικά με την εγκυρότητα ενσωμάτωσης της διαιτητικής ρήτρας σε φορτωτική, θα γίνει μια σύντομη σύγκριση της Αγγλικής νομοθεσίας με αυτή των ΗΠΑ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Αγγλικό δίκαιο, για να είναι έγκυρη η ενσωμάτωση μιας διαιτητικής ρήτρας σε μια φορτωτική, απαιτείται να γίνεται ρητή και ξεκάθαρη παραπομπή. Ο κανόνας αυτός προτάθηκε για πρώτη φορά το 1912 στην υπόθεση «Thomas & Co. Ltd v. Portsea Steamship Co. Ltd», η οποία θεωρείται ακρογωνιαίος λίθος μέχρι σήμερα. Ειδικότερα, στη κρινόμενη φορτωτική αναφέρονταν οι εξής δύο ρήτρες: «he or they paying freight for the said goods, with other conditions as per charterparty» και «all other terms and conditions and exceptions of charter to be as per charterparty, including negligence clause». Το δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα ενσωμάτωσης δεν είναι ικανοποιητική για την ενσωμάτωση της ρήτρας διαιτησίας στη φορτωτική, καθώς δεν έγινε ρητή αναφορά στη ρήτρα διαιτησίας.¹²⁹

Η απαίτηση για ρητή και ξεκάθαρη παραπομπή στη διαιτητική ρήτρα ακολούθησε σε πολλές μεταγενέστερες υποθέσεις, όπου τα δικαστήρια αποφάσισαν ότι φράσεις στη φορτωτική όπως «terms, conditions and exceptions as per charterparty» είναι γενικοί και δεν μπορούν να ενσωματώσουν τη διαιτητική ρήτρα που περιέχεται στο ναυλοσύμφωνο. Παράλληλα, κατέστη σαφές ότι καθώς οι διαιτητικές ρήτρες δεν σχετίζονται ευθέως με την αποστολή, τη μεταφορά και την παράδοση των αγαθών, ακόμη και λέξεις με ευρύτερο πεδίο σημασίας, όπως η λέξη «whatsoever» είναι ανεπαρκής να ενσωματώσει έγκυρα τη ρήτρα διαιτησίας. Αυτό αποφασίστηκε στην

¹²⁷ Α. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, Εκδ. Σάκκουλας, 1999.

¹²⁸ J. McMahon, The Hague Rules and Incorporation of Charter Party Arbitration Clauses Into Bills of Lading. *Journal of Maritime Law and Commerce*, vol 2, 1970.

¹²⁹ P. Todd, Incorporation of arbitration clauses into bills of lading, *Journal of Business Law*, 1997.

υπόθεση «Siboti» το 2003 όπου η ενσωματωμένη ρήτρα ανέφερε: «all the terms whatsoever of the said charter apply to and govern the rights of the parties concerned in this shipment...».¹³⁰

Από την άλλη μεριά, τα Αμερικάνικα δικαστήρια ακολουθούν μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση σχετικά με την ενσωμάτωση των ρητρών διαιτησίας ενός ναυλοσυμφώνου σε μια φορτωτική. Ειδικότερα, αντιμετωπίζουν τις ρήτρες διαιτησίας με τον ίδιο ακριβό τρόπο, όπως οποιαδήποτε άλλη διάταξη του ναυλοσυμφώνου, καθιερώνοντας τον κανόνα ότι η ρητή παραπομπή στη διαιτητική ρήτρα του ναυλοσυμφώνου δεν είναι απαραίτητη. Κατά αυτόν τον τρόπο, γενικές λέξεις ενσωμάτωσης μπορούν να θεωρηθούν έγκυρες προκειμένου να ενσωματωθεί μια ρήτρα διαιτησίας, που περιέχεται σε ένα ναυλοσύμφωνο, σε μια φορτωτική, υπό την προϋπόθεση ότι η ρήτρα ενσωμάτωσης είναι αρκετά μεγάλη για να δείξει την πρόθεση της ενσωμάτωσης και να ειδοποιήσει τον κάτοχο της φορτωτικής για αυτήν την ενσωμάτωση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της προσέγγισης αποτελεί η υπόθεση «Continental UK Ltd v Anagel Confidence Compania Naviera», σύμφωνα με την οποία στη ρήτρα ενσωμάτωσης αναφερόταν «all terms, conditions and exceptions of the charterparty» και η οποία κρίθηκε έγκυρη από το δικαστήριο να περιλάβει και τη ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου.¹³¹

Παράλληλα, ένα δεύτερο εξίσου σημαντικό θέμα που απασχολεί τα δικαστήρια διεθνώς, είναι κατά πόσο η ρήτρα ενσωμάτωσης πρέπει να αναφέρει ρητώς το ναυλοσύμφωνο στο οποίο απευθύνεται. Και σε αυτήν την περίπτωση, η αγγλική νομοθεσία υιοθετεί μια διαφορετική προσέγγιση από αυτή που ακολουθείται στις ΗΠΑ. Ειδικότερα, σύμφωνα με το Αγγλικό δίκαιο, εάν στη ρήτρα ενσωμάτωσης δεν αναγράφεται ακριβώς το ναυλοσύμφωνο στο οποίο παραπέμπει, τότε εφόσον υπάρχει μόνο ένα πιθανό ναυλοσύμφωνο, εκτιμάται ότι αυτό ισχύει για τη φορτωτική και άρα η ενσωμάτωση θεωρείται έγκυρη.¹³²

¹³⁰ M. Özdel, Bills of Lading Incorporating Charterparties, Hart Publishing, 2017.

¹³¹ M. Özdel, Bills of Lading Incorporating Charterparties, Hart Publishing, 2017.

¹³² L. Lane, Incorporating charterparty terms into a bill of lading, 2014, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.ukpandi.com/knowledge-publications/article/incorporating-charter-party-terms-into-a-bill-of-lading-130669>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

Η κατάσταση όμως γίνεται πιο περίπλοκη όταν υπάρχουν περισσότερα από ένα ναυλοσύμφωνα. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο θα αποφασίσει ποιο ναυλοσύμφωνο θα ενσωματωθεί με βάση τη διατύπωση της φορτωτικής, την πρόθεση των διαδίκων και τα συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης. Κατά γενικό κανόνα, η κύρια ναύλωση (head-charter) θεωρείται η πλέον κατάλληλη για ενσωμάτωση, καθώς αποτελεί τη μόνη ναύλωση στην οποία ο πλοιοκτήτης, ο οποίος εκδίδει τη φορτωτική, είναι μέρος.¹³³ Ωστόσο, εάν η κύρια ναύλωση αποτελεί χρονοναύλωση (a time – charter), ενώ παράλληλα υπάρχει και μια υποναύλωση ταξιδιού, τότε το τελευταίο θεωρείται ως το καταλληλότερο για την παραπομπή της ρήτηρας ενσωμάτωσης. Αυτό αποφασίστηκε και στην υπόθεση «SLS Everest» το 1981, όπου το δικαστήριο δέχτηκε την υποναύλωση ταξιδιού ως την καταλληλότερη για παραπομπή, με την δικαιολογία ότι η χρονοναύλωση από τη φύση της είναι ακατάλληλη για ενσωμάτωση σε φορτωτική.¹³⁴

Η απόκλιση από τους παραπάνω γενικούς κανόνες μπορεί να συμβεί μόνο όταν υπάρχουν ασυνήθιστα γεγονότα που απαιτούν διαφορετική προσέγγιση. Αυτό συνέβη για παράδειγμα στην υπόθεση «The Vinson» (2005) όπου εκδόθηκαν τρία ναυλοσύμφωνα, ένα κύριο χρονοναυλοσύμφωνο (head time charterparty), ένα υποναυλοσύμφωνο χρόνου (sub – time charterparty) και μια ναύλωση εργολαβικής μεταφοράς (contract of affreightment). Το δικαστήριο αποφάσισε ότι σε αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση οι όροι του υποναυλοσυμφώνου ήταν οι πλέον κατάλληλοι για ενσωμάτωση και αποφάσισε ότι θα ήταν αυτό που θα ενσωματωνόταν, παρά τον γενικό κανόνα που ίσχυε. Το δικαστήριο στην ουσία προσπάθησε να ερμηνεύσει την πρόθεση των αρχικών διαδίκων και να βρει το περισσότερο κατάλληλο ναυλοσύμφωνο για ενσωμάτωση. Βλέπουμε ότι τα δικαστήρια θα παρεκκλίνουν από τους γενικούς κανόνες όπου συγκεκριμένα γεγονότα απαιτούν διαφορετική μεταχείριση.¹³⁵ Σύμφωνα λοιπόν με τα ανωτέρω, συνειδητοποιούμε ότι βάση της αγγλικής νομοθεσίας, ο

¹³³ M. Goldby, Incorporation of charterparty arbitration clauses into bills of lading: recent developments. Denning Law Journal, Vol 19, 2007.

¹³⁴ J. Maitra, Shipping: incorporation of time charterparty terms into a bill of lading, 2016, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.eversheds.com/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹³⁵ M. Özdel, Bills of Lading Incorporating Charterparties, Hart Publishing, 2017.

προσδιορισμός του σχετικού ναυλοσύμφωνου στη φορτωτική δεν αποτελεί προϋπόθεση για μια έγκυρη ενσωμάτωση.

Από την άλλη μεριά, τα δικαστήρια των ΗΠΑ θεωρούν ότι οι ρήτρες ενσωμάτωσης θα πρέπει να κάνουν ρητή και ξεκάθαρη αναφορά στο ναυλοσύμφωνο που παραπέμπουν.¹³⁶ Αυτό κρίθηκε σε πολλές περιπτώσεις, όπως στην υπόθεση «Hawkspere Shipping Co., Ltd v. Intamex SA&Anr» το 2003, όπου οι φορτωτικές παρά το γεγονός ότι θα χρησιμοποιούνταν σύμφωνα με τα ναυλοσύμφωνα, δεν υπήρξε σχετική αναφορά για το ισχύον ναυλοσύμφωνο, οπότε το δικαστήριο αποφάνθηκε τη μη έγκυρη ρήτρα ενσωμάτωσης. Αποφασίστηκε επιπλέον, ότι το ναυλοσύμφωνο θα πρέπει να προσδιορίζεται στη φορτωτική τουλάχιστον από την ημερομηνία του.¹³⁷

Τα δικαστήρια των ΗΠΑ παρεκκλίνουν από την παραπάνω αυστηρή απαίτηση μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις. Ειδικότερα, μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει βεβαιότητα ως προς το ποιο ναυλοσύμφωνο προορίζεται να ενσωματωθεί και ο κάτοχος της φορτωτικής δεν είναι ξένος προς το ναυλοσύμφωνο, τα δικαστήρια των ΗΠΑ θα αποδεχθούν την ενσωμάτωση ως έγκυρη. Για να υπάρξει βεβαιότητα σχετικά με το ναυλοσύμφωνο που θα χρησιμοποιηθεί, θα πρέπει ο κομιστής της φορτωτικής να είναι παράλληλα υποναυλωτής και αποστολέας. Παράλληλα, για να θεωρηθεί ότι ο κομιστής δεν είναι ξένος προς το παραπεμπόμενο ναυλοσύμφωνο, πρέπει είτε ο κομιστής να είναι παράλληλα και ναυλωτής στο σχετικό ναυλοσύμφωνο, το οποίο πρόκειται να ενσωματωθεί, είτε ο κομιστής να έχει στενές σχέσεις με το ναυλωτή, όπως για παράδειγμα στην πρακτόρευση. Στις περιπτώσεις αυτές είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί ενσωμάτωση της ρήτρας διαιτησίας ενός ναυλοσυμφώνου στη φορτωτική, παρά την έλλειψη ταυτοποίησης του παραπεμπόμενου ναυλοσυμφώνου.¹³⁸

Είναι φανερό από τα ανωτέρω ότι οι διαφορετικές προσεγγίσεις που υιοθετούν τα δικαστήρια δεν προάγουν την ομοιομορφία του νόμου, δημιουργώντας σημαντική ανασφάλεια στο θέμα της ενσωμάτωσης των διαιτητικών ρητρών. Ωστόσο, για την αντιμετώπιση των ανωτέρω δυσχερειών, διεθνείς οργανισμοί όπως η BIMCO, έχουν

¹³⁶ M. Özdel, *Bills of Lading Incorporating Charterparties*, Hart Publishing, 2017.

¹³⁷ M. Goldby, *Incorporation of charterparty arbitration clauses into bills of lading: recent developments*. *Denning Law Journal*, Vol 19, 2007.

¹³⁸ M. Özdel, *Bills of Lading Incorporating Charterparties*, Hart Publishing, 2017.

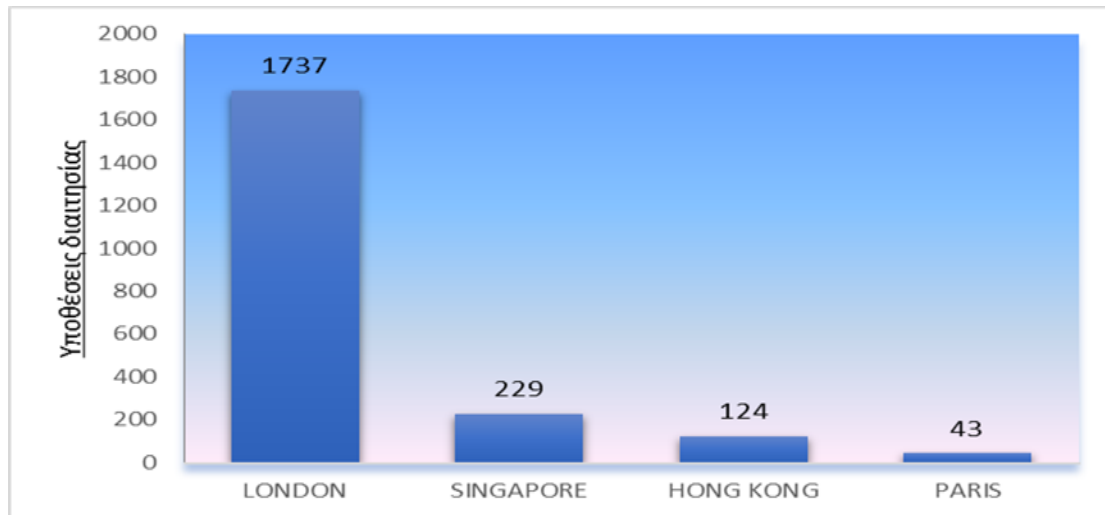
συντάξει τυποποιημένες μορφές φορτωτικών, οι οποίες ενσωματώνουν έγκυρα τις ρήτρες διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Congenbill 2016, η οποία ενημερώνει με σαφήνεια τον κάτοχο της φορτωτικής για το ναυλοσύμφωνο που θα ενσωματωθεί. Ειδικότερα, στην πρώτη ρήτρα της φορτωτικής αναφέρεται χαρακτηριστικά πως *«όλοι οι όροι και οι προϋποθέσεις, οι ελευθερίες και οι εξαιρέσεις του ναυλοσυμφώνου, όπως χρονολογείται στην από πάνω σελίδα, περιλαμβάνοντας τη ρήτρα νόμου και διαιτησίας καθώς και τη ρήτρα επίλυσης διαφορών, θα ενσωματώνονται δια του παρόντος»*. Η προαναφερόμενη ρήτρα έχει κριθεί επαρκής για την έγκυρη ενσωμάτωση όλων των σχετικών ρητρών του ναυλοσυμφώνου στη φορτωτική, συμπεριλαμβανομένων των ρητρών του νόμου και της διαιτησίας.¹³⁹

3.3 ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Στο χώρο της ναυτιλίας έχει αναπτυχθεί διεθνώς ένα εκτεταμένο δίκτυο ενώσεων και οργανισμών που αναλαμβάνουν κατά αποκλειστικό τρόπο και συστηματικά τη διεξαγωγή ναυτικών διαιτησιών μέσω της προσφυγής σε ειδικούς κανόνες. Οι περισσότερες ναυτικές διαιτησίες σε διεθνές επίπεδο διεξάγονται στο Λονδίνο, τη Γαλλία, τη Σιγκαπούρη και το Χόνγκ Κόνγκ, γεγονός που ενισχύει την δημιουργία μιας αξιολογής διαιτητικής δικαιοδοτικής ομοιομορφίας.

Σύμφωνα με στατιστική ανάλυση της διεθνούς νομικής εταιρείας HFW (Holman Fenwick Willan), η οποία δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο του 2020 με τίτλο «THE MARITIME ARBITRATION UNIVERSE IN NUMBERS: LONDON REMAINS EVER DOMINANT», αναφέρεται πως για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, το Λονδίνο αποτελεί το πιο αξιόπιστο κέντρο διαιτησίας για την επίλυση διεθνών ναυτικών διαφορών. Ωστόσο να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι τα αναγραφόμενα στον πίνακα νούμερα είναι ενδεικτικά, σύμφωνα με δημοσιευμένα στοιχεία αλλά και στοιχεία που δόθηκαν ύστερα από αίτηση.

¹³⁹ M. Goldby, Incorporation of charterparty arbitration clauses into bills of lading: recent developments. Denning Law Journal, Vol 19, 2007.

Διεθνείς ναυτικές διαιτησίες για το 2019 - HWF

Πιο αναλυτικά, ο Σύνδεσμος Ναυτιλιακών Διαιτητών του Λονδίνου (London Maritime Arbitrators Association - LMAA) χειρίστηκε περίπου 1.668 νέες ναυτικές διαιτησίες στο Λονδίνο το 2019, από 1.483 το 2018. Σε συνδυασμό με τα στοιχεία του 2019 για το Δικαστήριο Διεθνούς Διαιτησίας του Λονδίνου (London Court of International Arbitration - LCIA) και το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (International Chamber of Commerce – ICC), το Λονδίνο χειρίστηκε περίπου 1.737 νέες διεθνείς ναυτικές διαιτησίες το προηγούμενο έτος. Συγκριτικά με το 2018, όπου στο Λονδίνο συνολικά πραγματοποιήθηκαν περίπου 1.523 ναυτικές διαιτησίες, τόσο στο LMAA, όσο και στο LCIA και στο ICC, συμπεραίνουμε πως το 2019 το Λονδίνο είδε αύξηση σχεδόν 14% στις υποθέσεις διεθνούς ναυτικής διαιτησίας.

Παράλληλα, σύμφωνα με την ως άνω έρευνα, τα τελευταία τρία χρόνια η Σιγκαπούρη και το Χονγκ Κονγκ θεωρούνται οι ισχυρότεροι ανταγωνιστές του Λονδίνου στην παγκόσμια αγορά επίλυσης διαφορών. Ειδικότερα, η Σιγκαπούρη το 2019 χειρίστηκε περίπου το 13% των υποθέσεων της ναυτικής διαιτησίας του Λονδίνου, με 229 νέες διεθνείς διαιτησίες. Από την άλλη, το Χονγκ Κονγκ το 2019 χειρίστηκε περίπου το 7% των αντίστοιχων υποθέσεων του Λονδίνου για το ίδιο έτος, περίπου δηλαδή 124 ναυτικές διαιτησίες, από 6% που χειρίστηκε το 2018.

Τέλος, το Παρίσι, με τη μακρόχρονη φήμη του στην Ευρώπη για την επίλυση ναυτιλιακών διαφορών, εξακολουθεί να είναι ένα φόρουμ που αξίζει να σημειωθεί ως

περιφερειακό ναυτικό κέντρο. Τα διαιτητικά ιδρύματα του Παρισιού, το ICC και το Ναυτικό Διαιτητικό Επιμελητήριο Παρισίων (Chambre Arbitrale Maritime de Paris - CAMP), φιλοξένησαν περίπου 43 ναυτικές διαιτησίες το 2019, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 2,5% των υποθέσεων ναυτικής διαιτησίας του Λονδίνου.¹⁴⁰

Στη συνέχεια θα γίνει μια σύντομη αναφορά των σημαντικότερων κέντρων ναυτικής διαιτησίας που δραστηριοποιούνται διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα, καθώς και των κανόνων διαιτησίας που εφαρμόζουν.

3.3.1. ΛΟΝΔΙΝΟ – LONDON MARITIME ARBITRATORS ASSOCIATION

Ο σύνδεσμος ναυτλιακών διαιτητών του Λονδίνου – London Maritime Arbitrators Association, εφεξής LMAA, ιδρύθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1960, αλλά η ιστορία του εκτείνεται εδώ και περισσότερα από 300 χρόνια. Με την πάροδο των ετών η Πλήρης Σύνοψη του Συνδέσμου απαρτίζεται ολοένα και περισσότερο από έμπειρους διαιτητές, διαφόρων επιστημονικών κλάδων. Οι διαιτησίες στο Λονδίνο διεξάγονται βάσει του Arbitration Act 1996, ο οποίος ρυθμίζει τις διαιτητικές διαδικασίες εντός της δικαιοδοσίας της Αγγλίας, της Ουαλίας και της Βόρειας Ιρλανδίας.¹⁴¹

Ο LMAA έχει θεσπίσει δικούς του διαδικαστικούς κανόνες διαιτησίας, τους επονομαζόμενους LMAA Terms, η τελευταία αναθεώρηση των οποίων έγινε το 2017. Οι συγκεκριμένοι όροι ισχύουν εφόσον έχει συμφωνηθεί προηγουμένως από τα μέρη στη διαιτητική συμφωνία ότι θα εφαρμόσουν τους συγκεκριμένους όρους.¹⁴² Οι όροι ακολουθούν το αγγλικό δίκαιο και έδρα της διαιτησίας θεωρείται η Αγγλία, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό από τα μέρη.¹⁴³ Όλες οι διαδικασίες, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων μερών ακολουθούν τους γενικούς κανόνες του Arbitration Act 1996, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τους όρους LMAA 2017.¹⁴⁴

Ο σύνδεσμος προβλέπει ότι το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να αποτελείται από τρεις διαιτητές, εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά στη συμφωνία

¹⁴⁰ C. Neame, H. Colaco, The Maritime Arbitration Universe In Numbers: London Remains Ever Dominant. HFW, Shipping Insight: Who Rules The Waves?, 2020.

¹⁴¹ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του London Maritime Arbitrators Association: <https://lmaa.london/history/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁴² LMAA Terms, Article 5.

¹⁴³ LMAA Terms, Article 6.

¹⁴⁴ LMAA Terms, Article 7a.

τους.¹⁴⁵ Και ενώ η τριμελής σύνθεση προτιμάται περισσότερο, ο LMAA δίνει τη δυνατότητα στα μέρη να επιλύσουν τις διαφορές τους με διαιτητικό δικαστήριο που αποτελείται από δύο διαιτητές και έναν κριτή «Umpire». Κάθε μέρος διορίζει έναν διαιτητή και αυτοί με τη σειρά τους τον κριτή, εάν κρίνεται απαραίτητο, όπως στην περίπτωση που δεν μπορούν να συμφωνήσουν σχετικά με την επίδικη υπόθεση, οπότε και ο κριτής θα λάβει τις εξουσίες των αρχικών διαιτητών και θα τους αντικαταστήσει στη λήψη της απόφασης και θα λειτουργήσει σαν μοναδικός διαιτητής.¹⁴⁶ Η διαιτητική απόφαση υπό κανονικές συνθήκες και εφόσον δεν πρόκειται για περίπλοκη υπόθεση πρέπει να εκδίδεται εντός 6 εβδομάδων από το πέρας της διαδικασίας¹⁴⁷ και να περιλαμβάνει αιτιολογία, εκτός εάν τα μέρη έχουν αποφασίσει διαφορετικά.¹⁴⁸

Η διαιτητική διαδικασία μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο με έγγραφα όσο και με προφορικές ακροάσεις.¹⁴⁹ Ωστόσο, εξαιτίας των νέων δεδομένων που έφερε η πανδημία του Covid-19 και προκειμένου να διατηρήσουν το προβάδισμά τους στη ναυτική διαιτησία, ο LMAA εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές για την πραγματοποίηση και εικονικών ακροάσεων. Ειδικότερα, όπως ανέφερε και ο Πρόεδρος του οργανισμού, Ian Gaunt, σε επιστολή του προς τα μέλη, κατά τη δύσκολη περίοδο του Covid-19, οι διαιτητές του οργανισμού εργάζονται τις περισσότερες φορές από το σπίτι. Και ενώ η διαδικασία μέσω εγγράφων μπορούσε εύκολα να πραγματοποιηθεί μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, οι προφορικές ακροάσεις με την παρουσία των εμπλεκόμενων μερών σε μια αίθουσα, ως απαγορευτικές, αντικαταστάθηκαν με τις εικονικές ακροάσεις, με τη βοήθεια σύγχρονων τεχνολογιών. Η εξέλιξη αυτή, όπως τόνισε, μπορεί να οδηγήσει τους διαιτητές, εφόσον αποκτήσουν εμπειρία στις συγκεκριμένες τεχνολογίες, να καθιερώσουν το σύστημα των εικονικών ακροάσεων στο μέλλον, ως περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον διαδικασία αλλά και πιο οικονομική.

Ο LMAA, προκειμένου να περιορίσει τα έξοδα της διαιτησίας και να επιταχύνει τις διαδικασίες, εφαρμόζει επίσης τη Διαδικασία Ενδιάμεσων Αξιώσεων «Intermediate

¹⁴⁵ LMAA Terms, Article 8a.

¹⁴⁶ LMAA Terms, Article 9.

¹⁴⁷ LMAA Terms, Article 22.

¹⁴⁸ LMAA Terms, Article 24.

¹⁴⁹ LMAA Terms, Article 15.

Claims Procedure-ICP», τη Διαδικασία Μικρών Αξιών «Small Claims Procedure-SCP», όπως έχουν αναθεωρηθεί το 2017 και τους κανόνες FALCA – Fast and Low Cost Arbitration.

Η Διαδικασία Ενδιάμεσων Αξιώσεων εφαρμόζεται σε κάθε διαφορά στην οποία τα μέρη έχουν συμφωνήσει ότι πρέπει να παραπεμφθεί σε διαιτησία βάσει αυτής της διαδικασίας. Ελλείψει τέτοιων συμφωνημένων νομισματικών ορίων, η παρούσα διαδικασία εφαρμόζεται όταν το συνολικό ποσό των αξιώσεων του ενάγοντος ή το συνολικό ποσό οποιωνδήποτε ανταγωγών υπερβαίνει **(α)** οποιοδήποτε ισχύον συμφωνηθέν ανώτατο όριο σύμφωνα με τη Διαδικασία Μικρών Αξιώσεων LMAA ή **(β)** το ποσό των 100.000 \$ ΗΠΑ. Σε κάθε περίπτωση, το συνολικό ποσό των αξιώσεων του ενάγοντος ή το συνολικό ποσό των ανταπαιτήσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 400.000 \$, ή οποιοδήποτε άλλο ποσό συμφώνησαν τα μέρη. Στα παραπάνω ποσά δεν περιλαμβάνονται οι τόκοι και τα κόστη, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά.¹⁵⁰

Στη συγκεκριμένη διαδικασία, ο LMAA αναγνωρίζει μεγάλη ελευθερία στα μέρη για τη σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, επιτρέποντας το διορισμό ενός μοναδικού διαιτητή, δύο ή και τριών διαιτητών.¹⁵¹ Η διαιτητική διαδικασία διεξάγεται κυρίως μέσω εγγράφων, ενώ παράλληλα τα μέρη έχουν την ευχέρεια να χρησιμοποιήσουν μάρτυρες και πραγματογνώμονες, προκειμένου να υποστηρίξουν τις απόψεις τους, καθώς και να ζητήσουν τη διεξαγωγή προφορικών ακροάσεων.¹⁵² Μετά το πέρας της διαδικασίας, το δικαστήριο καταβάλει προσπάθεια να εκδώσει απόφαση εντός 6 εβδομάδων, η οποία μπορεί να υποβληθεί σε τροποποιήσεις ή σε έκδοση νέας απόφασης υπό συγκεκριμένες περιπτώσεις.¹⁵³

Αναφορικά με την Διαδικασία Μικρών Αξιών, αυτή εφαρμόζεται σε κάθε διαφορά, για την οποία τα μέρη έχουν συμφωνήσει ότι θα πρέπει να παραπεμφθεί σε διαιτησία βάσει της παρούσας διαδικασίας. Εάν οποιαδήποτε τέτοια συμφωνία αναφέρεται σε νομισματικό όριο, από το όριο αυτό θεωρείται ότι αποκλείονται οι τόκοι

¹⁵⁰ LMAA Terms for Intermediate Claims Procedure, Article 1.

¹⁵¹ LMAA Terms for Intermediate Claims Procedure, Articles 3,4,5.

¹⁵² LMAA Terms for Intermediate Claims Procedure, Articles 7,8,9,10.

¹⁵³ LMAA Terms for Intermediate Claims Procedure, Article 11.

και τα έξοδα, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά. Ελλείπει τέτοιων συμφωνηθέντων νομισματικών ορίων, η διαδικασία εφαρμόζεται όταν το συνολικό ποσό των αξιώσεων του αιτούντος και το συνολικό ποσό οποιωνδήποτε ανταπαιτήσεων δεν υπερβαίνει το ποσό των 100.000 \$ ΗΠΑ, με αυτό το όριο να ισχύει ξεχωριστά για αξιώσεις και ανταπαιτήσεις και όχι ως συνολικό ποσό.¹⁵⁴

Το διαιτητικό δικαστήριο στην ως άνω διαδικασία συγκροτείται από ένα μοναδικό διαιτητή, τον οποίο διορίζουν τα μέρη. Στην περίπτωση που οι τελευταίοι δεν καταλήξουν σε κοινή απόφαση ως προς το πρόσωπο του διαιτητή, τότε ο διορισμός θα διεξαχθεί από τον πρόεδρο του συνδέσμου.¹⁵⁵ Η διαδικασία διεξάγεται μέσω εγγράφων, ενώ ακροάσεις πραγματοποιούνται σε σπάνιες περιπτώσεις και εφόσον το θεωρεί απαραίτητο ο διαιτητής.¹⁵⁶ Η απόφαση συνήθως εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα από την παραλαβή όλων των αποδεικτικών εγγράφων ή το πέρας της προφορικής ακρόασης¹⁵⁷

Τέλος, αναφορικά με τους FALCA Rules, δίνεται η δυνατότητα στα μέρη να καθορίσουν μόνοι τους στη διαιτητική συμφωνία το μέγεθος της αξίωσης, στην οποία θα ισχύσουν οι ειδικοί αυτοί κανόνες. Ελλείπει τέτοιων συμφωνιών, οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται κυρίως στις θαλάσσιες διαφορές όπου οι αξιώσεις δεν υπερβαίνουν τις 250.000 δολάρια, ενώ για αξιώσεις έως 50.000 δολάρια, αυτές διεξάγονται σύμφωνα με τη διαδικασία μικρών αξιώσεων του LMAA. Στην περίπτωση όπου αποδειχθεί ότι η αξίωση ή η ανταγωγή υπερβαίνουν το καθοριζόμενο ποσό, τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να επεκτείνουν τη σύνθεση του δικαστηρίου σε τρεις διαιτητές ή/και να καταργήσουν το αυστηρό χρονοδιάγραμμα και τους συγκεκριμένους κανόνες εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών.

Η διεξαγωγή της διαδικασίας είναι εξαιρετικά γρήγορη και αυστηρή, καθώς το δικαστήριο συγκροτείται από ένα μοναδικό διαιτητή, ο οποίος διορίζεται είτε από τα μέρη είτε από τον πρόεδρο του LMAA.¹⁵⁸ Ο διαιτητής, εντός συγκεκριμένου και αυστηρού χρονοδιαγράμματος και όχι αργότερα από 8 μήνες από την ημέρα του

¹⁵⁴ LMAA Terms for Small Claims Procedure, Article 1.

¹⁵⁵ LMAA Terms for Small Claims Procedure, Article 2.

¹⁵⁶ LMAA Terms for Small Claims Procedure, Article 5.

¹⁵⁷ LMAA Terms for Small Claims Procedure, Article 7.

¹⁵⁸ LMAA Terms for FALCA, Rules 1 & 2.

διορισμού του, οφείλει να εκδώσει απόφαση, η οποία δεν μπορεί να προσβληθεί με έφεση από τα μέρη.¹⁵⁹ Ο διαιτητής μπορεί να διατάξει ότι, λόγω των ειδικών περιστάσεων μιας διαφοράς, δεν θα ισχύει το αυστηρό χρονοδιάγραμμα που τίθεται στη συγκεκριμένη διαδικασία. Η διαδικασία διεξάγεται μέσω εγγράφων, τα οποία πρέπει να υποβληθούν εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, ενώ οι ακροάσεις και οι μαρτυρίες ειδικών επιτρέπονται μόνο εφόσον θεωρούνται απαραίτητες από το διαιτητή.¹⁶⁰

3.3.2. NEA YOPKH – SOCIETY OF MARITIME ARBITRATORS

Το 1963 ιδρύθηκε ο σύνδεσμος Ναυτικών Διαιτητών της Νέας Υόρκης - Society of Maritime Arbitrators, εφεξής SMA, ένας επαγγελματικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός που έχει αποκτήσει διεθνή αναγνώριση ως κορυφαίο forum για τη διαιτησία θαλάσσιων και εμπορικών διαφορών. Σε αντίθεση με άλλους οργανισμούς, ο SMA δεν χρεώνει καμία αμοιβή στα μέρη για τις υπηρεσίες της, ούτε επιβλέπει ή διαχειρίζεται τη διαιτητική διαδικασία. Αντ' αυτού το κρίσιμο αυτό καθήκον εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των διαιτητών που θα διεξάγουν τη διαδικασία.¹⁶¹

Ο SMA εφαρμόζει Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας - SMA Rules που παρέχουν γενικές οδηγίες για τους διαιτητές κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών θαλάσσιας διαιτησίας. Οι ως άνω Κανόνες υπόκεινται στον Ομοσπονδιακό Νόμο Ομοσπονδιακής Διαιτησίας των ΗΠΑ (Federal Arbitration Act of United States Code). Επομένως, εφόσον τα συμβαλλόμενα μέρη επιλέξουν να συμπεριλάβουν τους Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της SMA στις συμβάσεις τους, οι διαιτητές θα καθοδηγούνται από τη νομοθεσία των ΗΠΑ.

Οι Κανόνες αναγνωρίζουν τη δυνατότητα στα μέρη να επιλέξουν μέχρι 3 διαιτητές για τη διεξαγωγή της διαιτησίας.¹⁶² Η απόφαση των διαιτητών θα είναι κατά πλειοψηφία, εκτός εάν η συμφωνία διαιτησίας απαιτεί ομόφωνη απόφαση. Σε περίπτωση όπου είναι διορισμένοι δύο διαιτητές, οι οποίοι δεν είναι σε θέση να

¹⁵⁹ LMAA Terms for FALCA, Rules 15, 19.

¹⁶⁰ LMAA Terms for FALCA, Rules 16, 17.

¹⁶¹ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Society of Maritime Arbitrators: <https://www.smany.org/about.html>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁶² SMA Rules, Article 5.

συμφωνήσουν, θα διορίσουν αμέσως έναν επιπλέον διαιτητή. Ο τελευταίος θα λάβει υπόψη τους λόγους της διαφωνίας των διαιτητών και θα αποφάσισει σαν να ήταν μοναδικός διαιτητής, εκτός αν η συμφωνία διαιτησίας προβλέπει διαφορετικά.¹⁶³

Αναφορικά με τις ακροάσεις, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό μεταξύ των μερών, διεξάγονται στη Νέα Υόρκη σε τόπο όπου ορίζεται από το διαιτητικό δικαστήριο. Το τελευταίο μπορεί να επιλέξει μία ή περισσότερες ακροάσεις να πραγματοποιηθούν σε εναλλακτικό τόπο, προκειμένου να λάβει γνώση των αποδεικτικών στοιχείων από μάρτυρα που δεν είναι διάδικος.¹⁶⁴ Παράλληλα, οι συγκεκριμένοι κανόνες δίνουν τη δυνατότητα στα μέρη, εφόσον το συμφωνήσουν, να υποβάλουν τις διαφορές τους σε διαιτησία μόνο με τη διαδικασία των εγγράφων.¹⁶⁵ Τέλος η απόφαση πρέπει να εκδίδεται εντός 120 ημερών από την παραλαβή των τελικών αποδεικτικών στοιχείων και την κοινοποίηση στους διαδίκους ότι η διαδικασία περατώθηκε¹⁶⁶, ενώ δεν αναγνωρίζεται η ανάγκη αιτιολόγησης της εκδοθείσας απόφασης, εκτός αν τα μέρη έχουν αποφασίσει διαφορετικά στη συμφωνία τους.

Παράλληλα, ο SMA εφαρμόζει τη Διαδικασία Συντομευμένης Διαιτησίας (Shortened Arbitration Procedure - SAP). Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διαδικασίας πρέπει στις συμβάσεις να περιλαμβάνεται μια ρήτρα που αναφέρει ρητά την επιθυμία των μερών να προσφύγουν στη συγκεκριμένη διαδικασία, εφόσον το ποσό της διαφοράς δεν υπερβαίνει ένα προκαθορισμένο μεταξύ των μερών ποσό, στο οποίο δεν περιλαμβάνονται οι τόκοι και τα έξοδα της διαιτησίας.

Μετά την κοινοποίηση μιας αξίωσης σύμφωνα με τους παρόντες κανόνες, ο αιτών ορίζει έναν διαιτητή από το κατάλογο SMA να ενεργεί ως ο μοναδικός διαιτητής και ταυτόχρονα ζητάει τη σύμφωνη γνώμη του εναγόμενου. Ελλείψει απάντησης εντός 10 ημερών, ο διαιτητής που ορίζεται από τον αιτούντα γίνεται ο μοναδικός διαιτητής.¹⁶⁷ Εάν, ωστόσο, ο εναγόμενος δεν συμφωνεί με τον διορισμένο διαιτητή ως μοναδικό διαιτητή, ο εναγόμενος προτείνει τρία άλλα πρόσωπα από το κατάλογο SMA προκειμένου ένα από τα τρία να διοριστεί μοναδικός διαιτητής. Ελλείψει συμφωνίας

¹⁶³ SMA Rules, Article 20.

¹⁶⁴ SMA Rules, Article 7.

¹⁶⁵ SMA Rules, Article 27.

¹⁶⁶ SMA Rules, Article 28.

¹⁶⁷ SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 1.

για έναν μοναδικό διαιτητή, κάθε μέρος μπορεί να ζητήσει από τον Πρόεδρο της SMA να διορίσει τον μοναδικό διαιτητή. Ο διορισμός αυτός είναι δεσμευτικός για τα μέρη.¹⁶⁸

Η διαιτησία σύμφωνα με την ανωτέρω διαδικασία πραγματοποιείται μόνο με έγγραφο,¹⁶⁹ ενώ δεν πραγματοποιείται αποδεικτική διαδικασία, εκτός αν κριθεί απαραίτητο από το διαιτητή.¹⁷⁰ Τα μέρη μπορούν να υποβάλλουν προς επίλυση συνολικά μέχρι 4 στοιχεία διαφοράς (και οι δύο μαζί), με την προϋπόθεση τα στοιχεία αυτά να μην υπερβαίνουν το συμφωνηθέν ποσό της σύμβασης. Ο διαιτητής έχει τη διακριτική ευχέρεια να τροποποιήσει το συγκεκριμένο κανόνα.¹⁷¹ Τέλος, η απόφαση εκδίδεται εντός 30 ημερών από την παραλαβή των τελικών απαντήσεων ή τη δήλωση του διαιτητή ότι η διαδικασία έχει περατωθεί.¹⁷²

3.3.3. ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ – HONG KONG MARITIME ARBITRATION GROUP

Ο όμιλος ναυτικής διαιτησίας του Χονγκ Κονγκ – Hong Kong Maritime Arbitration Group «HKMAG» ιδρύθηκε το Φεβρουάριο του 2000 ως τμήμα Διεθνούς Κέντρου Διαιτησίας στο Χονγκ Κονγκ, ενώ το Μάρτιο του 2019 έγινε ανεξάρτητος οργανισμός. Τα μέλη του οργανισμού μιλούν αγγλικά, κινέζικα και άλλες γλώσσες, ενώ έχουν εξειδικευτεί σε ναυτιλιακά καθώς και εμπορικά ζητήματα.¹⁷³

Ο οργανισμός έχει θεσπίσει ένα καθορισμένο σύνολο διαδικαστικών κανόνων, τους επονομαζόμενους «The HKMAG Terms 2017», οι οποίοι απέκτησαν ισχύ από την 1^η Μαΐου 2017. Για να μπορέσουν να εφαρμοστούν οι όροι αυτοί σε μια διαιτητική διαδικασία, απαιτείται τα μέρη να έχουν συμφωνήσει ρητά στη ρήτρα διαιτησίας ότι θα εφαρμόσουν τους συγκεκριμένους κανόνες.¹⁷⁴ Ελλείψει οποιασδήποτε αντίθετης συμφωνίας, τα μέρη σε όλες τις διαιτητικές διαδικασίες στις οποίες ισχύουν οι παρόντες όροι συμφωνούν ότι το δίκαιο που θα εφαρμοστεί κατά τη διαιτητική

¹⁶⁸ SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 2.

¹⁶⁹ SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 4.

¹⁷⁰ SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 5.

¹⁷¹ SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 6.

¹⁷² SMA, Shortened Arbitration Procedure, παράγρ. 8.

¹⁷³ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Hong Kong Maritime Arbitration Group: <https://www.hkmag.org.hk/about>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁷⁴ HKMAG Terms, Article 5.

διαδικασία είναι το Hong Kong Law, ενώ ως έδρα διαιτησίας ορίζεται το Χονγκ Κονγκ.¹⁷⁵

Στην περίπτωση όπου η διαιτησία πραγματοποιείται στο Χονγκ Κονγκ, όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών που προέρχονται από τη διαιτητική διαδικασία διέπονται από το Hong Kong's Arbitration Ordinance 609, εκτός εάν οι διατάξεις του διατάγματος διαφοροποιούνται και συμπληρώνονται από τους ως άνω αναφερόμενους όρους. Εάν όμως η διαιτησία πραγματοποιείται σε άλλη πόλη, τότε οι όροι θα ισχύουν εφόσον δεν έρχονται σε σύγκρουση με τους κανόνες αναγκαστικού δικαίου που ισχύουν βάσει του νόμου που εφαρμόζεται σύμφωνα με τη διαιτητική συμφωνία.¹⁷⁶

Οι Κανόνες αναγνωρίζουν τη δυνατότητα στα μέρη να επιλέξουν έως και 3 διαιτητές για τη διεξαγωγή της διαιτησίας. Ειδικότερα, εφόσον ένα μέρος έχει επιλέξει διαιτητή της αρεσκείας του οφείλει να ειδοποιήσει τον αντίδικο, προκειμένου και ο τελευταίος να διορίσει δικό του διαιτητή εντός προθεσμίας 14 ημερών από την ειδοποίηση. Στην περίπτωση όπου δεν διοριστεί δεύτερος διαιτητής εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας, ο ήδη διορισθείς θεωρείται ως ο μοναδικός διαιτητής της διαδικασίας, ενώ εάν τελικά διορισθεί και δεύτερος, από κοινού με τον πρώτο, θα προχωρήσουν στον διορισμό ενός τρίτου διαιτητή, ο οποίος θα είναι και ο πρόεδρος της διαδικασίας. Οι Κανόνες, ωστόσο, αναγνωρίζουν στους δυο αρχικούς διαιτητές τη δυνατότητα, εφόσον συμφωνούν σε κάποιο επιμέρους ζήτημα της υπόθεσης, να εκδώσουν απόφαση σχετικά με αυτό, πριν το διορισμό τρίτου διαιτητή.¹⁷⁷ Η έκδοση απόφασης υπό κανονικές συνθήκες πρέπει να εκδίδεται εντός 6 εβδομάδων από την ολοκλήρωση της διαδικασίας¹⁷⁸ και στην οποία απαιτείται να περιλαμβάνεται αιτιολογία, εκτός εάν τα μέρη αποφασίσουν διαφορετικά.¹⁷⁹

Και ενώ σύμφωνα με το άρθρο 52 του Arbitration Ordinance 609 που ισχύει στο Χονγκ Κονγκ, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά από τα μέρη, το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να διεξάγει ακρόαση εάν το ζητήσει κάποιο από τα διάδικα μέρη,

¹⁷⁵ HKMAG Terms, Article 6.

¹⁷⁶ HKMAG Terms, Article 7.

¹⁷⁷ HKMAG Terms, Article 9.

¹⁷⁸ HKMAG Terms, Article 21.

¹⁷⁹ HKMAG Terms, Article 24.

δεν ισχύει το ίδιο για τη διαιτησία που διεξάγεται σύμφωνα με τους ειδικούς όρους του ΗΚΜΑΓ. Ειδικότερα, εναπόκειται στην κρίση του δικαστηρίου να αποφασίσει όλα τα διαδικαστικά και αποδεικτικά ζητήματα, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη οτιδήποτε έχει συμφωνηθεί μεταξύ των μερών για τα θέματα αυτά. Ελλείψει τέτοιας συμφωνίας, εναπόκειται στο δικαστήριο να αποφασίσει εάν και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να υπάρχουν ακροάσεις ή μόνο γραπτές αποδείξεις.¹⁸⁰

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, για τις διαιτησίες του Χονγκ Κονγκ που ρυθμίζονται αποκλειστικά από το διάταγμα, το άρθρο 52, ουσιαστικά σημαίνει ότι ένα εμπλεκόμενο σε διαφορά μέρος μπορεί να προκαλέσει καθυστέρηση επιμένοντας να υπάρξει προφορική ακρόαση. Αυτό προσθέτει μήνες στη διαδικασία και, κατά συνέπεια, μειώνει την προσέλκυση διαιτησίας στο Χονγκ Κονγκ. Ωστόσο, οι Όροι ΗΚΜΑΓ επιτρέπουν τη διενέργεια ναυτικών διαιτησιών, όπου ενδείκνυται, με βάση "μόνο έγγραφο", εξοικονομώντας σημαντικό χρόνο και κόστος. Αυτή η εξέλιξη αποτέλεσε μια σημαντική προώθηση της ναυτικής διαιτησίας στην Ασία, καθώς η ύπαρξη αυτόνομου οργανισμού που διεξάγει διαιτησίες σύμφωνα με ειδικούς όρους, συνέβαλε στη μείωση του χρόνου, καθώς και στον περιορισμό των εξόδων της διαδικασίας.¹⁸¹

Τέλος, το ΗΚΜΑΓ, προκειμένου να περιορίσει το χρόνο διεξαγωγής μια ναυτικής διαιτησίας και κατ'επέκταση τα έξοδά της, θέσπισε το 2017 μια διαδικασία μικρών απαιτήσεων «HKMAG Small Claims Procedure 2017», την οποία τα μέρη μπορούν να επιλέξουν για την επίλυση της διαφοράς τους. Εάν η συμφωνία αυτή αναφέρει το χρηματικό όριο βάση του οποίου θα παραπεμφθούν οι διαφορές στην διαδικασία μικρών απαιτήσεων, το όριο αυτό αποκλείει τους τόκους και τα έξοδα, εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει διαφορετικά. Ελλείψει ενός τέτοιου συμφωνηθέντος νομισματικού ορίου, η διαδικασία εφαρμόζεται όταν το συνολικό ποσό των απαιτήσεων του ενάγοντος, καθώς και το συνολικό ποσό των ανταπαιτήσεων δεν υπερβαίνει το ποσό των 100.000 δολαρίων. Το όριο αυτό ισχύει ξεχωριστά για τις απαιτήσεις και ανταπαιτήσεις και όχι σαν συνολικό ποσό.¹⁸²

¹⁸⁰ ΗΚΜΑΓ Terms Article 13.

¹⁸¹ B. Amos, Maritime Arbitration: Three developments that strengthen Hong Kong maritime arbitration, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://www.hk-lawyer.org/content/maritime-arbitration-three-developments-strengthen-hong-kong-maritime-arbitration>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁸² ΗΚΜΑΓ Small Claims Procedure, Article 1a.

Η σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου υπό αυτή τη διαδικασία θα είναι μονομελής. Εφόσον τα μέρη δεν έχουν αποφασίσει εντός προθεσμίας 14 ημερών το διορισμό διαιτητή, κάθε μέρος έχει τη δυνατότητα να ζητήσει γραπτώς από τον Πρόεδρο του HKMAG το διορισμό του μοναδικού διαιτητή.¹⁸³ Η αποδεικτική διαδικασία πραγματοποιείται κυρίως με έγγραφα, ενώ οι ακροάσεις επιτρέπονται μόνο εφόσον ο διαιτητής το θεωρεί απαραίτητο.¹⁸⁴ Στην περίπτωση που υπάρξουν προφορικές ακροάσεις, ο διαιτητής έχει τη δυνατότητα να διανείμει το διαθέσιμο χρόνο μεταξύ των μερών, ο οποίος συνήθως είναι 5 ώρες σε μία εργάσιμη μέρα, ώστε όλα τα μέρη να έχουν ίση ευκαιρία να παρουσιάσουν τα επιχειρήματά τους.¹⁸⁵ Η απόφαση συνήθως εκδίδεται εντός μηνός από την ημέρα παραλαβής όλων των απαραίτητων εγγράφων, ενώ σε περίπτωση που υπάρξει προφορική ακρόαση, από την ολοκλήρωση της διαδικασίας.¹⁸⁶

3.3.4. ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ – SINGAPORE CHAMBER OF MARITIME ARBITRATION

Το επιμελητήριο ναυτικής διαιτησίας της Σιγκαπούρης –Singapore Chamber of Maritime Arbitration, εφεξής SCMA, ιδρύθηκε το 2004 και λειτουργούσε υπό τη διαχείριση του Διεθνούς Κέντρου Διαιτησίας της Σιγκαπούρης – Singapore International Arbitration Centre «SIAC». Το Μάιο του 2009 το SCMA ανασυστάθηκε ως εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και άρχισε να λειτουργεί ως ανεξάρτητος οργανισμός.¹⁸⁷ Ο οργανισμός έχει θεσπίσει ένα σύνολο ειδικών κανόνων για τη διεξαγωγή της διαιτησίας, τους επονομαζόμενους SCMA Rules, οι οποίοι εφαρμόζονται από τα μέρη εφόσον έχει συμφωνηθεί ότι για την επίλυση της διαφοράς τους θα κάνουν χρήση των συγκεκριμένων κανόνων. Κάθε διαιτησία που πραγματοποιείται υπό τους ανωτέρω κανόνες οφείλει να σέβεται τις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου του International Arbitration Act (Cap 143A), οι οποίες υπερισχύουν των SCMA Rules.¹⁸⁸

¹⁸³ HKMAG Small Claims Procedure, Article 2.

¹⁸⁴ HKMAG Small Claims Procedure, Article 5k.

¹⁸⁵ HKMAG Small Claims Procedure, Article 5l.

¹⁸⁶ HKMAG Small Claims Procedure, Article 7.

¹⁸⁷ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Singapore Chamber of Maritime Arbitration: <https://www.scma.org.sg/about-us#OurBoard>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

¹⁸⁸ SCMA Rules, Article 2.

Σύμφωνα με τους κανόνες, η σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου μπορεί να είναι είτε μονομελής είτε τριμελής, στην περίπτωση όπου τα μέρη διορίζουν από ένα διαιτητή ο καθένας και στη συνέχεια οι δύο διαιτητές διορίζουν έναν τρίτο διαιτητή.¹⁸⁹ Η αποδεικτική διαδικασία πραγματοποιείται κυρίως με ακροάσεις, εκτός εάν τα μέρη έχουν αποφασίσει ότι η διαδικασία θα διενεργηθεί μόνο με έγγραφα και όχι με ακροαματική διαδικασία.¹⁹⁰ Τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να διεξάγουν ακροάσεις και με μάρτυρες, εφόσον αυτοί είναι γνωστοί στο δικαστήριο πριν την έναρξη της διαδικασίας.¹⁹¹ Η απόφαση εκδίδεται εντός 3 μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας και οφείλει να περιλαμβάνει τους λόγους που οδήγησαν στη συγκεκριμένη απόφαση.¹⁹²

Το επιμελητήριο αναγνωρίζοντας την ανάγκη για μια πιο αποτελεσματική και ταυτόχρονα οικονομική επίλυση διαφορών, ανέπτυξε τη διαδικασία μικρών απαιτήσεων – Small Claims Procedure, τη διαδικασία αξιώσεων καυσίμου- Singapore Bunker Claims (SBC) Procedure και τη ταχεία διαιτητική απόφαση αξιώσεων σύγκρουσης - Expedited Arbitral Determination of Collision Claims Terms (SEADOCC Terms).

Ειδικότερα, αναφορικά με τη διαδικασία μικρών απαιτήσεων, αυτή εφαρμόζεται εφόσον το συνολικό ποσό της απαίτησης ή/και της ανταγωγής είναι μικρότερο από 150.000 δολάρια ΗΠΑ ή είναι απίθανο να υπερβεί τα 150.000 δολάρια ΗΠΑ (αποκλείοντας τους τόκους και τα έξοδα). Ο παρών κανόνας μπορεί επίσης να ισχύει για οποιαδήποτε αξίωση άνω των 150.000 δολαρίων ΗΠΑ, εάν τα μέρη συμφωνήσουν γραπτώς ότι η απαίτηση θα διευθετηθεί σύμφωνα με τον παρόντα κανόνα. Η ως άνω διαδικασία δεν εφαρμόζεται εάν τα μέρη το συμφωνήσουν ρητά.¹⁹³

Σε αντίθεση με ότι ισχύει στο άρθρο 6§1 των SCMA Rules, η σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου είναι μονομελής,¹⁹⁴ ενώ η αποδεικτική διαδικασία δεν περιλαμβάνει προφορικές ακροάσεις, εκτός εάν το κρίνει ο διαιτητής.¹⁹⁵ Η απόφαση

¹⁸⁹ SCMA Rules, Article 6.

¹⁹⁰ SCMA Rules, Article 28.

¹⁹¹ SCMA Rules, Article 30.

¹⁹² SCMA Rules, Article 36.

¹⁹³ SCMA Rules, Articles 46§1, 46§2, 46§3.

¹⁹⁴ SCMA Rules, Article 46§11.

¹⁹⁵ SCMA Rules, Article 46§6.

εκδίδεται εντός 21 ημερών από την ημερομηνία παραλαβής του φακέλου από το γραμματέα του δικαστηρίου ή σε περίπτωση πραγματοποίησης ακροάσεων από την ολοκλήρωση της ακρόασης,¹⁹⁶ ενώ δεν απαιτείται καμία αιτιολογία της απόφασης.¹⁹⁷ Για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης διαδικασίας εφαρμόζονται οι SCMA Rules, στο βαθμό που δεν έρχονται σε σύγκρουση με το άρθρο 46 των κανόνων, το οποίο ως ειδικότερος κανόνας, υπερισχύει των υπολοίπων.¹⁹⁸

Αναφορικά με τους SEADOCC Terms, το SCMA έχει θεσπίσει ειδικούς κανόνες για την περίπτωση επίλυσης διαφορών που προκύπτουν από σύγκρουση πλοίων, σύμφωνα με τους οποίους διορίζεται μοναδικός διαιτητής για την επίλυση της διαφοράς,¹⁹⁹ και ο οποίος οφείλει να έχει νομική και τεχνική εμπειρία σε τέτοιες αξιώσεις. Η επιλογή του διαιτητή γίνεται ελεύθερα από τα εμπλεκόμενα σε διαφορά μέρη, ενώ ο οργανισμός διαθέτει μια λίστα με τα ονόματα των διαιτητών που έχουν πάρει μέρος στη συγκεκριμένη διαδικασία και έχουν εκδώσει τουλάχιστον μια απόφαση ευθύνης.²⁰⁰ Για να εφαρμοστούν οι συγκεκριμένοι κανόνες, τα μέρη οφείλουν να έχουν συμφωνήσει ότι η κατανομή της ευθύνης και η αξιολόγηση των απαιτήσεων από τη σύγκρουση θα διεξαχθούν σύμφωνα με τους SEADOCC Terms και όχι σύμφωνα με τη διαδικασία των δικαστηρίων οποιασδήποτε δικαιοδοσίας. Φυσικά οι όροι αυτοί μπορούν να τροποποιηθούν ύστερα από συμφωνία των μερών.²⁰¹

Νομική έδρα της διαιτησίας SEADOCC ορίζεται η Σιγκαπούρη ενώ ως εφαρμοστέο δίκαιο, εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, ορίζεται το δίκαιο της Σιγκαπούρης.²⁰² Η διαιτητική διαδικασία πραγματοποιείται σύμφωνα με τους SEADOCC Terms, εκτός εάν έρχονται σε σύγκρουση με διατάξεις αναγκαστικού δικαίου του International Arbitration Act (Cap 143A), οι οποίες υπερισχύουν των κανόνων.²⁰³ Κάθε μέρος οφείλει εντός προθεσμίας 14 ημερών να παράσχει στον

¹⁹⁶ SCMA Rules, Article 46§9.

¹⁹⁷ SCMA Rules, Article 46§10.

¹⁹⁸ SCMA Rules, Article 46§14.

¹⁹⁹ SCMA Rules, Schedule B, Article 4.

²⁰⁰ SCMA Rules, Schedule B, Article 7.

²⁰¹ SCMA Rules, Schedule B, Article 8.

²⁰² SCMA Rules, Schedule B, Article 9.

²⁰³ SCMA Rules, Schedule B, Article 10.

διαιτητή συγκεκριμένα έγγραφα²⁰⁴ και εάν το απαιτήσει ο διαιτητής την υποβολή επιπλέον αποδεικτικών στοιχείων.²⁰⁵

Μετά το πέρας των ακροάσεων ο διαιτητής εκδίδει ένα σχέδιο απόφασης,²⁰⁶ ενώ τα μέρη έχουν τη δυνατότητα προτού εκδοθεί τελική απόφαση να υποβάλλουν επιπλέον γραπτά αποδεικτικά στοιχεία²⁰⁷ καθώς επίσης και να καταλήξουν σε πρόωρο διακανονισμό σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, προκειμένου να διευθετηθεί η διαφορά ταχύτερα και με λιγότερο κόστος.²⁰⁸ Γενικότερα σύμφωνα με τη συγκεκριμένη διαδικασία το χρονοδιάγραμμα από το διορισμό του διαιτητή έως την τελική απόφαση δεν πρέπει να ξεπερνά τους πέντε μήνες.²⁰⁹

Τέλος, για την αντιμετώπιση των διενέξεων που προκύπτουν από την πώληση και την προμήθεια καυσίμων, ο SCMA έχει υιοθετήσει τους ειδικούς κανόνες Singapore Bunker Claims Procedure (SBC Terms), όπως αυτοί αναλύονται στο Code of Practice for Bunkering. Ειδικότερα, οι συγκεκριμένοι όροι έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν μια απλοποιημένη, γρήγορη και απλή διαδικασία για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από την πώληση και την προμήθεια των καυσίμων ή όταν η αξίωση ή οποιαδήποτε ανταγωγή δεν υπερβαίνει τα 100.000 δολάρια Σιγκαπούρης ή όταν πρόκειται για απλή διένεξη. Στην περίπτωση που η απαίτηση ή ανταγωγή υπερβαίνουν τα 100.000 δολάρια Σιγκαπούρης, τότε ο γραμματέας του δικαστηρίου μπορεί να ζητήσει την επίλυση της διαφοράς με διαιτησία σύμφωνα με τους όρους SCMA.²¹⁰ Για να μπορέσουν να εφαρμοστούν οι συγκεκριμένοι όροι, τα εμπλεκόμενα σε μια διαφορά μέρη οφείλουν να το έχουν εκφράσει ρητά στη συμφωνία τους.²¹¹

Σύμφωνα με τους ανωτέρω κανόνες, κάθε μέρος έχει τη δυνατότητα, μετά την υποβολή αίτησης της διαφοράς σε διαιτησία και πριν το διορισμό δικαστηρίου, να ζητήσει τη διαγραφή της απαίτησης με συνοπτικές διαδικασίες από το γραμματέα του οργανισμού ή οποιονδήποτε ορίσει ο τελευταίος.²¹² Μετά την παραλαβή της αίτησης ο

²⁰⁴ SCMA Rules, Schedule B, Article 18.

²⁰⁵ SCMA Rules, Schedule B, article 20.

²⁰⁶ SCMA Rules, Schedule B, Article 25.

²⁰⁷ SCMA Rules, Schedule B, Article 26.

²⁰⁸ SCMA Rules, Schedule B, Article 16.

²⁰⁹ SCMA Rules, Schedule B, Article 29.

²¹⁰ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N12.2.

²¹¹ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N1.1.

²¹² Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N4.1.

γραμματέας ή οποιοσδήποτε αρμόδιος ορίζει ημερομηνία δικασίμου το αργότερο εντός 14 ημερών,²¹³ ενώ κάθε διάδικος μπορεί μέχρι 2 ημέρες πριν από τη δικάσιμο να υποβάλλει κάθε απαραίτητο αποδεικτικό έγγραφο.²¹⁴ Μετά την ακρόαση ή την εξέταση των εγγράφων ο γραμματέας ή ο αρμόδιος είτε εκδίδει απόφαση είτε απορρίπτει την αξίωση.²¹⁵ Ο κανόνας αυτός δεν εφαρμόζεται όταν **α)** το ποσό της απαίτησης ή ανταγωγής υπερβαίνει το ποσό των 100.000 δολαρίων Σιγκαπούρης, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά, **β)** εάν σύμφωνα με την γνώμη του γραμματέα, δεν είναι δυνατόν να ληφθεί απόφαση εντός 2 ημερών από τη συνοπτική ακροαματική διαδικασία.²¹⁶

Στην περίπτωση όπου μια διαφορά δεν μπορεί να υπαχθεί στην παραπάνω διαδικασία σύμφωνα με τα ανωτέρω, τότε ο γραμματέας ή, εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει για το διορισμό δικαστηρίου, ο διαιτητής αναλαμβάνει τη διευθέτηση της διαφοράς μέσω διεξαγωγής ταχείας διαιτησίας.²¹⁷ Το διαιτητικό δικαστήριο αποτελείται από ένα διαιτητή,²¹⁸ ενώ η διαδικασία διεξάγεται κυρίως με έγγραφα και μόνο όπου είναι απαραίτητο πραγματοποιούνται ακροάσεις.²¹⁹ Μετά το πέρας της 11^{ης} αποδεικτικής διαδικασίας το δικαστήριο οφείλει να εκδώσει απόφαση εντός 14 ημερών.²²⁰

3.3.5. ΕΛΛΑΔΑ- ΕΝΩΣΗ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ

Στο πλαίσιο της προσπάθειας που γίνεται να μετατραπεί ο Πειραιάς σε διεθνές ναυτιλιακό κέντρο, παρέχοντας υπηρεσίες υψηλού επιπέδου στο χώρο της Ναυτιλίας, ιδρύθηκε το 2005 με ιδιωτική πρωτοβουλία ένα μη κερδοσκοπικό Σωματείο, η «Ένωση για τη Ναυτική Διαιτησία» με έδρα των Πειραιά (Piraeus Association for Maritime Arbitration). Θεμελιώδης σκοπός της Ένωσης είναι γενικότερα η ενίσχυση του θεσμού της ναυτικής διαιτησίας στην Ελλάδα, και κυρίως στον Πειραιά και ειδικότερα η δημιουργία ικανής ομάδας διαιτητών, οι οποίοι θα έχουν τα κατάλληλα εφόδια να

²¹³ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N4.3.

²¹⁴ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N4.4.

²¹⁵ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N4.5.

²¹⁶ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N4.6.

²¹⁷ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N5.

²¹⁸ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N3.6.

²¹⁹ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N7.

²²⁰ Singapore Bunker Claims Procedure, Anex N8.4.

εκτελούν το έργο του διαιτητή ή επιδιαιτητή στο πλαίσιο επίλυσης των ναυτιλιακών διαφορών.²²¹

Η ναυτική διαιτησία υπό την αιγίδα της Ένωσης διέπεται από τον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL για τη Διεθνή Εμπορική Διαιτησία, όπως έχει υιοθετηθεί από την Ελλάδα και θα διεξάγεται βάσει κανόνων ναυτικής διαιτησίας, οι οποίοι έχουν συνταχθεί από την Ένωση. Ο Νόμος UNCITRAL ρυθμίζει κάθε ζήτημα που δεν ρυθμίζεται ειδικώς από τους Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης.²²² Εάν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει κάτι διαφορετικό, ως τόπος διαιτησίας ορίζεται ο Πειραιάς,²²³ ενώ η γλώσσα της διαδικασίας θα είναι η ελληνική, εκτός αν ένα από τα μέρη υποβάλλει ρητή, γραπτή διαφωνία, οπότε θα οριστεί η Αγγλική.²²⁴

Απαραίτητη προϋπόθεση για να εφαρμοστούν οι συγκεκριμένοι κανόνες στη είναι να μνημονεύονται ρητά είτε σε διαιτητικές ρήτρες ή διαιτητικές συμφωνίες, είτε σε μεταγενέστερη συμφωνία των μερών.²²⁵ Εάν η επίδικη διαφορά δεν υπερβαίνει τις 50.000 ευρώ και εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, θα διοριστεί ένας διαιτητής²²⁶ και η διαδικασία θα διεξαχθεί αποκλειστικά βάσει εγγράφων, χωρίς τη διενέργεια ακροαματικής διαδικασίας, εκτός εάν το κρίνει σκόπιμο ο διαιτητής.²²⁷ Εάν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσό διορίζονται τρεις διαιτητές²²⁸ και κατά τη διαδικασία μπορούν να πραγματοποιηθούν και ακροάσεις, εφόσον συμφωνήσουν τα μέρη.²²⁹

Εφόσον τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο, το διαιτητικό δικαστήριο θα εφαρμόσει εκείνο που κατά την κρίση του αρμόζει περισσότερο στην επίδικη υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη τις εμπορικές συνήθειες που ισχύουν στη συγκεκριμένη υπόθεση καθώς και του όρους της σύμβασης.²³⁰ Το δικαστήριο εκδίδει απόφαση εντός προθεσμίας 60 ημερών από την υποβολή των

²²¹ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα της Ένωσης Ναυτικής Διαιτησίας: <http://www.mararbpiraeus.eu/index.php/base/el>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

²²² Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 37§1.

²²³ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 3§2.

²²⁴ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 3§3.

²²⁵ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 1§1.

²²⁶ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 3§1.

²²⁷ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 13§1.

²²⁸ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 3§1.

²²⁹ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 13§3.

²³⁰ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 20.

υπομνημάτων για την αξιολόγηση της ακροαματικής διαδικασίας ή τη λήξη της προβλεπόμενης για την υποβολή τους προθεσμία²³¹, ενώ η απόφαση οφείλει να είναι αιτιολογημένη, εκτός εάν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα μέρη.²³² Τέλος, εάν τα μέρη, πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης καταλήξουν σε συμβιβασμό, μπορούν να ζητήσουν από το δικαστήριο να εκδώσει απόφαση με περιεχόμενο τα μεταξύ των μερών συμφωνηθέντα.²³³

3.3.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Από την ανωτέρω ανάλυση των κυριότερων κανόνων ναυτικής διαιτησίας που εφαρμόζουν οι σημαντικότεροι διαιτητικοί οργανισμοί, αναφορικά με τη σύνθεση του διαιτητικού δικαστηρίου, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι εξεταζόμενοι οργανισμοί αναγνωρίζουν κυρίως τη μονομελή ή τριμελή σύνθεση του δικαστηρίου, και σπάνια τη συγκρότηση από δύο διαιτητές και ενός *Umpire*, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του LMAA. Το διαιτητικό δικαστήριο το οποίο συγκροτείται από ένα μόνο διαιτητή ανταποκρίνεται καλύτερα στο θεσμό της διαιτησίας, καθώς η διαδικασία είναι ταχύτερη, δεδομένου ότι ο διαιτητής ολοκληρώνει την αποδεικτική διαδικασία και εκδίδει απόφαση γρηγορότερα από την περίπτωση τριών διαιτητών, οι οποίοι ενδέχεται να έχουν διαφορετική γνώμη για την τελική απόφαση. Ταυτόχρονα, η διαιτητική διαδικασία ενός μονομελούς δικαστηρίου είναι οικονομικότερη, εξαιτίας των χαμηλότερων αμοιβών και των διαδικαστικών εξόδων. Κατά αυτόν τον τρόπο, είναι προτιμότερο σε υποθέσεις μικρής πολυπλοκότητας και μικρότερων απαιτήσεων να επιλέγεται η μονομελής σύνθεση, ενώ σε περίπλοκες υποθέσεις με μεγάλα ποσά απαίτησης, να επιλέγεται η τριμελής σύνθεση.²³⁴

Αναφορικά με την αποδεικτική διαδικασία, οι εξεταζόμενοι οργανισμοί δείχνουν μια προτίμηση στη διαδικασία που διεξάγεται μόνο με έγγραφα, ενώ αναγνωρίζουν και επιτρέπουν τη διεξαγωγή προφορικών ακροάσεων, μόνο εφόσον θεωρείται απαραίτητο κατά τη διακριτική ευχέρεια των διαιτητών για την καλύτερη διερεύνηση της υπόθεσης. Συνήθως, η διαδικασία βάσει εγγράφων χρησιμοποιείται σε μικροδιαφορές,

²³¹ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 22§1.

²³² Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 24 f.

²³³ Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας της Ένωσης, Άρθρο 27.

²³⁴ G. Born, *International Commercial Arbitration*. 2nd edition, Wolters Kluwer Law & Business, 2014.

προκειμένου η διαιτησία να διεκπεραιωθεί ταχύτερα και οικονομικότερα. Κατά συνέπεια, η πολυπλοκότητα της διαφοράς και το είδος των αποδεικτικών στοιχείων που διαθέτουν τα μέρη καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό το είδος της αποδεικτικής διαδικασίας. Ακόμα και στην περίπτωση όπου τα μέρη έχουν αποφασίσει στη συμφωνία τους για μια πολύπλοκη υπόθεση να προβούν μόνο σε γραπτές αποδείξεις, εφόσον ο διαιτητής το θεωρεί απαραίτητο μπορεί να διατάξει προφορικές ακροάσεις.²³⁵

Παράλληλα, σε σχέση με τους ειδικούς κανόνες επιτάχυνσης της διαιτητικής διαδικασίας, συμπεραίνουμε ότι όλοι οι εξεταζόμενοι οργανισμοί, εκτός της Ένωσης Ναυτικής Διαιτησίας στον Πειραιά έχουν θεσπίσει ειδικές διαδικασίες, προκειμένου να περιοριστεί ο χρόνος διεξαγωγής μια ναυτικής διαιτησίας και κατ'επέκταση τα έξοδά της. Οι εξεταζόμενες διαδικασίες ταχείας διεξαγωγής της διαιτησίας παρουσιάζουν ορισμένα κοινά σημεία, όπως ένα κατώτατο ή ανώτατο χρηματικό όριο προκειμένου να εφαρμοστούν οι συγκεκριμένοι κανόνες. Επιπροσθέτως, φαίνεται ότι υπάρχει προτίμηση κατά τις συγκεκριμένες διαδικασίες το διαιτητικό δικαστήριο να συγκροτείται από ένα διαιτητή και η αποδεικτική διαδικασία να διεξάγεται κυρίως με έγγραφα, ούτως ώστε η διαδικασία να είναι ταχύτερη και το κόστος της μικρότερο.

Τέλος, αναφορικά με το χρόνο έκδοσης της διαιτητικής απόφασης, συμπεραίνουμε ότι οι εξεταζόμενοι διαιτητικοί οργανισμοί, προκειμένου να συμβαδίσουν με τις βασικότερες αρχές της διαιτησίας, την αποτελεσματικότητα και την ταχύτητα διεκπεραίωσης, εκδίδουν απόφαση σε εύλογο χρονικό διάστημα, από 6 εβδομάδες μέχρι 4 μήνες. Όσον αφορά την αιτιολογία της απόφασης, συμπεραίνουμε ότι όλοι οι εξεταζόμενοι οργανισμοί απαιτούν ρητά τους λόγους έκδοσης της απόφασης, εκτός από το SCMA, το οποίο αφήνει τη συγκεκριμένη επιλογή στη βούληση των μερών. Η έκδοση μιας απόφασης με λόγους που εξηγούν την απόφαση του δικαστηρίου έχει πολλαπλά πλεονεκτήματα, όχι μόνο για τα μέρη, αλλά και για το διαιτητικό δικαστήριο. Από τη μία, τα μέρη κατανοούν καλύτερα το συλλογισμό των διαιτητών, αποκτώντας μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη διαιτητική διαδικασία, από την άλλη, το δικαστήριο προκειμένου να εκδώσει αιτιολογημένη απόφαση, εξετάζει σε βάθος τη

²³⁵ G. Born, *International Commercial Arbitration*. 2nd edition, Wolters Kluwer Law & Business, 2014.

συγκεκριμένη υπόθεση, βελτιώνοντας την ποιότητα των αποφάσεων και της εν γένει διαδικασίας.²³⁶

3.4 Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η εμφάνιση θαλάσσιων διαφορών σχετίζεται άμεσα με το παγκόσμιο εμπόριο και ως επί τον πλείστον θεωρείται αναπόφευκτο γεγονός. Τα τελευταία χρόνια ο θεσμός της διαιτησίας αποτελεί διεθνή πρακτική, ιδίως στο ναυτιλιακό τομέα. Αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, πως στις περισσότερες ναυτιλιακές συναλλαγές και συμβάσεις περιλαμβάνονται ρήτρες διαιτησίας, εξαιτίας των σημαντικών πλεονεκτημάτων της διαδικασίας σε σύγκριση με την προσφυγή στα τακτικά δικαστήρια.²³⁷

Παρά τα πλεονεκτήματά της όμως, η ναυτική διαιτησία διακρίνεται από κάποιους γενικούς περιορισμούς, οι οποίοι σχετίζονται με την ίδια τη φύση της. Μεταξύ όλων των χαρακτηριστικών της, η ταχύτητα και η οικονομία ανέκαθεν θεωρούνταν κύρια πλεονεκτήματα της διαιτησίας έναντι της δικαστικής οδού, αν και πλέον έχουν χάσει το αρχικό τους θετικό πρόσημο και αποτελούν ένα προβληματισμό υπό συζήτηση. Οι καθυστερήσεις και τα υπέρογκα κόστη μπορούν σταδιακά να βλάψουν την ελκυστικότητα της διαιτησίας και να στρέψουν τα μέρη σε εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, όπως οι άμεσες διαπραγματεύσεις που επιτρέπουν να επιτύχουν μια αμοιβαία επωφελή λύση, διατηρώντας τις επιχειρηματικές τους σχέσεις και εξοικονομώντας χρήματα.²³⁸

Σύμφωνα με παλαιότερη έρευνα σχετικά με τη χρήση της διεθνούς εμπορικής διαιτησίας η οποία πραγματοποιήθηκε μεταξύ μεγάλων εταιρειών διαφορετικών κλάδων (συμπεριλαμβανομένης της ναυτιλίας), δείχνει ότι ενώ συνολικά η διαιτησία παραμένει ο προτιμώμενος μηχανισμός επίλυσης των διαφορών, επικρατεί παράλληλα

²³⁶ S. I. Strong, Reasoned Awards in international Commercial arbitration: Embracing and exceeding the common Law-Civil Law dichotomy. Michigan Journal of International Law. Volume 37. Issue 1, 2015.

²³⁷ C. Ambrose, K. Maxwell, A. Parry, London maritime arbitration, 3rd Edition, Informa Law, 2009.

²³⁸ M. Gregori, Maritime Arbitration Among Past, Present and Future, 2015, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/324953844_Maritime_Arbitration_Among_Past_Present_and_Future, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

έντονη ανησυχία για τα θέματα του κόστους και των καθυστερήσεων της διαιτητικής διαδικασίας.²³⁹ Παράλληλα, ανησυχία επικρατεί και για το γεγονός ότι η σύγχρονη διαιτησία, από μια ανεπίσημη διαδικασία όπου οι διαφορές λύνονταν με φιλικό τρόπο, έχει αρχίσει να κυριαρχείται από επίσημους κανόνες με πρότυπα τις διαδικασίες των δικαστηρίων.

Η αύξηση του κόστους, καθώς και οι καθυστερήσεις των διαδικασιών επηρεάζονται από έναν αριθμό αλληλένδετων παραγόντων, όπως η σύνταξη μη ολοκληρωμένων ή και συγκεχυμένων ρητρών διαιτησίας και οι λανθασμένες επιλογές διαδικαστικών κανόνων και κριτηρίων για την επιλογή των διαιτητών. Σε κάποιες περιπτώσεις οι καθυστερήσεις μπορούν να προκληθούν από τους ίδιους τους διαιτητές, όπως στην περίπτωση άρνησης ενός διορισμού χωρίς σημαντικό λόγο. Παράλληλα, οι μεγαλύτερες ναυτιλιακές εταιρείες τείνουν να στρέφονται για την επίλυση κάθε διαφοράς τους σε ένα συγκεκριμένο, μικρό αριθμό επαγγελματιών διαιτητών, με υψηλές συστάσεις, μεγάλη εμπειρία και αξιοπιστία και φυσικά αμειβόμενους με μεγάλα ποσά, οι οποίοι καλούνται τελικώς να διαχειριστούν ένα υπέρογκο αριθμό υποθέσεων, γεγονός που οδηγεί σε σημαντικές καθυστερήσεις.

Έχουν προταθεί διάφορες λύσεις προκειμένου να αντιστραφεί η τρέχουσα τάση και να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών της διαιτησίας. Μια πρώτη επιλογή αποτελεί η χρήση της τεχνολογίας, η οποία επιτρέπει τη μείωση του χρόνου των διαδικασιών μέσω ηλεκτρονικών ακροάσεων και εξετάσεων μαρτύρων.²⁴⁰ Η ανάγκη των εικονικών ακροάσεων καθίσταται μάλιστα επιτακτική την περίοδο που διανύουμε, λόγω της πανδημίας του Covid-19, η οποία επέφερε πρωτοφανείς οικονομικές και εμπορικές προκλήσεις. Ειδικότερα, τους τελευταίους μήνες παρατηρήθηκε σημαντική αναβολή των διαιτησιών και καθώς προβλέπεται ότι η πανδημία θα συνεχιστεί, ήδη αρκετοί διαιτητικοί οργανισμοί έχουν εισάγει τις εικονικές ακροάσεις. Οι τελευταίες θεωρούνται βιώσιμη λύση έναντι του κορονοϊού,

²³⁹ G. Lagerberg, L. Mistelis, Corporate choices in International Arbitration: Industry perspectives – International Arbitration Survey. School of International Arbitration, Queen Mary University of London 2013.

²⁴⁰ M. Gregori, Maritime Arbitration Among Past, Present and Future, 2015, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/324953844_Maritime_Arbitration_Among_Past_Present_and_Future, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

καθώς οι προσωπικές συναντήσεις καθίστανται εξαιρετικά δυσχερείς και οι περισσότεροι διαιτητές εργάζονται πλέον από τα σπίτια τους.²⁴¹

Παράλληλα, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας μπορεί να συμβάλλει η δημοσιοποίηση των διαιτητικών αποφάσεων, δημιουργώντας μια ομοιόμορφη ναυτική νομολογία και αποφεύγοντας τον κίνδυνο έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων σε ίδιες ή παρόμοιες υποθέσεις. Κατά αυτόν τον τρόπο τα μέρη θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν διαιτητές έχοντας υπόψη τις προηγούμενες αποφάσεις τους (το αποτέλεσμα των οποίων θα ήταν αρκετά προβλέψιμο), συμβάλλοντας σημαντικά στην ενίσχυση της διακαυκής βεβαιότητας, η οποία θα απορρέει από την εφαρμογή συνεπών και ομοειδών λύσεων. Ωστόσο η δημοσίευση των αποφάσεων έρχεται σε αντίθεση με την αρχή προστασίας της ιδιωτικότητας, η οποία αποτελεί έναν από τους βασικότερους λόγους της υπάρξεως της διαιτησίας.²⁴²

Επιπλέον, αναγνωρίζεται ευρέως η ανάγκη καλύτερης συνεργασίας μεταξύ των διαιτητικών οργάνων. Μια προτεινόμενη λύση είναι η δημιουργία ενός διεθνούς δικαστηρίου για τη ναυτική διαιτησία στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού – IMO, με στόχο να επιλύει ερωτήματα διεθνικού ναυτικού δικαίου, τα οποία χειρίζονται οι διαιτητές παγκοσμίως. Η αυξανόμενη δημιουργία δεδικασμένου το οποίο θα δημοσιευτεί θα συνεισφέρει σημαντικά στην ομοιογένεια του ναυτικού δικαίου και της διαιτησίας.²⁴³

Τέλος, προς τη κατεύθυνση μείωσης του κόστους της διαδικασίας, αρκετά θεσμικά όργανα έχουν δημιουργήσει απλουστευμένες, ταχύτερες και λιγότερο δαπανηρές διαδικασίες οι οποίες εφαρμόζονται σε διαφορές στις οποίες ούτε η απαίτηση ούτε οποιαδήποτε ανταγωγή υπερβαίνουν μια συγκεκριμένη χρηματική αξία.²⁴⁴ Τέτοιες

²⁴¹ J. Clanchy, The race to expedite: arbitration's response to the coronavirus (COVID-19) crisis, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: [https://www.lexisnexis.co.uk/blog/dispute-resolution/the-race-to-expedite-arbitration-s-response-to-the-coronavirus-\(covid-19\)-crisis](https://www.lexisnexis.co.uk/blog/dispute-resolution/the-race-to-expedite-arbitration-s-response-to-the-coronavirus-(covid-19)-crisis), τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

²⁴² M. Gregori, Maritime Arbitration Among Past, Present and Future, 2015, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/324953844_Maritime_Arbitration_Among_Past_Present_and_Future, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

²⁴³ F. Marrella, Unity and Diversity in International Arbitration: The Case of Maritime Arbitration. American University International Law Review, Vol 20, Issue 5, 2005.

²⁴⁴ M. Gregori, Maritime Arbitration Among Past, Present and Future, 2015, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/324953844_Maritime_Arbitration_Among_Past_Present_and_Future, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

διαδικασίες περιγράφονται, όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα, στα μεγαλύτερα διαιτητικά όργανα, όπως το LMAA, το SMA, το HKMAG και το SCMA. Ωστόσο, γνώμη της γραφούσας είναι πως για καλύτερα αποτελέσματα και καθολική βελτίωση του θεσμού της διαιτησίας είναι απαραίτητο τέτοιες διαδικασίες να μην περιορίζονται σε συγκεκριμένους οργανισμούς αλλά να υιοθετηθούν από όλους τους φορείς ναυτικής διαιτησίας. Είναι αυτονόητο πως όσο μικρότερος είναι ο αριθμός των οργανισμών που εφαρμόζουν κανόνες ταχύτερης και οικονομικότερης διαδικασίας, τόσο μεγαλύτερη θα είναι η προσφυγή στους συγκεκριμένους οργανισμούς, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σημαντικές καθυστερήσεις λόγω του υπέρογκου φόρτου εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

4.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

Η διαμεσολάβηση μαζί με το θεσμό της διαιτησίας αποτελούν διεθνώς τις δύο πιο διαδεδομένες μορφές εξωδικαστικής επίλυσης ιδιωτικών διαφορών. Παρά το γεγονός όμως ότι η διαμεσολάβηση αποτελεί έναν από τους κυριότερους εναλλακτικούς μηχανισμούς διευθέτησης διαφορών δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός.

Η Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008 για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, βάσει της οποίας εισήχθη ο θεσμός της διαμεσολάβησης στα κράτη-μέλη, χαρακτηρίζει τη διαμεσολάβηση ως μια «*διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή*». Τον ίδιο ορισμό υιοθετεί και ο νόμος 3898/2010, με τον οποίο ενσωματώθηκε η ως άνω ευρωπαϊκή οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη. Στην ουσία πρόκειται για μια υποβοηθούμενη, από ανεξάρτητο τρίτο πρόσωπο, διαρθρωμένη διαδικασία διαπραγμάτευσης των εμπλεκόμενων σε μια διαφορά μελών, προκειμένου να εξευρεθεί από τα μέρη μια κοινώς αποδεκτή και επωφελής λύση, η οποία θα αποτυπωθεί σε συμφωνία.²⁴⁵

Σύμφωνα με τον ορισμό που υιοθετεί η Οδηγία, καθώς και η Ελληνική έννομη τάξη, η διαμεσολάβηση ορίζεται «*ανεξαρτήτως της ονομασίας της*», δηλαδή του νομικού χαρακτηρισμού της κατά την εσωτερική έννομη τάξη. Κατά αυτόν τον τρόπο στη διαμεσολάβηση θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν διάφοροι θεσμοί, όπως ο συμβιβασμός, εξώδικος²⁴⁶ ή δικαστικός²⁴⁷ κλπ. Επομένως εφόσον πληρούνται τα ανωτέρω ουσιώδη και απαραίτητα χαρακτηριστικά, μπορεί μια διαδικασία να ενταχθεί

²⁴⁵ Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

²⁴⁶ Άρθρο 871 ΑΚ.

²⁴⁷ Άρθρο 293 ΚΠολΔ.

στην έννοια της διαμεσολάβησης και να επέλθουν οι έννομες συνέπειες του Ν. 3898/2010.²⁴⁸

Σκοπός της διαμεσολάβησης είναι η διευκόλυνση και η καθοδήγηση των εμπλεκόμενων σε διαφορά μερών, μέσω των κατευθύνσεων που παρέχει ο διαμεσολαβητής καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, προκειμένου τα ίδια τα μέρη να καταλήξουν σε μια αμοιβαία αποδεκτή λύση για τη διαφορά τους. Σε περίπτωση αποτυχίας της διαμεσολάβησης τα μέρη δύναται να επιδιώξουν δικαστικά την ικανοποίηση των αξιώσεών τους. Η Οδηγία 2008/52/EK εξασφάλισε αυτή τη δυνατότητα μέσω του άρθρου 8, προβλέποντας ότι οι αξιώσεις και τα δικαιώματα των μερών δεν υπόκεινται σε παραγραφή ή απόσβεση κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης. Κατά αυτόν τον τρόπο, ενισχύεται η δημόσια πίστη στη διαμεσολάβηση και εξασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητά της, η οποία διαφορετικά θα αλλοιωνόταν. Ωστόσο, η αναστολή της παραγραφής αναγνωρίζεται μόνο για τις αξιώσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων σε διαμεσολάβηση μερών και όχι στις σχέσεις τους με τρίτα πρόσωπα.²⁴⁹

Η αυτονομία των μερών, καθώς και η ελευθερία κινήσεών τους αποτελούν σημαντικά χαρακτηριστικά της διαμεσολάβησης. Τα μέρη δεν υποχρεούνται να συμμετέχουν στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, αφού η προσφυγή στην ως άνω διαδικασία πραγματοποιείται ως έκφραση της αληθινής βούλησης και ιδιωτικής πρωτοβουλίας των μερών, γεγονός που ευνοεί στο να προκύψουν λύσεις επωφελείς για όλους τους εμπλεκόμενους. Επιπροσθέτως, τα μέρη διορίζουν ελεύθερα το διαμεσολαβητή της επιλογής τους και διαμορφώνουν με ελεύθερη βούληση τους όρους της συμφωνίας προς επίλυση της διαφοράς τους.²⁵⁰ Και ενώ στην δικαστική επίλυση μιας διαφοράς γίνονται προσπάθειες για την εξεύρεση της αλήθειας και την τήρηση

²⁴⁸ Κ. Χριστοδούλου, Η Οδηγία 2008/52 για τη διαμεσολάβηση στις ιδιωτικές διαφορές, Νομικό βήμα τεύχος 2/2010.

²⁴⁹ Κ. Κόμνιος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Μεσολάβησης – Η πρόταση οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Περιοδική δίκη– Μελέτες και παρατηρήσεις στη νομολογία, 2007.

²⁵⁰ Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

του νόμου, στη διαμεσολάβηση επιδιώκεται η ικανοποίηση των αναγκών των μερών και η εξεύρεση της προσφορότερης και για τους δύο λύσης.²⁵¹

Πέρα από την εκούσια υπαγωγή μιας διαφοράς στο θεσμό της διαμεσολάβησης κατόπιν συμφωνίας των μερών, η διαμεσολάβηση εκκινεί επιπλέον, είτε μετά από σύσταση του δικαστηρίου, είτε υποχρεωτικά, σε περίπτωση πρόβλεψης εκ του νόμου. Στην πρώτη περίπτωση, το δικαστήριο που έχει αναλάβει την διεύθυνση της υπόθεσης, έχει τη δυνατότητα να παρακινήσει τα μέρη να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση, χωρίς ωστόσο να έχει την εξουσία να τους το επιβάλλει.²⁵² Η ρύθμιση αυτή στηρίζεται στην πεποίθηση ότι οι δικαστές βάσει της μεγάλης πείρας τους είναι σε θέση να κρίνουν πότε μια υπόθεση μπορεί να διευθετηθεί μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης. Κατά αυτόν τον τρόπο προωθείται σημαντικά η διαμεσολάβηση, η οποία συνήθως δεν χρησιμοποιείται από τα διάδικα μέρη από φόβο μήπως η επιλογή αυτή ερμηνευθεί ως αδυναμία από το αντίπαλο μέρος.²⁵³

Στη δεύτερη περίπτωση, η διαμεσολάβηση μπορεί να επιβληθεί με νομοθετική πρόβλεψη, ως απαραίτητο στάδιο προ της δικαστικής προσφυγής. Για να μπορέσει να ισχύσει η πρόβλεψη αυτή απαιτείται να μην υφίσταται περιορισμός στην πρόσβαση στον φυσικό δικαστή. Η πρώτη Ευρωπαϊκή χώρα που εφάρμοσε το ανωτέρω σύστημα είναι η Ιταλία, στην οποία ακόμα και σήμερα ισχύει η υποχρέωση συμμετοχής στην πρώτη αρχική συνεδρία της διαμεσολάβησης για ορισμένες υποθέσεις.²⁵⁴

Τέλος, εξίσου σημαντικό στοιχείο στη διαμεσολάβηση είναι ο διορισμός ενός τρίτου αμερόληπτου και ανεξάρτητου προσώπου, του διαμεσολαβητή, ο οποίος οφείλει να μεριμνά για την ισότιμη συμμετοχή των μερών και να διευκολύνει ισοσκελώς την προώθηση των θέσεών τους. Ο διαμεσολαβητής διαθέτει μέχρι το τέλος της διαδικασίας επιβοηθητικό ρόλο και δεν έχει την εξουσία να αποφασίζει έναντι των μερών, καθώς η απόφαση επίλυσης της διαφοράς, μέσω της σύναψης συμφωνίας,

²⁵¹ A. J. Cohen, Revisiting against settlement: Some reflections on dispute resolution and public values. *Fordham Law Review*, Vol. 78. Issue 3, 2009.

²⁵² Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁵³ Κ. Κόμνιος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Μεσολάβησης – Η πρόταση οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. *Περιοδική δίκη– Μελέτες και παρατηρήσεις στη νομολογία*, 2007.

²⁵⁴ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

αποτελεί αποκλειστικό δικαίωμα και ευθύνη των εμπλεκομένων μερών.²⁵⁵ Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ο διαμεσολαβητής χρησιμοποιεί διάφορες διαπραγματευτικές τεχνικές, προκειμένου να φέρει κοντά τα εμπλεκόμενα μέρη και να τα βοηθήσει να αναπτύξουν ένα γόνιμο διάλογο, ούτως ώστε να φτάσουν στην επίτευξη μίας κοινώς αποδεκτής συμφωνίας.²⁵⁶

4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

Η διαμεσολάβηση παρέχει λύσεις και οφέλη που δεν προσφέρονται από άλλες μεθόδους εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, αλλά ούτε και από τη δικαστική οδό. Ωστόσο, είναι σημαντικό, κάθε φορά που προκύπτει μια διαφορά προς επίλυση, να σταθμίζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτής της διαδικασίας, προκειμένου να εντοπιστεί η προσφορότερη για τα μέρη μέθοδος διευθέτησης των διαφορών τους.

4.2.1. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης διακρίνεται από ορισμένα πλεονεκτήματα, τα οποία η πολιτική δίκη ως εκ του προορισμού και της δομής της δεν μπορεί να εγγυηθεί στον ίδιο βαθμό. Τα οφέλη που παρέχει η ως άνω διαδικασία στα μέρη αναλύονται ως εξής:

4.2.1.1. ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΡΟΝΟΥ

Υπό τις ισχύουσες συνθήκες απονομής δικαιοσύνης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, από την κατάθεση μιας αγωγής έως την πρωτόδικη εκδίκασή της μεσολαβούν κατά μέσο όρο τουλάχιστον 610 μέρες.²⁵⁷ Στις μεγάλες αυτές καθυστερήσεις απονομής δικαιοσύνης, που συχνά φτάνουν στο σημείο της αρνησιδικίας, προσφέρεται ως εναλλακτική η διαμεσολάβηση, η οποία εφόσον ευδοκιμήσει, δύναται να επιφέρει σημαντική μείωση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων. Επίσης η αποσυμφόρηση των τακτικών δικαστηρίων θα επιτρέψει την

²⁵⁵ Κ. Πολυζωγόπουλος, Η διαμεσολάβηση - Μύθοι και πραγματικότητα. Περιοδικό Δικαιόγραμμα, 2008

²⁵⁶ D. Vucetic, Is mediation viable in administrative matters?. Law and Politics, Vol. 14, No 4, 2016.

²⁵⁷ Εταιρία Δικαστικών Μελετών, Συμβολή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2015.

ταχύτερη και ποιοτικότερη εκδίκαση των υποθέσεων που θα πρέπει τελικά να εκδικαστούν από τον τακτικό δικαστή.²⁵⁸

Η διάρκεια της διαδικασίας της διαμεσολάβησης εξαρτάται από το είδος και την πολυπλοκότητα της εκάστοτε διαφοράς, καθώς και από τη βούληση των μερών. Ενδεικτικά η επίλυση μιας εμπορικής διαφοράς μέσω της διαδικασίας της διαμεσολάβησης, όπως προκύπτει από την μέχρι τώρα πρακτική στην Ελλάδα και το εξωτερικό, διαρκεί κατά μέσο όρο 8 ώρες, ακόμα και εντός της ίδιας ημέρας.²⁵⁹

4.2.1.2. ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

Η ταχύτερη διευθέτηση μιας διαφοράς στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, μειώνει αναλογικά και τα πάσης φύσεως διαδικαστικά έξοδα και αμοιβές.²⁶⁰ Η σημασία του συγκεκριμένου πλεονεκτήματος γίνεται εύκολα αντιληπτή, αν αναλογιστεί κανείς ότι τα τελευταία χρόνια τα έξοδα της δικαστικής οδού έχουν πολλαπλασιαστεί σημαντικά εξαιτίας των προεισπράξεων της παράστασης δικηγόρων, των φόρων, καθώς και των διάφορων παραβόλων υπέρ του Δημοσίου, τα οποία μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις είναι ανάλογα του ύψους της απαίτησης.

Και ενώ λοιπόν η προσφυγή στα δικαστήρια δημιουργεί μια ατέρμονη ροή εξόδων, στη διαμεσολάβηση τα δικαστικά έξοδα περιορίζονται σημαντικά, καθώς τα μέρη δεν εμπλέκονται πλέον σε χροنیους δικαστικούς αγώνες, αλλά σε ταχείες διαδικασίες και το ανθρώπινο δυναμικό που θα απασχοληθεί στο πλαίσιο της επίλυσης της διαφοράς θα απασχοληθεί για συντομότερο χρονικό διάστημα. Το κόστος της διαμεσολάβησης συμφωνείται ελεύθερα από το διαμεσολαβητή και τα μέρη, ανάλογα με τη φύση της υπόθεσης, το χρόνο προετοιμασίας και τη διάρκεια της διαδικασίας.²⁶¹

²⁵⁸ Ι. Αναστασοπούλου, Η διαμεσολάβηση στις αστικές και εμπορικές διαφορές, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

²⁵⁹ Α. Ραβανός, Διαμεσολάβηση: Πώς θα λύνονται αστικές διαφορές στα γραφεία των δικηγόρων, 2019, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.tovima.gr/2019/11/26/politics/diamesolavisi-pos-tha-lynotai-astikes-diafores-sta-grafeia-ton-dikiqoron/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

²⁶⁰ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁶¹ Χ. Παμπούκης, Ι. Τέντες, Διαιτησία και Διαμεσολάβηση και λοιπές εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.

4.2.1.3. ΑΠΟΡΡΗΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Ουσιώδες χαρακτηριστικό της διαμεσολάβησης αποτελεί η εμπιστευτικότητα με την οποία διεξάγεται η διαδικασία, παρέχοντας στα μέρη τη δυνατότητα να αποκαλύψουν στοιχεία χρήσιμα για την υπόθεση, χωρίς ωστόσο να φοβούνται ότι αυτά θα χρησιμοποιηθούν στο μέλλον από την αντίπαλη πλευρά σε οποιαδήποτε δικαστική ή άλλη διαδικασία.²⁶² Απόρρητη θεωρείται κάθε πληροφορία που αποκαλύφθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ανεξαρτήτως εάν χαρακτηρίστηκε από τα μέρη, ως εμπιστευτική, ενώ η υποχρέωση εχεμύθειας δεσμεύει και το διαμεσολαβητή έναντι τρίτων για κάθε εμπιστευτική πληροφορία την οποία του γνωστοποίησαν τα μέρη.²⁶³ Αντίστοιχη διάταξη δεν υφίσταται για την προσφυγή στα τακτικά δικαστήρια, στα οποία ισχύει ο κανόνας της αρχής της δημοσιότητας, από την οποία δεν μπορούν να παρεκκλίνουν τα διάδικα μέρη, εκτός εάν συντρέχει περιορισμός προβλεπόμενος ρητά στο νόμο.²⁶⁴

Το απόρρητο της διαμεσολάβησης συμβάλει στην δημιουργία μιας ατμόσφαιρας εμπιστοσύνης μεταξύ των συντελεστών της διαδικασίας και οποιαδήποτε υπόνοια διαρροής των πληροφοριών που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, θα επηρέαζε τη ψυχολογία των μερών, τα οποία θα γίνονταν επιφυλακτικά ως προς την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται για παράδειγμα η φήμη μιας εταιρείας, ενώ παράλληλα σε υποθέσεις ευαίσθητου χειρισμού, όπως αυτές του οικογενειακού δικαίου, διαφυλάσσεται το δικαίωμα της προστασίας της προσωπικότητας των συζύγων και κυρίως των παιδιών, τα οποία στην περίπτωση της δικαστικής οδού μένουν απροστάτευτα και εκτεθειμένα.²⁶⁵

4.2.1.4. ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η ευελιξία της διαδικασίας της διαμεσολάβησης αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τα διάδικα μέρη να προσφύγουν στην ως άνω μέθοδο για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών. Συγκεκριμένα, τα μέρη δεν δεσμεύονται από δικονομικούς τύπους και

²⁶² E. Deason, Procedural rules for complementary systems of litigation and mediation worldwide. Notre Dame Law Review, Vol. 80, Issue 2, 2005.

²⁶³ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁶⁴ Α. Πανταζόπουλος, Η αρχή της δημοσιότητας στην πολιτική δίκη, Εκδ. Σάκκουλας, 2009.

²⁶⁵ Χ. Χαλανούλη, Η διαμεσολάβηση ως οδός της ευθυδικίας, Εκδ. Σιδέρης Ι, 2017.

αυστηρούς κανόνες, αλλά εκφράζουν τη δική τους εκδοχή επί της υποθέσεως, χωρίς να περιορίζονται από όρους παραδεκτού των αποδεικτικών μέσων.²⁶⁶ Δεν έχουν σημασία οι νομικοί ισχυρισμοί και το αποδεικτικό υλικό, αλλά η διάθεση των μερών να καταλήξουν σε μια κοινώς αποδεκτή λύση για τη διευθέτηση της διαφοράς τους. Κατά αυτόν τον τρόπο, η τελική συμφωνία που θα διαμορφωθεί από τα μέρη μπορεί να περιέχει οποιονδήποτε όρο αυτά επιθυμούν, αρκεί να μην προσκρούει σε διατάξεις δημόσιας τάξης. Στην ουσία, όλη η διαδικασία είναι προσανατολισμένη στα συμφέροντα και στις ανάγκες και των δύο μερών.²⁶⁷

4.2.1.5. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΛΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, τα μέρη αποκομίζουν ένα σημαντικό συναισθηματικό όφελος εξαιτίας της αποφυγής της δικαστικής διαμάχης.²⁶⁸ Η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου είναι μια ψυχοφθόρα διαδικασία και δημιουργεί έντονη συναισθηματική φόρτιση στα διάδικα μέρη, σε αντίθεση με το θεσμό της διαμεσολάβησης όπου δεν υπάρχει αυστηρό κλίμα, καθώς εκλείπει μια ανώτερη αρχή η οποία θα κρίνει τη διαφορά.²⁶⁹ Μέσα σε αυτό το περιβάλλον και ύστερα από την επίτευξη συμφωνίας, καθίσταται εφικτό να διατηρηθούν οι εμπορικές ή/και οικογενειακές-προσωπικές σχέσεις των μερών, ή ακόμα και να ενισχυθούν, το οποίο σπάνια συναντάται σε περίπτωση δικαστικής προσφυγής, η οποία τις περισσότερες φορές καταλήγει σε διάρρηξη της σχέσης τους.²⁷⁰

4.2.2. ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Παρά τα δεδομένα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη διαδικασία δεν στερείται μειονεκτημάτων. Ειδικότερα, στην περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ των μερών, ενδέχεται να έχουν ξοδέψει σημαντικό χρόνο και χρήματα στη διαμεσολάβηση, μόνο και μόνο για να

²⁶⁶ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁶⁷ Δ. Τίτσας, Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Μια θετική πρόκληση για το δικαϊκό μας σύστημα γενικά και για το δικηγορικό λειτούργημα ειδικότερα, Περιοδικό Δικογραφία 2010.

²⁶⁸ Χ. Χαλανούλη, Η διαμεσολάβηση ως οδός της ευθυδικίας, Εκδ. Σιδέρης Ι, 2017.

²⁶⁹ Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β' Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2016.

²⁷⁰ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι η προκειμένη διαφορά πρέπει να διευθετηθεί από το δικαστήριο. Παράλληλα, ενδέχεται τα μέρη να έχουν αποκαλύψει ένα σημαντικό μέρος της στρατηγικής τους, την οποία θα χρησιμοποιήσουν και στην δικαστική οδό, με αποτέλεσμα το αντίπαλο μέρος να είναι προετοιμασμένο για την αντίκρουση των ισχυρισμών που θα αναπτυχθούν στη δικαστική διαμάχη.

Επιπροσθέτως, δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση έχει άτυπη αποδεικτική διαδικασία, εάν ένα από τα εμπλεκόμενα μέρη μιας διαφοράς χρειάζεται πληροφορίες από το άλλο μέρος, σε αντίθεση με την αποδεικτική διαδικασία που εφαρμόζεται στο δικαστικό σύστημα, δεν υπάρχει τρόπος να υποχρεωθεί το αντίδικο μέρος να τις παράσχει. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης τα μέρη να συμμετέχουν και να ενεργούν με καλή πίστη για να επιτύχουν τη διευθέτηση της διαφοράς τους.

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης στερείται ακόμα δικονομικής και συνταγματικής προστασίας που εγγυώνται τα ομοσπονδιακά και κρατικά δικαστήρια. Η διαμεσολάβηση μεταξύ των μερών θα μπορούσε να οδηγήσει σε μονόπλευρο διακανονισμό, εάν το μέρος με τη λιγότερη δύναμη και εξουσία βρισκόταν σε μειονεκτική θέση. Ειδικότερα, ένα αδύναμο πρόσωπο διατρέχει τον κίνδυνο να χάσει μερικά από αυτά που οφείλει να λάβει νόμιμα εάν το αντίπαλο μέρος διαθέτει περισσότερους πόρους ή είναι γνώστης της συγκεκριμένης διαδικασίας.²⁷¹

4.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

Στη διαμεσολάβηση εφαρμόζονται ορισμένες βασικές αρχές, οι οποίες πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα, ώστε η διαδικασία να μην απολέσει την αποτελεσματικότητά της και οι οποίες είναι κοινές στα διάφορα συστήματα των κρατών μελών της Ε.Ε.. Ο διαμεσολαβητής οφείλει να ενημερώσει τα μέρη για την ύπαρξη και σημασία των συγκεκριμένων αρχών ήδη από το πρώτο στάδιο της διαδικασίας, αναπτύσσοντας ένα

²⁷¹ A. Bevan, G. Hollebbon, L. Bromfield, Mediation: A practical Guide, Thorogood Publishing Ltd., 2010.

αίσθημα ασφάλειας και παροτρύνοντας τα μέρη να συνεισφέρουν εποικοδομητικά στην εξέλιξή της.

4.3.1. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η αρχή της εμπιστευτικότητας έχει εφαρμογή σε δύο επίπεδα. Πρώτον οτιδήποτε συζητείται καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας της διαμεσολάβησης και οτιδήποτε περιλαμβάνεται στην τελική συμφωνία των μερών, δεν πρέπει να γνωστοποιείται σε τρίτους, μη συμμετέχοντες στη διαδικασία. Δεύτερον, οι κατ' ιδίαν συζητήσεις των μερών με το διαμεσολαβητή, δεν πρέπει να γνωστοποιούνται στο άλλο μέρος, εκτός εάν υπάρξει ρητή συναίνεση του ενδιαφερομένου.²⁷² Κατά αυτόν τον τρόπο, τα μέρη μπορούν να μοιράζονται πληροφορίες και γεγονότα που έχουν στη διάθεσή τους, χωρίς να ανησυχούν ότι θα χρησιμοποιηθούν καταχρηστικά από την αντίπαλη πλευρά σε τυχόν μελλοντική διένεξη.²⁷³

Παράλληλα, προς ενίσχυση του απορρήτου που πρέπει να χαρακτηρίζει τη διαδικασία, απαγορεύεται στο διαμεσολαβητή να καταθέσει ως μάρτυρας σε εμπορική ή αστική δίκη ή διαιτησία με υποκείμενα τα ίδια μέρη και για την ίδια διένεξη. Στο άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ ορίζεται ρητά ότι: *«Δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση θα πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως, ούτε οι διαμεσολαβητές ούτε όσοι άλλοι εμπλέκονται διοικητικά στη διαδικασία διαμεσολάβησης να υποχρεώνονται να προσκομίσουν, σε αστικές και εμπορικές δίκες ή διαιτησίες, στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν».*

Η απαγόρευση της εμμάρτυρης απόδειξης δεν πρέπει να πραγματοποιείται καταχρηστικά, οδηγώντας σε στρεψοδικία. Ο νομοθέτης προστατεύει μόνο τα στοιχεία που γνωστοποιήθηκαν στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης και όχι πληροφορίες που ήταν

²⁷² Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

²⁷³ Η. Ηλιακόπουλος, Ο νέος θεσμός της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Σε σχέση με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Σκέψεις για τον θεσμό της δικαστικής μεσολάβησης. Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 1/2012, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2012.

ήδη γνωστές ή προσβάσιμες στα μέρη και στον διαμεσολαβητή πριν την έναρξη της διαδικασίας.²⁷⁴

Η αρχή της εμπιστευτικότητας, αν και θεμελιώδες εχέγγυο του θεσμού της διαμεσολάβησης, κάμπτεται στις περιπτώσεις όπου συγκρούεται με άλλο δικαίωμα. Συγκεκριμένα, η ενωσιακή νομοθεσία με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ αναφέρει στο άρθρο 7, ως λόγους άρσης της αρχής της εμπιστευτικότητας, τη συναίνεση των μερών, την πρόσκρουση του απορρήτου σε κανόνες δημόσιας τάξης, καθώς και την περίπτωση όπου η δημοσιοποίηση του περιεχομένου της συμφωνίας κρίνεται απαραίτητη για την εφαρμογή ή την εκτέλεσή της. Οι ίδιοι λόγοι αναγνωρίζονται και στην ελληνική έννομη τάξη και συγκεκριμένα στον Ν. 4640/2019 και στον Κώδικα Δεοντολογίας των Διαπιστευμένων Διαμεσολαβητών, ο οποίος αναφέρει ως επιπρόσθετο λόγο άρσης του απορρήτου της διαδικασίας, την περίπτωση ύπαρξης σχετικής επιτακτικής διάταξης νόμου, η οποία υποχρεώνει το διαμεσολαβητή να δημοσιοποιήσει εμπιστευτικές πληροφορίες.

4.3.2. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΚΟΥΣΙΑΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΟΥΣΙΑΣ ΣΥΝΕΧΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η διαμεσολάβηση, όπως έχει ήδη αναλυθεί, χαρακτηρίζεται ως μια εθελοντική διαδικασία, όπου τα εμπλεκόμενα σε μια διένεξη πρόσωπα αποφασίζουν ελεύθερα την προσφυγή τους στην εν λόγω διαδικασία για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών. Ο εθελοντικός χαρακτήρας της διαμεσολάβησης δεν περιορίζεται μόνο στην επιλογή ή μη της συγκεκριμένης διαδικασίας, αλλά αναγνωρίζεται επιπλέον το δικαίωμα στα μέρη να αποφασίσουν τη συνέχιση ή τη διακοπή της διαδικασίας σε οποιοδήποτε στάδιο επιθυμούν. Παράλληλα, έχουν την ελευθερία να αποφασίζουν εάν η διαφορά τους θα επιλυθεί τελικώς με τη σύναψη συμφωνίας, το περιεχόμενο της οποίας καθορίζουν τα ίδια ελεύθερα, χωρίς την παρέμβαση τρίτων προσώπων, ή εάν θα τερματίσουν τη διαδικασία χωρίς συμφωνία.²⁷⁵

²⁷⁴ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁷⁵ Ι. Αναστασοπούλου, Η διαμεσολάβηση στις αστικές και εμπορικές διαφορές, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2011.

Στην ελληνική νομοθεσία το δικαίωμα προσφυγής στη διαμεσολάβηση με πρωτοβουλία των μερών αναγνωρίζεται στο άρθρο 3§1 περίπτωση α' του ν. 3898/2010, όπου προβλέπεται η δυνατότητα των εμπλεκόμενων μερών να καταφύγουν στη διαδικασία της διαμεσολάβησης είτε κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, το διάστημα δηλαδή όπου η υπόθεση καθίσταται επίδικη και αναμένεται η δικαιοδοτική της κρίση,²⁷⁶ είτε πριν από αυτή.

Ωστόσο, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου αναγνωρίζεται στο δικαστή η δυνατότητα να παροτρύνει τα μέρη να αναβάλουν ή να ματαιώσουν τη δίκη που εκκρεμεί ενώπιον του και να στραφούν στο θεσμό της διαμεσολάβησης, τα μέρη δεν δεσμεύονται να συμμορφωθούν με την πρόταση του δικαστή. Η συμπεριφορά του δικαστή δεν είναι δεσμευτική για τα μέρη, καθώς πρόκειται για σύσταση και όχι για διαταγή και η διεξαγωγή της διαμεσολάβησης προϋποθέτει και σε αυτήν την περίπτωση, συμφωνία των μερών.²⁷⁷

4.3.3. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΗ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΕΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Παράλληλα με την αρχή της εμπιστευτικότητας, η αρχή της μη δεσμευτικότητας έως τη σύναψη συμφωνίας ενισχύει τον ελαστικό χαρακτήρα που πρέπει να διακρίνει το θεσμό της διαμεσολάβησης. Τα μέρη δεν δεσμεύονται ως προς τα λεχθέντα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολάβησης, καθώς είναι ελεύθερα να αποχωρήσουν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, χωρίς αιτιολογία ή ποινή. Σύμφωνα λοιπόν με την αρχή της μη δεσμευτικότητας, τα εμπλεκόμενα μέρη είναι ελεύθερα να ανταλλάσσουν και να μοιράζονται στοιχεία, σκέψεις, προτάσεις και αντιπροτάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, χωρίς ωστόσο να δεσμεύονται από αυτά. Μόνο στην περίπτωση που αποφασίσουν την επίλυση της προκείμενης διαφοράς και συνάψουν συμφωνία, δεσμεύονται από το περιεχόμενό της, ενώ η συμφωνία, εφόσον συναινέσουν τα μέρη, καταγράφεται στο πρακτικό διαμεσολάβησης.²⁷⁸

²⁷⁶ Ν. Νίκας, Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β' Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2016.

²⁷⁷ Χ. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁷⁸ Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

4.3.4. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗ

Πρωταρχικός στόχος του διαμεσολαβητή είναι να κερδίσει την εμπιστοσύνη των εμπλεκόμενων στη διαμεσολάβηση μερών και να μεριμνήσει για την ισότιμη συμμετοχή αυτών στη διαδικασία, δίνοντάς τους ίσες ευκαιρίες να εκφράσουν τις απόψεις τους. Ο διαμεσολαβητής έχει καθήκον να παραμείνει ουδέτερος και αντικειμενικός, διευκολύνοντας την επικοινωνία και τις διαπραγματεύσεις των εμπλεκόμενων μερών, χωρίς να εκφράζει γνώμη ή να παίρνει θέση υπέρ της μίας ή της άλλης άποψης.²⁷⁹

Οποιαδήποτε υπόνοια μεροληψίας του διαμεσολαβητή σε βάρος ενός από τα εμπλεκόμενα μέρη ενδέχεται να διαταράξει το κλίμα εμπιστοσύνης που έχει δημιουργηθεί μεταξύ των συντελεστών της διαδικασίας, μειώνοντας τις πιθανότητες να τερματιστεί η διαδικασία επιτυχώς.²⁸⁰ Ωστόσο, το καθήκον να παραμείνει ουδέτερος και αντικειμενικός καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, δεν σημαίνει ότι τον εμποδίζει να έχει προσωπική άποψη επί του θέματος, ακόμα και προκαταλήψεις. Απαιτείται όμως να παραμερίσει τις συγκεκριμένες πεποιθήσεις, προκειμένου να αποκαταστήσει την ισορροπία στις σχέσεις των μερών, μέσω μιας αντικειμενικής και ισότιμης συμπεριφοράς.²⁸¹

Η ουδετερότητα μεν συνδέεται με την ύπαρξη προηγούμενης ή υφιστάμενης σχέσης του διαμεσολαβητή με τα μέρη ή τους πληρεξούσιους δικηγόρους τους, γεγονός που θα μπορούσε να αλλοιώσει την αντικειμενική κρίση του, ώστε να αναπτυχθούν διακρίσεις κατά το χειρισμό της υπό εξέταση υπόθεσης. Ωστόσο, η ύπαρξη ανάλογης σχέσης δεν στοιχειοθετεί λόγο εξαίρεσης του εν λόγω διαμεσολαβητή, αλλά δημιουργείται υποχρέωση ενημέρωσης των μερών, τόσο πριν, όσο και κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης, αναφορικά με τα περιστατικά που αποτελούν λόγο πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων στο πρόσωπό του. Ο διαμεσολαβητής, επομένως,

²⁷⁹ Μ. Ορφανού, *Ανάμεσα στα μέρη: Ο ουδέτερος τρίτος*, 2η Έκδοση, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.

²⁸⁰ Χ. Χαλανούλη, *Η διαμεσολάβηση ως οδός της ευθυδικίας*, Εκδ. Σιδέρης Ι, 2017.

²⁸¹ Σ. Αντωνέλος, Ε. Πλέσσα, *Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις*, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή, Εκδ. Σάκκουλας, 2014.

οφείλει να αποφεύγει την διεκπεραίωση υποθέσεων, από την έκβαση των οποίων έχει οικονομικό, προσωπικό ή επαγγελματικό όφελος.²⁸²

Η αμεροληψία δε σχετίζεται με τη συμπεριφορά του διαμεσολαβητή απέναντι στα μέρη, καθώς και με τον τρόπο με τον οποίο διεκπεραιώνει τα καθήκοντά του. Συγκεκριμένα, οφείλει να αντιμετωπίζει ισάξια άπαντα τα εμπλεκόμενα μέρη, χωρίς διακρίσεις ως προς την καταγωγή, το φύλο και τις πεποιθήσεις τους και να απέχει από κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως εύνοια ή προκατάληψη, όπως για παράδειγμα η αποδοχή δώρου από μέρους του διαμεσολαβητή από ένα από τα συμμετέχοντα στη διαδικασία μέρη.²⁸³ Ακόμα και στην περίπτωση όπου τα μέρη συνάπτουν συμφωνία, η οποία κατά τις πεποιθήσεις του διαμεσολαβητή δεν μπορεί να θεωρηθεί δίκαια, ο διαμεσολαβητής δεν έχει τη δυνατότητα να κρίνει το δίκαιο ή μη των όρων αυτής, λόγω της αμεροληψίας που πρέπει να τον χαρακτηρίζει σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα μέρη είναι οι τελικοί διαμορφωτές της συμφωνίας.²⁸⁴

Και ενώ η Οδηγία 2008/52/EK καθιερώνει με έμμεσο τρόπο την αρχή της αμεροληψίας και ουδετερότητας του διαμεσολαβητή, αφήνοντας τα κράτη μέλη να επιλέξουν μόνα τους τον τρόπον με τον οποίο θα εκτελέσει τα καθήκοντά του, ο Έλληνας νομοθέτης προέβλεψε λεπτομερώς στα άρθρα 13 και 14 του Ν. 4640/2019 τις εγγυήσεις ουδετερότητας και αμεροληψίας που πρέπει να τον περιβάλλουν κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Οι αρχές αυτές εξειδικεύονται ακόμα περισσότερο στον Ελληνικό Κώδικα Δεοντολογίας των Διαπιστευμένων Διαμεσολαβητών και πιο συγκεκριμένα στα άρθρα 2 και 3, όπου περιγράφεται λεπτομερώς η συμπεριφορά του διαμεσολαβητή, καθώς και οι περιπτώσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν ως σύγκρουση συμφερόντων και μπορούν να επηρεάσουν την ανεξαρτησία του.

²⁸² Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁸³ American Arbitration Association, Model Standards of Conduct for Mediators, 2005.

²⁸⁴ Δ. Θεοχάρης, Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

4.4 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Στις περιπτώσεις διαμεσολαβήσεων όπου ενυπάρχουν στοιχεία αλλοδαπότητας προκύπτουν ζητήματα εφαρμοστέου δικαίου αναφορικά με τη συμφωνία υπαγωγής, τη συμφωνία με το διαμεσολαβητή, τη διαδικασία της διαμεσολάβησης και τη συμφωνία κατόπιν διαμεσολάβησης.

Καταρχάς, συμβάσεις με φόρουμ οποιοδήποτε κράτος μέλος της Ε.Ε. διέπονται από τον Κανονισμό Ρώμη Ι (593/2008). Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 3 του Κανονισμού *«Η σύμβαση διέπεται από το δίκαιο που επέλεξαν τα μέρη»*. Σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας των μερών, υφίσταται η ελευθερία των εμπλεκόμενων προσώπων να επιλέξουν το δίκαιο που θα εφαρμοστεί στην συμφωνία διαμεσολάβησης, το οποίο ωστόσο δεν πρέπει να θεωρείται εντελώς ξένο με τα επιμέρους χαρακτηριστικά της εκάστοτε υπόθεσης.²⁸⁵ Αυτό άλλωστε επιβάλλεται και από το άρθρο 3§3 του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο *«Όταν, κατά το χρόνο της επιλογής, όλα τα άλλα σχετικά με την περίπτωση δεδομένα εντοπίζονται σε χώρα διαφορετική από εκείνη της οποίας το δίκαιο επελέγη, η επιλογή των μερών δεν θίγει την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου αυτής της άλλης χώρας από τις οποίες δεν επιτρέπεται παρέκκλιση με συμφωνία.»*

Στην περίπτωση όμως που δεν υπάρχει ρητή επιλογή από τα εμπλεκόμενα μέρη, ελέγχεται η ύπαρξη σιωπηρής επιλογής. Σημαντικό να αναφερθεί πως βάσει της αρχής της αυτονομίας των μερών, η επιλογή δικαίου από τα μέρη στην κύρια σύμβαση και ο τόπος διεξαγωγής της διαμεσολάβησης δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου.²⁸⁶ Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι η διαμεσολάβηση δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο δικαιοδοτικής λειτουργίας, καθώς ο διαμεσολαβητής δεν ασκεί δικαιοδοτικό ρόλο.²⁸⁷

Σε περίπτωση λοιπόν απουσίας ρητής ή σιωπηρής επιλογής δικαίου από τα μέρη, εφαρμόζεται το άρθρο 4§4 του Κανονισμού, το οποίο προβλέπει *«Εφόσον το*

²⁸⁵ Δ. Θεοχάρης, Η διαμεσολάβηση ως μέσο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών-Κατ' άρθρο ανάλυση και ερμηνεία του Ν.3869/2010, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2015.

²⁸⁶ R. Dendorfer- Ditges, P. Wilhelm, Mediation in a global village: Legal complexity and cross-border mediation in Europe, in Yearbook on International Arbitration and ADR, Volume V Dike, 2017.

²⁸⁷ Χ. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

εφαρμοστέο δίκαιο δεν μπορεί να καθορισθεί σύμφωνα με τις παραγράφους 1 ή 2, η σύμβαση διέπεται από το δίκαιο της χώρας με την οποία συνδέεται στενότερα». Για να προσδιορισθεί λοιπόν το εφαρμοστέο δίκαιο εξετάζονται οι συνθήκες που σχετίζονται με τη συμφωνία υπαγωγής, όπως η γλώσσα και ο τόπος, καθώς και η σχέση που έχει το κυρίως εφαρμοστέο δίκαιο με τη διαμεσολάβηση.²⁸⁸ Υποστηρίζεται δηλαδή ότι το δίκαιο που εφαρμόζεται στην κύρια σύμβαση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο για τον εντοπισμό του δικαίου, το οποίο συνδέεται στενότερα με τη συμφωνία υπαγωγής, χωρίς ωστόσο να θεωρείται δεδομένο.²⁸⁹

Αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στη συμφωνία με το διαμεσολαβητή σε μια διασυνοριακή διαφορά, δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση υπάγεται στην κατηγορία των (ανεξάρτητων) υπηρεσιών,²⁹⁰ το δίκαιο που θα εφαρμοστεί στην ως άνω συμφωνία καθορίζεται από τους κανόνες σύγκρουσης των συμβατικών ενοχών και ειδικότερα από τον Κανονισμό Ρώμη I.²⁹¹ Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού, τα εμπλεκόμενα σε μια διαφορά μέρη αποφασίζουν ελεύθερα το δίκαιο που θα εφαρμοστεί στη συμφωνία με το διαμεσολαβητή, ενώ στην περίπτωση απουσίας ειδικής ή σιωπηρής μνείας εφαρμόζεται το άρθρο 4§1 περ. β., σύμφωνα με το οποίο «η σύμβαση παροχής υπηρεσιών διέπεται από το δίκαιο της χώρας στην οποία ο πάροχος υπηρεσίας έχει τη συνήθη διαμονή του», εκτός και αν το δίκαιο διαφορετικής χώρας είναι περισσότερο συνδεδεμένο με τη σχετική συμφωνία.

Επί του εφαρμοστέου δικαίου στη διαδικασία διαμεσολάβησης, δεν τίθεται θέμα διεθνούς δικαιοδοσίας, ώστε να εφαρμοστεί κάποιο *lex fori* στα δικονομικά ζητήματα ή μια *lex mediationis* του τύπου της διαμεσολάβησης καθώς ο διαμεσολαβητής, όπως ήδη λέχθηκε, δεν ασκεί δικαιοδοτικό ρόλο. Παράλληλα, οι κανόνες διαμεσολάβησης δεν είναι *strict sensu* (με τη στενή έννοια) δικονομικοί κανόνες, αλλά πρόκειται για αρχές που καθορίζονται αναλυτικότερα στις εκάστοτε εθνικές διατάξεις περί διαμεσολάβησης, εκφράζοντας τη δημόσια τάξη του κράτους διεξαγωγής της διαμεσολάβησης. Ο διαμεσολαβητής με τα μέρη, βάσει της αρχής της αυτονομίας

²⁸⁸ R. Dendorfer- Ditzges, P. Whilheim, Mediation in a global village: Legal complexity and cross-border mediation in Europe, in Yearbook on International Arbitration and ADR, Volume V Dike, 2017

²⁸⁹ X. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁹⁰ P. O. Prieto, The Law Applicable to International Mediation Contracts, InDret, vol.1, 2011.

²⁹¹ V. Kourtis, 'Greece', Civil and commercial mediation in Europe- Cross-Border Mediation, Vol. II, Intersentia, Cambridge – Antwerp – Portland, 2013.

βουλήσεως, μπορούν να καθορίσουν ελεύθερα τη διαδικασία που θα ακολουθήσουν, χωρίς προσκόλληση στην εθνική έννομη τάξη, με εξαίρεση την περίπτωση όπου παραβιάζονται οι αρχές δημόσιας τάξης, όπου ενδέχεται να οδηγήσουν σε δικαστική ακύρωση της τελικής συμφωνίας.²⁹²

Τέλος, αναφορικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στη συμφωνία κατόπιν διαμεσολάβησης, το αναμενόμενο σε αυτή τη συμφωνία είναι να εφαρμόζεται το δίκαιο της αρχικής σύμβασης, εκτός εάν τα μέρη επιλέξουν την εφαρμογή ενός άλλου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού της Ρώμης I. Υποστηρίζεται μάλιστα, πως το δίκαιο της κύριας συμφωνίας εφαρμόζεται και στην εκτέλεση της τελικής συμφωνίας.²⁹³ Ωστόσο, η εκτελεστότητα της συμφωνίας κατόπιν διαμεσολάβησης ρυθμίζεται τελικώς από τη χώρα στην οποία ζητείται η εκτέλεση, με βάση την οικεία εθνική νομοθεσία.²⁹⁴

Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό από τα ανωτέρω, λόγω της ευελιξίας που χαρακτηρίζει γενικότερα το θεσμό της διαμεσολάβησης, τα εμπλεκόμενα σε μια διαφορά μέρη έχουν τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων, να καθορίζουν ελεύθερα και το εφαρμοστέο δίκαιο που θα ισχύσει στα επιμέρους στάδια της διαμεσολάβησης. Ωστόσο, η ελευθερία αυτή δεν είναι απεριόριστη, καθώς υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο διαμεσολαβητής οφείλει να τηρεί τις υπερέχουσες αναγκαστικού δικαίου διατάξεις, δεδομένου ότι η τελική συμφωνία των μερών υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο ή έλεγχο από άλλη δημόσια αρχή, προκειμένου να καταστεί εκτελεστή. Ενδεικτικά, ο διαμεσολαβητής πρέπει να τηρεί και να σέβεται τις διατάξεις αναγκαστικού δικαίου του κράτους, όπου πραγματοποιείται η διαμεσολάβηση, καθώς και του κράτους όπου η σύμβαση έχει τη στενότερη σχέση.²⁹⁵

²⁹² X. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁹³ R. Dendorfer- Ditges, P. Whilheim, Mediation in a global village: Legal complexity and cross-border mediation in Europe, in Yearbook on International Arbitration and ADR, Volume V Dike, 2017.

²⁹⁴ X. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

²⁹⁵ F. Osman, Lex Mercatoria as Substantive Law in International Commercial Mediation, International Commercial Arbitration and the New Lex Mercatoria, 2014.

4.5 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

4.5.1. *ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ – ΟΔΗΓΙΑ 2008/52/ΕΚ*

Το 2004 η Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να εξομαλύνει την ανομοιομορφία που παρουσίαζε ο θεσμός της διαμεσολάβησης ως προς την ποιότητα των παρεχόμενων διαμεσολαβητικών υπηρεσιών που προσφέρονταν στα διάφορα κράτη μέλη της, εξέδωσε σχετική πρόταση οδηγίας.²⁹⁶ Μετά την έντονη αποδοχή της συγκεκριμένης πρότασης από πολλά κράτη μέλη, κατέστη φανερό ότι μια οδηγία για τη διαμεσολάβηση ήταν πλέον απαραίτητη.

Το 2008 ψηφίστηκε η Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, «για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις». Πρωταρχικοί στόχοι της είναι η βελτίωση της πρόσβασης των Ευρωπαίων πολιτών σε ένα ταχύτερο και αποδοτικότερο σύστημα επίλυσης διαφορών, καθώς και η δημιουργία ενός αξιόπιστου νομοθετικού πλαισίου για τη διαμεσολάβηση, εφαρμοστέο σε όλα τα κράτη μέλη της.²⁹⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας «*διασυνοριακή χαρακτηρίζεται η διαφορά εκείνη κατά την οποία τουλάχιστον ένα από τα μέρη κατοικεί μονίμως ή διαμένει συνήθως σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο οποιουδήποτε άλλου μέρους κατά την ημερομηνία στην οποία: α) τα μέρη συμφωνούν να προσφύγουν σε διαδικασία διαμεσολάβησης αφότου ανέκυψε η διαφορά· β) διετάχθη η διαμεσολάβηση από το δικαστήριο· γ) υφίσταται υποχρέωση διαμεσολάβησης δυνάμει του εθνικού δικαίου ή δ) κληθούν τα μέρη για τους σκοπούς του άρθρου 5*». Συνεπώς, το κριτήριο για τη διάκριση της διασυνοριακής διαφοράς είναι αποκλειστικά αυτό της κατοικίας ή διαμονής των συμμετεχόντων, ενώ είναι αδιάφορος ο τόπος πραγματοποίησης της διαμεσολάβησης.

Στην Οδηγία δεν περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις αναφορικά με τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας της διαμεσολάβησης, καθώς δεν προέβλεψε ένα συγκεκριμένο διαμεσολαβητικό μοντέλο, αλλά εναπόθεσε στην κρίση των κρατών

²⁹⁶ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

²⁹⁷ Βλ. σκέψη 5 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ.

μελών την επιλογή του τρόπου διευθέτησης των επιμέρους πτυχών της διαμεσολάβησης, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητές τους.²⁹⁸ Πρόκειται λοιπόν για μια Οδηγία ελάχιστης εναρμόνισης, καθώς θεωρείται μεν δεσμευτική για τα μέρη, ωστόσο δεν τους επιβάλλεται συγκεκριμένη προσέγγιση, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να ρυθμίσουν μόνα τους την περαιτέρω διαδικασία. Έτσι ενδέχεται να υπάρξουν κράτη που απλώς θα εναρμονίσουν την συγκεκριμένη Οδηγία, χωρίς περαιτέρω ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα, ή κράτη τα οποία θα προχωρήσουν σε καινοτόμες ρυθμίσεις, συμβάλλοντας στην περαιτέρω εξέλιξη του θεσμού.²⁹⁹

Ως προς τα προσόντα των διαμεσολαβητών, η Οδηγία δεν θέτει συγκεκριμένα εχέγγυα αντικειμενικότητας και αμεροληψίας που οφείλουν να ακολουθούν οι διαμεσολαβητές, αλλά ούτε προέβλεψε τις υποχρεώσεις τους, εναποθέτοντας το συγκεκριμένο έργο στα κράτη μέλη.³⁰⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Οδηγίας, τα κράτη είναι υπεύθυνα να ενθαρρύνουν την εκπόνηση προαιρετικών κωδίκων δεοντολογίας και την τήρησή τους, καθώς και άλλων αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου της ποιότητας σχετικά με την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης. Παράλληλα, οφείλουν να προωθούν την εκπαίδευση των διαμεσολαβητών, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ποιοτική και αμερόληπτη διαδικασία.

Τέλος, η Οδηγία δεν παραθέτει λεπτομερώς τα στοιχεία που πρέπει να καλύπτονται από το απόρρητο στη διαδικασία της διαμεσολάβησης. Όπως ορίζεται στο άρθρο 7§1, τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν ώστε οι διαμεσολαβητές και όσοι άλλοι εμπλέκονται διοικητικά στη διαδικασία διαμεσολάβησης να μην προσκομίσουν, σε αστικές και εμπορικές δίκες ή διαιτησίες, στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν, εκτός εάν υπάρξει σχετική συμφωνία των μερών. Από τη γραμματική διατύπωση του συγκεκριμένου άρθρου προκύπτει πως στην ως άνω δέσμευση της αρχής εμπιστευτικότητας δεν εντάσσονται τα εμπλεκόμενα μέρη.

²⁹⁸ Κ. Κόμνιος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Μεσολάβησης – Η πρόταση οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Περιοδική δίκη– Μελέτες και παρατηρήσεις στη νομολογία, 2007.

²⁹⁹ Λ. Διακολουκάς, Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018, Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου, 2019.

³⁰⁰ Κ. Κόμνιος, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Μεσολάβησης – Η πρόταση οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Περιοδική δίκη– Μελέτες και παρατηρήσεις στη νομολογία, 2007.

Ωστόσο, τα τελευταία υπέχουν σχετική υποχρέωση, προερχόμενη από τη μεταξύ τους σύμβαση υπαγωγής της διαφοράς τους σε διαμεσολάβηση.³⁰¹

4.5.2. ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ –UNCITRAL MODEL LAW

Η Επιτροπή Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπόριο (United Nations Commission on International Trade Law), εφεξής «UNCITRAL», ήδη από το 2002 έχει υιοθετήσει τον Πρότυπο Νόμο για τη διεθνή εμπορική συμφιλίωση (UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002), η οποία έχει ενσωματωθεί σε 33 χώρες και 45 δικαιοδοσίες. Ενόψει της ραγδαίας ανάπτυξης του θεσμού της διαμεσολάβησης διεθνώς, ως εναλλακτικής μεθόδου επίλυσης διαφορών, η UNCITRAL τροποποίησε τον ως άνω Πρότυπο Νόμο με τον αντίστοιχο Πρότυπο Νόμο για τη διεθνή εμπορική διαμεσολάβηση UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018 (amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002).³⁰²

Ο Πρότυπος νόμος εφαρμόζεται σε διεθνείς εμπορικές διαμεσολαβήσεις και στις συναφείς συμφωνίες³⁰³, ενώ παράλληλα προβλέπεται η δυνατότητα να εφαρμοστεί και σε εσωτερικές διαμεσολαβήσεις, εφόσον πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες γλωσσικές προσαρμογές, όπως ορίζονται στο άρθρο 3 υποσ. 3, υιοθετώντας ένα μονιστικό σύστημα. Διεθνή διαμεσολάβηση έχουμε στην περίπτωση όπου τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν την έδρα τους σε διαφορετικά κράτη, κατά τη σύναψη της συμφωνίας για διαμεσολάβηση ή όταν το κράτος της κοινής έδρας τους είναι άλλο από αυτό όπου θα εκτελεστεί σημαντικό μέρος της συμβατικής υποχρέωσης ή από το κράτος με το οποίο σημαντικό μέρος της σχετικής υποχρέωσης συνδέεται στενότερα.³⁰⁴

Όπως και στην οδηγία 2008/52/EK, έτσι και στον Πρότυπο Νόμο προβλέπεται η προσφυγή στη διαμεσολάβηση με συμφωνία των μερών, είτε πριν είτε μετά την εμφάνιση αντιδικίας, ή με εκ του νόμου διαμεσολάβηση ή κατόπιν σχετικής εντολής

³⁰¹ Δ. Θεοχάρης, Διεθνή μοντέλα προώθησης της πρακτικής εφαρμογής της διαμεσολάβησης και η ελληνική πρακτική, Έτος 69ο, Ιανουάριος 2015. Περιοδικό Αρμενόπουλος.

³⁰² Χ. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

³⁰³ Uncitral model law mediation 2018, Άρθρο 1.

³⁰⁴ Uncitral model law mediation 2018, Άρθρο 3§2.

από το δικαστήριο, το διαιτητή ή αρμόδια αρχή, ενώ ο νόμος δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπου ένας δικαστής ή διαιτητής, κατά τη διάρκεια της δίκης ή της διαιτητικής διαδικασίας επιχειρεί να πραγματοποιήσει συμβιβασμό.³⁰⁵

Τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν ελεύθερα τους σχετικούς κανόνες διαμεσολάβησης, ενώ σε περίπτωση έλλειψης συμφωνίας, ο διαμεσολαβητής έχει την ελευθερία να ρυθμίσει ο ίδιος τη διαδικασία, αξιολογώντας τις εκάστοτε συνθήκες της υπόθεσης, τις επιθυμίες των μερών, καθώς και την ανάγκη για γρήγορη διευθέτηση των διαφορών. Βασική υποχρέωση του διαμεσολαβητή στο πλαίσιο καθορισμού της διαδικασίας είναι η ίση μεταχείριση των εμπλεκόμενων μερών, ενώ του αναγνωρίζεται και η δυνατότητα να υποβάλει προτάσεις στα μέρη για τη διευθέτηση της διαφοράς τους.³⁰⁶ Το τελευταίο αυτό σημείο αναγνωρίζει στο διαμεσολαβητή μια παρεμβατική εξουσία, που δεν είναι αυτονόητη σε αρκετές έννομες τάξεις.

Σε αντίθεση με την αρχή της απόλυτης εμπιστευτικότητας, όπου πρέπει να χαρακτηρίζει τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, το άρθρο 9 του Πρότυπου Νόμου προβλέπει ότι ο διαμεσολαβητής έχει τη δυνατότητα να αποκαλύπτει στα μέρη πληροφορίες που λαμβάνει στο πλαίσιο των ιδιωτικών συζητήσεων και αφορούν τη διευθέτηση της διαφοράς, εκτός εάν ένα μέρος έχει χαρακτηρίσει μια πληροφορία ως εμπιστευτική, οπότε και απαγορεύεται η δημοσιοποίησή της. Ωστόσο, στο άρθρο 10 διατηρείται η αρχή της εμπιστευτικότητας προς τα τρίτα ως προς τη διαδικασία μέρη, οπότε και απαγορεύεται η γνωστοποίηση πληροφοριών, εκτός αν απαιτείται από το νόμο ή για την εφαρμογή ή εκτέλεση της συμφωνίας.

4.5.3. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Στη χώρα μας ο θεσμός της διαμεσολάβησης εισήχθη με το Ν. 3898/2010 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις», με τον οποίο ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η ανωτέρω Οδηγία 2008/52/EK της 21ης Μαΐου 2008. Ο Ν. 3898/2010 προέβλεψε τη δυνατότητα των εμπλεκόμενων σε μια διένεξη μερών να προσφεύγουν σε διαμεσολάβηση, βάσει σχετικής έγγραφης συμφωνίας τους, τόσο για διασυνοριακές όσο και για εσωτερικές αστικές και εμπορικές υποθέσεις ιδιωτικού

³⁰⁵ Uncitral model law mediation 2018, Άρθρα 3§6 και §7.

³⁰⁶ Uncitral model law mediation 2018, Άρθρο 7.

δικαίου.³⁰⁷ Η εισαγωγή του θεσμού της διαμεσολάβησης στην ελληνική έννομη τάξη, εκτός από ενωσιακή υποχρέωση, θεωρείται επιβεβλημένη για λόγους επιτάχυνσης και αποσυμφόρησης του δικαστικού συστήματος, καθώς και για λόγους που συνδέονται με τα οφέλη που προσφέρει το εναλλακτικό αυτό μέσο επίλυσης διαφορών στα μέρη.³⁰⁸

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια έντονη προσπάθεια εκ μέρους του Έλληνα νομοθέτη να ενθαρρύνει τα μέρη να προσφύγουν στην εξωδικαστική επίλυση των διαφορών τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της προσπάθειας θεωρούνται το άρθρο 15 του Ν. 4013/2011 (Επιτροπή Διακανονισμού διαφορών για τις εμπορικές μισθώσεις), το άρθρο 2§1 του Ν. 3869/2010 όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4161/2013, το άρθρο 11 του Ν. 2251/1994 (Επιτροπή Επίλυσης καταναλωτικών διαφορών) και το άρθρο 23 του Ν. 2882/2001 (Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων).

Παράλληλα, σε μια προσπάθεια νομοθετικής ενίσχυσης του θεσμού της διαμεσολάβησης, ο Ν. 4335/2015 ενσωμάτωσε το νέο άρθρο 116Α ΚΠολΔ, ενώ παράλληλα διατηρήθηκαν σε ισχύ οι ρυθμίσεις των άρθρων 214Β §4 ΚΠολΔ (προτροπή του δικαστηρίου στους διαδίκους για την επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς με δικαστική διαμεσολάβηση), 214Γ §1 ΚΠολΔ (πρόταση του δικαστηρίου για την επίλυση της διαφοράς με διαδικασία διαμεσολάβησης), 209, 210 ΚΠολΔ (απόπειρα επίλυσης της διαφοράς ενώπιον του Ειρηνοδίκη) και 611 ΚΠολΔ (απόπειρα συμβιβαστικής επίλυσης των οικογενειακών διαφορών του άρθρου 592).³⁰⁹

Ειδική υποχρέωση δημιουργείται και για τους δικηγόρους, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να επιδιώκουν τη συμβιβαστική επίλυση των δεκτικών συμβιβασμού διαφορών σύμφωνα με το άρθρο 35 παρ. 3 Κώδικα Δικηγόρων και 7 στ. β' ΚΔΔ.³¹⁰

³⁰⁷ Ε. Ποδηματά, Υποχρεωτική διαμεσολάβηση (Ν. 4512/2018 άρθρ.178-206): Ο θεσμός αντιμέτωπος με τα δικαιολογητικά όριά του: το δικαίωμα πρόσβασης στην δικαιοσύνη και το κοινωνικό αγαθό της νομιμότητας. Περιοδικό Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 8-9/2018, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.

³⁰⁸ Βλ. Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» 2010.

³⁰⁹ Π. Γιαννόπουλος, Διαμεσολάβηση και Πολιτική Δίκη, Συμβολή στην ερμηνεία του Ν. 4640/2019, Εκδ. Σάκουλας, 2020.

³¹⁰ Γ. Διαμαντόπουλος, Β. Κουμπλή, Η διαμεσολάβηση ως τρόπος επίλυσης ιδιωτικών διαφορών στο Ελληνικό δίκαιο. Περιοδικό Νομικό Βήμα, 2016.

Παρά την προσπάθεια του νομοθέτη για ενίσχυση του θεσμού της διαμεσολάβησης, μέσω της θέσπισης ειδικών διατάξεων, ο θεσμός δεν γνώρισε ευρεία κοινωνική αποδοχή. Προς τον σκοπό αυτό, ο νομοθέτης θέσπισε τον Ν. 4512/2018, με τον οποίο προβλέπεται η υποχρεωτική προσφυγή στη διαμεσολάβηση για ορισμένες υποθέσεις, εξαλείφοντας κατά αυτόν τον τρόπο τον εθελοντικό της χαρακτήρα για τις συγκεκριμένες υποθέσεις (άρθρο 181§1).³¹¹

Ωστόσο, ο πυρήνας των ρυθμίσεων του Ν. 4512/2018 κρίθηκε από την Διοικητική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου³¹² με βραχεία πλειοψηφία (21-17), ότι αντιβαίνει στις διατάξεις των άρθρων 6§1 και 13 ΕΣΔΑ, του άρθρου 20§1 του Συντάγματος και 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Ειδικότερα, θεωρήθηκε πως η υποχρεωτική διαμεσολάβηση θίγει τον συνταγματικά προστατευόμενο πυρήνα του δικαιώματος πρόσβασης στο Δικαστήριο, εξαιτίας της υπέρμετρης οικονομικής επιβάρυνσης που υφίστανται τα μέρη, δεδομένης της εκπροσώπησής τους από δικηγόρο κατά τη διαδικασία της διαμεσολάβησης. Κατά αυτόν τον τρόπο ο διάδικος αναγκάζεται να αποδεχτεί τη λύση της διαμεσολάβησης, ιδίως ο οικονομικά ασθενέστερος, στερούμενος κατά αυτόν τον τρόπο το φυσικό δικαστή που εγγυάται το Σύνταγμα και η ΕΣΔΑ.³¹³

Οι ως άνω εξελίξεις έκριναν επιβεβλημένη τη βελτίωση του νομικού πλαισίου, η οποία επήλθε με την έκδοση του Ν. 4640/2019 με τίτλο «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 και άλλες διατάξεις». Ο νόμος έχει ως σκοπό να διευκολύνει την πρόσβαση των πολιτών σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα εφαρμογής της διαμεσολάβησης, εισάγοντας ένα φιλικό τρόπο επίλυσης αστικών και εμπορικών

³¹¹ Ε. Ποδηματά, Υποχρεωτική διαμεσολάβηση (Ν. 4512/2018 άρθρ.178-206): Ο θεσμός αντιμέτωπος με τα δικαιοκρατικά όριά του: το δικαίωμα πρόσβασης στην δικαιοσύνη και το κοινωνικό αγαθό της νομιμότητας. Περιοδικό Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 8-9/2018, Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.

³¹² Βλ. Απόφαση της Διοικητικής Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, υπ' αριθμόν 34/2018.

³¹³ Π. Γιαννόπουλος, Διαμεσολάβηση και Πολιτική Δίκη, Συμβολή στην ερμηνεία του Ν. 4640/2019, Εκδ. Σάκκουλας, Εκδ. Σάκκουλας, 2020.

διαφορών, μέσω της υπαγωγής συγκεκριμένων ιδιωτικών διαφορών σε μια αρχική υποχρεωτική ενημερωτική της διαμεσολάβησης συνεδρίας.³¹⁴

Σύμφωνα με το άρθρο 3§1 κρίσιμη προϋπόθεση για την υπαγωγή μίας διαφοράς στη διαμεσολάβηση αποτελεί η εξουσία διαθέσεως των μερών επί του επίδικου αντικειμένου, η οποία στηρίζεται στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης που αναγνωρίζεται στο άρθρο 5§1 Σ.³¹⁵ Ως εξουσία διαθέσεως ορίζεται η εξουσία που αναγνωρίζεται στον κάτοχο ενός δικαιώματος να μπορεί να το διαθέτει ελεύθερα, ανάλογα με τη βούλησή του, οδηγώντας σε άμεση μεταβολή του εν λόγω δικαιώματος. Εξουσία διαθέσεως δεν υφίσταται για δικαιώματα που αναγνωρίζονται από διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, οι οποίες αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση και προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος. Τα προσωποπαγή δικαιώματα που συνδέονται στενά και αποκλειστικά με το υποκείμενό τους θεωρούνται επίσης ανεπίδεκτα ελεύθερης διάθεσης, καθώς και κάποιες εργατικές διαφορές.³¹⁶

Ο νομοθέτης ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη μια υποχρεωτική προδικαστική διαδικασία για ορισμένες κατηγορίες διαφορών, δηλαδή μια υποχρεωτική αρχική συνεδρία (εφεξής ΥΑΣ). Ειδικότερα, το άρθρο 6 προβλέπει υποχρεωτική την ΥΑΣ στις: **α)** οικογενειακές διαφορές, εκτός από αυτές των περιπτώσεων α', β' και γ' της παραγράφου 1 καθώς και εκείνες της παραγράφου 2 του άρθρου 592 ΚΠολΔ, καθώς στις περιπτώσεις αυτές δεν υπάρχει εξουσία διαθέσεως των διαδίκων, **β)** διαφορές που εκδικάζονται κατά την τακτική διαδικασία και υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου, εφόσον η αξία της διαφοράς υπερβαίνει τις 30.000 Ευρώ και Πολυμελούς Πρωτοδικείου, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠολΔ, **γ)** διαφορές για τις οποίες σε έγγραφη συμφωνία των μερών προβλέπεται και είναι σε ισχύ ρήτρα διαμεσολάβησης. Από την ΥΑΣ εξαιρούνται οι διαφορές στις οποίες διάδικο μέρος είναι το Δημόσιο, Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ.»

³¹⁴ Βλ. Αιτιολογική έκθεση Ν. 4640/2019.

³¹⁵ Π. Χριστονάκη, Πρακτικός Οδηγός Διαμεσολάβησης, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μετά τον Ν. 4640/2019, Εκδ. Σάκκουλας, 2020.

³¹⁶ Δ. Παπαστερίου, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Β' Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλας, 2009.

Η ΥΑΣ χαρακτηρίζεται ως ξεχωριστός τρόπος προσφυγής στη διαμεσολάβηση, καθώς στην περίπτωση όπου τα μέρη επιθυμούν να συνεχίσουν με τη διαδικασία της ΥΑΣ, δεν συμπεριλαμβάνεται σε αυτή η συμφωνία των μερών για διαμεσολάβηση. Ο νόμος απαιτεί νέα συμφωνία των μερών για την υπαγωγή της διαφοράς στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, η οποία αποδεικνύει τη βούληση των μερών να συνεχίσουν βάσει της συγκεκριμένης νομοθετικής διάταξης. Η πρόβλεψη της ως άνω διαδικασίας ανταποκρίνεται στη συνειδητή επιλογή του Έλληνα νομοθέτη να προσθέσει έναν ακόμα τρόπο προσφυγής σε διαμεσολάβηση, πέρα από την εκούσια συμφωνία των μερών και ειδικότερα την προσφυγή βάσει διάταξης νόμου,³¹⁷ ακολουθώντας πλήρως τη σχετική³¹⁸ ενωσιακή νομοθεσία.³¹⁹

Στην ουσία δεν πρόκειται για κάποια υποχρεωτική διαμεσολάβηση, αφού τα μέρη δεν υποχρεούνται να προσφύγουν στη συγκεκριμένη μέθοδο, παρά μόνο να πραγματοποιήσουν μια αρχική συνεδρία, όπου και θα ελεγχθεί εάν αξίζει να υποβληθεί η συγκεκριμένη υπόθεση σε διαμεσολάβηση. Οι διάδικοι έχουν τη δυνατότητα να αποχωρήσουν από αυτήν οποιαδήποτε στιγμή, χωρίς καμία συνέπεια. Στην περίπτωση, ωστόσο, όπου τα μέρη δεν τηρήσουν τη συγκεκριμένη προδικασία, τυχόν άσκηση αγωγής ενώπιον του δικαστηρίου θα χαρακτηριστεί ως απαράδεκτη.³²⁰

Παράλληλα, σύμφωνα με το άρθρο 3§2 του Ν. 4640/2019, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 4647/2019, ο πληρεξούσιος δικηγόρος, πριν την προσφυγή στο δικαστήριο, έχει την υποχρέωση να ενημερώσει τον εντολέα του εγγράφως για τη δυνατότητα απόπειρας διαμεσολαβητικής διευθέτησης της υπόθεσης, καθώς και για την υποχρεωτική αρχική συνεδρία του άρθρου 6. Το ενημερωτικό έγγραφο συμπληρώνεται και υπογράφεται από τον εντολέα και τον πληρεξούσιο δικηγόρο του. Σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση του άρθρου η ενημέρωση πρέπει να προηγείται, από την κατάθεση της αγωγής, ενώ η προσκομιδή του εγγράφου συγχωρείται, έως τη συζήτηση

³¹⁷ Η ειδική διάταξη νόμου είναι το άρθρο 6 του Ν. 4640/2019.

³¹⁸ Βλ. Άρθρο 5§2 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ.

³¹⁹ Ε. Κολτσάκη, Ε. Χαραλαμπίδου, Περί υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας διαμεσολάβησης, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <http://sedi.gr/index.php/el/news-el/new-el/142-peri-yproxeotikis-arxikis-synedrias-diamesolavisis>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³²⁰ Π. Χριστονάκη, Πρακτικός Οδηγός Διαμεσολάβησης, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μετά τον Ν. 4640/2019, Εκδ. Σάκκουλας, 2020.

της υπόθεσης. Σε περίπτωση μη τήρησης της ως άνω υποχρέωσης, το δικαστήριο κηρύσσει απαράδεκτη της συζήτηση του επιλεγθέντος ένδικου βοηθήματος.³²¹

³²¹ Π. Γιαννόπουλος, Διαμεσολάβηση και Πολιτική Δίκη, Συμβολή στην ερμηνεία του Ν. 4640/2019, Εκδ. Σάκκουλας, 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΣΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

5.1 ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Παρά το γεγονός ότι η ναυτιλιακή βιομηχανία χαρακτηρίζεται ως ένας εξαιρετικά δυναμικός κλάδος, η παγκόσμια κρίση του 2008 αναχαίτισε την ανοδική πορεία της. Και παρόλο που τα τελευταία χρόνια η ναυτιλία φαίνεται να σημειώνει ανάπτυξη, η βελτίωση αυτή εμφανίζεται σε επίπεδα χαμηλότερα από εκείνα που επικρατούσαν προ της κρίσης.

Ειδικότερα, ο δείκτης Baltic Dry, ο οποίος αποτελεί σημείο αναφοράς για την κατάσταση της παγκόσμιας ναυτιλιακής βιομηχανίας, έφτασε το 2016 στα χαμηλότερα επίπεδα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι στις 11 Φεβρουαρίου του 2016, ο δείκτης υποχώρησε κατά 98% από την αιχμή που γνώρισε η ναυτιλία το 2008, όπου τα πλοία Capesize κέρδιζαν έως και 200.000 USD ανά ημέρα. Το 2016 τα κέρδη πλοίου Capesize ανέρχονταν σε 3.000\$ ΗΠΑ ημερησίως για τη διαδρομή Αυστραλία – Κίνα και σε 5.000 USD ανά ημέρα για τη διαδρομή Βραζιλίας – Κίνας. Τα ποσά αυτά είναι σημαντικά χαμηλότερα από το εκτιμώμενο κόστος λειτουργίας και χρηματοδότησης ύψους 7.000\$ που απαιτείται να λαμβάνουν οι εφοπλιστές ημερησίως, προκειμένου να φτάσουν στο νεκρό σημείο, το σημείο δηλαδή όπου μια επιχείρηση δεν πετυχαίνει ούτε κέρδος αλλά ούτε ζημία.³²²

Και ενώ το Φεβρουάριο του 2016 ο γενικός δείκτης ναυλαγοράς BDI εμφάνιζε τιμή 290 μονάδες, τον Αύγουστο του 2020 ο δείκτης έφτασε στις 1.481 μονάδες, παρουσιάζοντας αύξηση συγκριτικά με το 2016 αλλά απέχοντας κατά πολύ από το ρεκόρ του Μαΐου το 2008³²³, όπου ο δείκτης άγγιξε τις 11.793 μονάδες.³²⁴ Παράλληλα, σύμφωνα με το ετήσιο περιοδικό Review of Maritime Transport 2020, η ανάπτυξη του διεθνούς θαλάσσιου εμπορίου σταμάτησε το 2019, φτάνοντας στο χαμηλότερο επίπεδο της από την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009. Ειδικότερα, οι

³²² G. Coscelin, Mediation in Shipping. *Bowmans the value of knowing*, 2016, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.bowmanslaw.com/insights/shipping-aviation-and-logistics/mediation-in-shipping/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³²³ A. Chen, Maritime Dispute Resolutions in Weak Market – Is mediation a feasible alternative resolution? *Hong Kong Maritime Week 2019 Legal Forum* 2019.

³²⁴ Ι. Αρχοντάκης, Φ. Καρλής, Πτώση στην Αγορά Ξηρού Φορτίου, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.theseanation.gr/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

εμπορικοί όγκοι του θαλάσσιου εμπορίου το 2019 αυξήθηκαν κατά 0,5%, ρυθμός χαμηλότερος από το 2,8% του 2018, αγγίζοντας το σύνολο των 11,8 δις τόνων. Η ανάπτυξη στο παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) μειώθηκε στο 2,5% από το 3,1% του 2018 και 1,1% κάτω από το ιστορικό μέσο όρο των ετών 2001-2008.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η επιδημία του Covid-19, η οποία ξέσπασε αρχικώς στη Κίνα και εν συνεχεία εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο, έρχεται να χειροτερεύσει την κατάσταση. Το μέγεθος της ζημίας που θα επιφέρει η συγκεκριμένη πανδημία στη ναυτιλιακή βιομηχανία είναι άγνωστο μέχρι στιγμής, καθώς δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί το τέλος της συγκεκριμένης κρίσης, αφού ο ιός ακόμα βρίσκεται σε έξαρση. Η κατακόρυφη πτώση διακίνησης εμπορευμάτων, οι μεγάλες καθυστερήσεις στις παραδόσεις εμπορευμάτων λόγω των αυστηρών ελέγχων που έχουν θεσπιστεί σε όλα τα λιμάνια του κόσμου, τα πρόσθετα κόστη/χρεώσεις λόγω παρακράτησης ή αναπροσανατολισμού αγαθών σε εναλλακτικούς προορισμούς λόγω κρατικών απαγορεύσεων, οι δυσκολίες στην προσέγγιση λιμανιών σε επικίνδυνες περιοχές καθώς και οι δυσκολίες στην αλλαγή πληρωμάτων, αποτελούν ένα μικρό δείγμα των μέχρι στιγμής εμφανών επιπτώσεων της πανδημίας στο ναυτιλιακό κλάδο.³²⁵

Η επιβράδυνση της θαλάσσιας αγοράς, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι η αναζήτηση αποτελεσματικών μέτρων για την επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών γίνεται λιγότερο σημαντική.³²⁶ Αντιθέτως, οι παρούσες συνθήκες της ναυτιλιακής βιομηχανίας, η οποία δοκιμάζεται καθημερινά σε όλους τους τύπους πλοίων, αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη τα μέρη να διατηρήσουν τις σχέσεις τους με βασικούς τους πελάτες και να δώσουν έμφαση στην αποδοτικότητα σε σχέση με το κόστος, προκειμένου να επιβιώσουν.

Μέσα σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο ανασφάλειας, όπου οι εφοπλιστές βλέπουν καθημερινά την πτώση των κερδών τους και την αύξηση των λειτουργικών εξόδων τους, είναι προφανές ότι οι πάροχοι ναυτιλιακών υπηρεσιών, στην περίπτωση που έρθουν σε αντιπαράθεση με έναν από τους πελάτες τους, είναι πολύ πιθανό να

³²⁵ Δ. Γαλάνης, Covid-19: Επιπτώσεις στην παγκόσμια ναυτιλία, 2020, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.moore-greece.gr/insights/coronavirus/2020/impact-of-covid19-on-shipping>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³²⁶ A. Chen, Maritime Dispute Resolutions in Weak Market – Is mediation a feasible alternative resolution? Hong Kong Maritime Week 2019 Legal Forum 2019.

προσπαθήσουν να επιτύχουν συμβιβασμό ή να διαγράψουν χρέη αντί να προσφύγουν στη δαπανηρή διαδικασία της δικαστικής οδού, από την οποία μάλιστα είναι πιθανό να καταστρέψουν ολοσχερώς τις μεταξύ τους σχέσεις. Υπό αυτές τις συνθήκες, η διαμεσολάβηση μπορεί να αποτελέσει κατάλληλη μέθοδο για την επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών, δεδομένου ότι τα εμπλεκόμενα σε μια διαφορά μέρη αποφασίζουν από μόνα τους για τους όρους διευθέτησης της διαφοράς, αυξάνοντας τις πιθανότητες να διατηρήσουν τις επαγγελματικές τους σχέσεις μελλοντικά.³²⁷

Παρόλα αυτά η διεθνής διαιτησία έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως ως μέσο εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελώντας τον κανόνα στη ναυτιλιακή βιομηχανία, λόγω της εμπιστευτικότητας που τη χαρακτηρίζει, της ευελιξίας που παρέχεται στα μέρη να καθορίσουν τα ίδια την ως άνω διαδικασία και της διεθνούς εκτελεστότητας των διαιτητικών αποφάσεων.³²⁸ Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η διαμεσολάβηση χαρακτηρίζεται με περισσότερη ευελιξία και εμπιστευτικότητα από τη διαιτησία και αποτελεί οικονομικότερη και ταχύτερη διαδικασία, δεδομένου πως το μέσο συνολικό κόστος μιας εμπορικής διαμεσολάβησης αντιπροσωπεύει λιγότερο από το 5% του μέσου κόστους μιας διαιτησίας και συνήθως ολοκληρώνεται εντός 2-3 μηνών,³²⁹ σε αντίθεση με τη διαιτησία, όπου χρειάζεται 18-24 μήνες για να ολοκληρωθεί.³³⁰

Τα τελευταία χρόνια είναι γεγονός ότι η ναυτιλιακή βιομηχανία έχει αλλάξει τη στάση της απέναντι στους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών, αναγνωρίζοντας το θεσμό της διαμεσολάβησης ως βιώσιμο μέσο επίλυσης διαφορών. Ειδικότερα, υπάρχει μια αυξανόμενη τάση ενσωμάτωσης ρητρών διαμεσολάβησης σε τυπικές ναυτιλιακές συμβάσεις καθώς και η θέσπιση ειδικών κανόνων διαμεσολάβησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Βαλτικό και Διεθνές

³²⁷ G. Coscelin, *Mediation in Shipping*. *Bowmans the value of knowing*, 2016, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.bowmanslaw.com/insights/shipping-aviation-and-logistics/mediation-in-shipping/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³²⁸ G. Matteucci, *Maritime international commercial mediation clauses: Enforceability, from 2019: will it work*?, 2018, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.altalex.com/documents/news/2018/11/23/maritime-international-commercial-mediation-clauses>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³²⁹ R. J. Cata, *International commercial Mediation: A supplement to international Arbitration*, Upchurch, Watson, White & Max, 2015.

³³⁰ T. Gaultier, *Cross-Border Mediation: A New Solution for International Commercial Dispute Settlements?* *NYSBA International Law Practicum*, Spring 2013, Volume 26, No 1. 2013.

Ναυτιλιακό Συμβούλιο (Baltic and International Maritime Council - BIMCO), όπου ενσωματώνει ειδικό όρο για διαμεσολάβηση σε ρήτρα διαιτησίας. Άλλα παραδείγματα αποτελούν η ρήτρα SCMA Arb-Med-Arb, η οποία έχει συνταχθεί από το Επιμελητήριο Ναυτικής Διαιτησίας της Σιγκαπούρης (SCMA–Singapore Chamber of Maritime Arbitration), καθώς και οι ειδικοί κανόνες διαμεσολάβησης «SMA Rules for Mediation 2016», που έχουν θεσπιστεί από τον Σύνδεσμο Ναυτικών Διαιτητών της Νέας Υόρκης - Society Maritime Arbitrators – SMA.³³¹

Πέρα από την προώθηση της διαμεσολάβησης από διάφορους ναυτιλιακούς οργανισμούς, σημαντική θεωρείται και η ενίσχυση του θεσμού εκ μέρους των δικαστηρίων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπόθεση «*Transgrain Shipping BVv Deiulemar Shipping & Another (Eleni Shipping Ltd) [2014] England and Wales High Court 4202 (Commercial Court)*». Ειδικότερα, μεταξύ Μαΐου και Δεκεμβρίου του 2010 το πλοίο Eleni P. βρισκόταν υπό καθεστώς πειρατείας. Μετά την αποχώρηση των πειρατών προέκυψαν διαφορές αναφορικά με την ναύλωση και υποναύλωση του πλοίου, οι οποίες έπρεπε να διευθετηθούν, ώστε να προσδιοριστούν οι ευθύνες για τις ζημιές που προέκυψαν. Τα μέρη είχαν προβλέψει για την επίλυση των επικείμενων διαφορών τους την προσφυγή στη διαιτησία, ενσωματώνοντας δύο αντιφατικές ρήτρες διαιτησίας στην υποναύλωσή τους. Από τη μία η ρήτρα διαιτησίας 75 προέβλεπε σύνθεση δικαστηρίου με δύο διαιτητές και το διορισμό ενός τρίτου σε περίπτωση διαφωνίας, από την άλλη η ρήτρα διαιτησίας της Bimco προέβλεπε εξαρχής 3 διαιτητές.

Το διαιτητικό δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα διαιτησίας της Bimco πρέπει να υπερισχύει της ρήτρας 75 και ως εκ τούτου οι διαιτητές είχαν διοριστεί έγκυρα. Ωστόσο, η Transgrain Shipping άσκησε έφεση κατά της διαιτητικής απόφασης, με την αιτιολογία ότι το διαιτητικό δικαστήριο δεν είχε δικαιοδοσία να προβεί σε απόφαση, θεωρώντας τη ρήτρα 75 ως καταλληλότερη για εφαρμογή. Το εμπορικό δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ των ρητρών της Bimco μεταξύ άλλων για το λόγο ότι η διαμεσολάβηση αποτελεί πλέον ένα αποδεκτό συμπλήρωμα τόσο της δικαστικής οδού όσο και της διαιτησίας, ενώ ο δικαστής θεώρησε ότι ως εμπορικά μέρη θα είχαν

³³¹ A. Chen, Maritime Dispute Resolutions in Weak Market – Is mediation a feasible alternative resolution? Hong Kong Maritime Week 2019 Legal Forum 2019.

αναγνωρίσει τα οφέλη της διαμεσολάβησης, η οποία προβλέπεται στη ρήτρα διαιτησίας της BIMCO.³³²

5.2 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ

5.2.1. ΕΚΤΕΛΕΣΤΟΤΗΤΑ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΚΑΤΟΠΙΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

Ένας από τους λόγους για τους οποίους η διαιτησία έχει επικρατήσει ως η κυριότερη εξωδικαστική μέθοδος επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών είναι η ευκολία με την οποία πραγματοποιείται η εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων βάσει της Σύμβασης της Νέας Υόρκης.³³³ Η ουσιώδης συνεισφορά της Σ.Ν.Υ. έγκειται στην ανάπτυξη ενός κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών, αναφορικά με την ίδια τη διαδικασία καθώς και τα εξαγόμενα από αυτή αποτελέσματα. Η Σύμβαση θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ενισχύοντας την απρόσκοπτη κυκλοφορία τους μεταξύ διαφορετικών εδαφών και δικαιοδοσιών.³³⁴

Αντιθέτως, στη διαμεσολάβηση μέχρι πρότινος δεν αναγνωρίζονταν ομοιόμορφες προϋποθέσεις ως προς την εκτελεστικότητα των συμφωνιών που προκύπτουν κατόπιν διαμεσολάβησης και επιλύουν τελικώς την προκύπτουσα διαφορά, εντείνοντας έτσι την ανασφάλεια των εμπλεκόμενων σε μια διένεξη μερών, ως προς τη μελλοντική εφαρμογή και εκτέλεση της συμφωνίας και από τα δύο μέρη.³³⁵

Ειδικότερα, το άρθρο 6§1 της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ προβλέπει ότι «*Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα μέρη, ή ένα εξ αυτών με τη ρητή συναίνεση των υπολοίπων, να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν να καταστεί εκτελεστό το περιεχόμενο έγγραφης συμφωνίας που*

³³² W. Cecil, F. Carfae, Avoiding disputes over dispute resolution provisions, Legal Update, 2015, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: https://www.haynesboone.com/~media/files/cdgs/avoiding_disputes_over_dispute_resolution_provisions.ashx, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³³³ G. Matteucci, Maritime international commercial mediation clauses: Enforceability, from 2019: will it work ?, 2018, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://www.altalex.com/documents/news/2018/11/23/maritime-international-commercial-mediation-clauses>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³³⁴ Δ. Κούρτης, Σχολιασμός του αρθρ. vii συμβ. Ν. Υόρκης περί αναγνώρισεως κι εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Περιοδικό Δικογραφία (Άρθρα-Μελετες-Αποψεις), 2013.

³³⁵ J. Chahine, E. Lombardi, D. Lutram, C. Peulve, The Acceleration of the Development of International Business Mediation after the Singapore Convention, (Wolters Law International) in Volume Year 2020, issue 4 of the European Business Law Review, 2020.

έχει προκύψει από διαμεσολάβηση. Το περιεχόμενο αυτής της συμφωνίας κηρύσσεται εκτελεστό εκτός εάν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είτε το περιεχόμενο της εν λόγω συμφωνίας αντιβαίνει στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η σχετική αίτηση είτε το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους δεν προβλέπει την εκτελεστότητά της». Ενώ στην §2 αναφέρεται πως «Το περιεχόμενο της συμφωνίας μπορεί να κηρυχθεί εκτελεστό από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή με δικαστική ή άλλη απόφαση, ή με δημόσιο έγγραφο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση».

Σύμφωνα λοιπόν με την Οδηγία, αναγνωρίζεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να αρνηθούν να αναγνωρίσουν την εκτελεστότητα της συμφωνίας κατόπιν διαμεσολάβησης, εφόσον το περιεχόμενο της καταληκτικής συμφωνίας έρχεται σε σύγκρουση με την εθνική τους έννομη τάξη ή στην περίπτωση όπου οι απορρέουσες από τη συμφωνία υποχρεώσεις των μερών δεν δύναται, λόγω της φύσης τους, να καταστούν εκτελεστές σύμφωνα με την εσωτερική τους νομοθεσία. Ταυτόχρονα, ο Ευρωπαϊκός νομοθέτης δεν αναγνωρίζει την αυτοδίκαιη εκτελεστότητα της συμφωνίας, αλλά αρκείται στο να κηρύσσεται το περιεχόμενό της εκτελεστό από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή με δικαστική ή άλλη απόφαση, ή με δημόσιο έγγραφο σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

Ωστόσο, το μοντέλο της Ε.Ε. περί διεθνούς εκτελέσεως συμφωνιών από διαμεσολάβηση αφορά μόνο την εκτέλεση μιας συμφωνίας από το κράτος μέλος προέλευσης σε κράτος μέλος, όπου ζητείται η εκτέλεση και αφού προηγουμένως η συμφωνία έχει αποκτήσει εκτελεστότητα στο πρώτο κράτος μέλος. Είναι φανερό πως ο Ευρωπαϊκός νομοθέτης δεν χρησιμοποίησε ένα ειδικό εκτελεστήριο τίτλο για τις ως άνω συμφωνίες αλλά προσέφυγε στους ήδη υπάρχοντες τίτλους, με παραπομπή στην εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, η εξομοίωση των συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης με απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή δικαστικό συμβιβασμό, προκειμένου να καταστούν εκτελεστές, παραβλέπει την ποικιλομορφία των εθνικών προσεγγίσεων σχετικά με τη φύση που λαμβάνει μια συμφωνία για τους σκοπούς της εκτέλεσης.

Είναι σημαντικό η Ε.Ε. να προχωρήσει στη θέσπιση ειδικών κανόνων για τη διαδικασία εκτέλεσης των συμφωνιών από διαμεσολάβηση και να σταματήσει να χρησιμοποιεί τη λογική της «μεταμφίεσης». Η πολυφωνία λύσεων οδηγεί σε

κακοφωνία, δεδομένου ότι η μια συμφωνία, παρά το γεγονός ότι έχει την ίδια ακριβώς φύση σε όλα τα κράτη μέλη, συμφωνία δηλαδή από διαμεσολάβηση, προκειμένου να πραγματοποιηθεί εκτέλεση, αποκτά άλλη μορφή και τύπο. Καθώς μάλιστα οι Κανονισμοί ιδ.δ.δ. της Ε.Ε. προβλέπουν διαφορετικές άμυνες, ανάλογα με το είδος του εγγράφου που θα εκτελεστεί, εμφανίζεται μια αδικαιολόγητα ανομοιόμορφη διαδικασία εκτέλεσης συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης εντός της Ε.Ε.³³⁶

Ακόμα και σε διεθνές επίπεδο δεν υπήρχε μέχρι πρότινος μια διεθνής σύμβαση που να ρυθμίζει με ομοιόμορφο τρόπο τη διαδικασία εκτελεστότητας των συμφωνιών. Όσες συμφωνίες προέκυπταν στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης, καθώς δεν αναγνωρίζονται ως δικαστικές αποφάσεις αλλά ως συμβάσεις, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους όρους της συμφωνίας τα μέρη δεν μπορούσαν να εκτελέσουν αυτόματα τη συμφωνία σε άλλο κράτος αλλά έπρεπε να ασκήσουν τα ένδικα μέσα που τους αναγνωρίζονται από συμβατική ευθύνη των μερών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Παράλληλα, σε ορισμένα νομικά συστήματα, η διαμεσολάβηση δεν εφαρμόζεται ευρέως καθώς δεν υπάρχουν καθιερωμένοι κανόνες διαμεσολάβησης, δυσχεραίνοντας έτσι την κατανόηση του μηχανισμού και εμποδίζοντας την εφαρμογή τέτοιων συμφωνιών σε αυτές τις χώρες.³³⁷

5.2.2. ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ

Προκειμένου λοιπόν να αντιμετωπιστούν τα συγκεκριμένα προβλήματα, η διεθνής κοινότητα προσπάθησε να βρει κατάλληλες και ρεαλιστικές λύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές μεταξύ των διαφόρων νομικών συστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Εμπόριο (UNCITRAL), προέβη στη σύνταξη της Διεθνούς Σύμβασης της Σιγκαπούρης για τη διαμεσολάβηση, η οποία αφορά υποθέσεις εμπορικής φύσεως με διεθνή χαρακτήρα.

Ειδικότερα, η UNCITRAL συνέταξε στις 26 Ιουνίου 2018 σχέδιο διεθνούς συμβάσεως για τη διεθνή εκτέλεση συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης. Η ως άνω σύμβαση επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ 6 μήνες μετά την επικύρωσή της από 3 κράτη.

³³⁶ Χ. Μεϊδάνης, Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020.

³³⁷ A. G. Ciancio, Mediation at the intersection with contract law: the settlement agreement, 2013, άρθρο αναρτημένο στον ιστότοπο: <https://ssrn.com/abstract=2272989>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

Στις 7 Αυγούστου του 2019 υπεγράφη στη Σιγκαπούρη η Σύμβαση για τις Διεθνείς Συμφωνίες Διακανονισμού που προκύπτουν από Διαμεσολάβηση, γνωστή και ως Σύμβαση Σιγκαπούρης, από 46 κράτη, μεταξύ των οποίων οι δύο μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις στον κόσμο, οι Η.Π.Α. και η Κίνα και τρεις από τις τέσσερις οικονομικές δυνάμεις της Ασίας, η Κίνα, η Ινδία και η Νότια Κορέα.³³⁸

Το Φεβρουάριο του 2020 το Κοινοβούλιο της Σιγκαπούρης ψήφισε την ως άνω Σύμβαση, θεσπίζοντας νόμο, ο οποίος θέτει σε ισχύ τη Σύμβαση. Στις 25 Φεβρουαρίου του 2020, η Σιγκαπούρη και τα Φίτζι έγιναν οι δύο πρώτες χώρες που κατέθεσαν έγγραφα επικύρωσης της Σύμβασης στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, ενώ στις 12 Μαρτίου το Κατάρ έγινε το τρίτο κράτος που κατέθεσε χαρτιά επικύρωσης. Η Σύμβαση ετέθει σε ισχύ στις 12 Σεπτεμβρίου 2020, ενώ μέχρι στιγμής τόσο η Ελλάδα όσο και τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν την έχουν επικυρώσει. Σήμερα έχει υπογραφεί συνολικά από 53 χώρες.³³⁹

Η νέα αυτή Σύμβαση έγινε γρήγορα αποδεκτή από την παγκόσμια εμπορική και νομική κοινότητα, καθώς εισάγεται για πρώτη φορά ένας εναρμονισμένος και αποτελεσματικός διασυνοριακός μηχανισμός αναγνώρισης και εκτέλεσης των συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης, αίροντας την διεθνή ανασφάλεια και αβεβαιότητα που επικρατούσε αναφορικά με την αποτελεσματικότητα των καταληκτικών συμφωνιών. Η Σύμβαση της Σιγκαπούρης, η οποία προσομοιάζει με το πετυχημένο μοντέλο της Σύμβασης της Νέας Υόρκης περί αναγνώρισεως και εκτέλεσεως αλλοδαπών Διαιτητικών αποφάσεων,³⁴⁰ εφαρμόζεται σε εμπορικές διενέξεις μεταξύ μερών που ανήκουν σε διαφορετικά κράτη, ενώ δεν καλύπτει οικογενειακές, κληρονομικές, εργατικές και καταναλωτικές διαφορές.³⁴¹

Σύμφωνα με τη Σύμβαση, εφόσον ένα μέρος δεν τηρεί την συμφωνία κατόπιν διαμεσολάβησης, δίνεται το δικαίωμα στο άλλο μέρος να ζητήσει την άμεση εκτέλεση της συμφωνίας από τις αρμόδιες αρχές της εκάστοτε χώρας – μέλους της σύμβασης.

³³⁸ H. Abramson, Singapore Mediation Convention Reference Book, Cardozo Journal of Conflict Resolution, volume 20 – number 4, 2019.

³³⁹ Singapore Convention on Mediation, 2020: <https://www.singaporeconvention.org/>

³⁴⁰ Ε. Σαρίδου, Σύμβαση της Σιγκαπούρης για την Διαμεσολάβηση, 2019, άρθρο ανακτημένο στον ιστότοπο: <https://dialogosdiamesolavisi.gr/simvasi-sigapouris/4662/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³⁴¹ Singapore Convention on Mediation, Άρθρο 1.

Στην περίπτωση που η καταληκτική συμφωνία δεν έχει συνταχθεί στην επίσημη γλώσσα του κράτους όπου ζητείται η εκτέλεση, η αρμόδια αρχή μπορεί να ζητήσει τη μετάφρασή της στην αναγνωρισμένη από το κράτος τους γλώσσα. Ταυτόχρονα, η αρμόδια αρχή δύναται να απαιτήσει οποιοδήποτε στοιχείο θεωρεί απαραίτητο, προκειμένου να επιβεβαιώσει ότι έχουν τηρηθεί όλες οι απαραίτητες προδιαγραφές που απορρέουν από τη Σύμβαση, ενώ οφείλει να δράσει χωρίς καθυστέρηση.³⁴²

Η αρμόδια αρχή έχει τη δυνατότητα να αρνηθεί να προσδώσει την αναγκαία ισχύ στην καταληκτική συμφωνία κατόπιν διαμεσολάβησης, στην περίπτωση που ο καθού η αίτηση προσκομίσει αποδείξεις περί του ότι: **α)** κάποιο από τα μέρη είχε δικαιοπρακτική ανικανότητα, **β)** η συμφωνία είναι **i)** άκυρη, μη λειτουργική ή αδύνατο να εκτελεστεί βάσει του δικαίου όπου έχει υπαχθεί νομίμως από τα μέρη ή που θεωρεί εφαρμοστέο η αρμόδια αρχή, **ii)** δεν είναι δεσμευτική ή οριστική με βάση τους όρους της, **iii)** έχει μεταγενεστέρως τροποποιηθεί, **γ)** οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη συμφωνία **i)** έχουν εκτελεστεί, **ii)** δεν είναι σαφείς ή κατανοητές, **δ)** η παροχή της προστασίας (relief) είναι αντίθετη προς τους όρους της συμφωνίας κατόπιν διαμεσολάβησης, **ε)** ο διαμεσολαβητής παραβίασε τους θεμελιώδεις κανόνες της διαμεσολάβησης με τρόπο ώστε ο καθού δεν θα είχε λάβει μέρος στη διαμεσολάβηση ή **στ)** ο διαμεσολαβητής απέφυγε να αποκαλύψει στα μέρη τις συνθήκες που μπορεί να δημιουργήσουν δικαιολογημένες αμφιβολίες για την αμεροληψία ή την ανεξαρτησία του και αυτό είχε συνέπειες σε μέρος της διαμεσολάβησης. Η αρμόδια αρχή δύναται, επίσης, να αρνηθεί, εφόσον η πρόσδοση αναγκαίας ισχύς στη συμφωνία είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη του κράτους στο οποίο ανήκει, ή το αντικείμενο της διαμεσολάβησης δεν είναι κατάλληλο προς διαμεσολάβηση βάσει του δικαίου του.³⁴³

5.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Τα τελευταία χρόνια ο θεσμός της διαμεσολάβησης έχει αρχίσει να κάνει αισθητή την παρουσία του στον ναυτιλιακό χώρο, ως μέθοδος εναλλακτικής επίλυσης

³⁴² Singapore Convention on Mediation, Άρθρο 4.

³⁴³ Singapore Convention on Mediation, Άρθρο 5.

διαφορών, καθώς αρκετοί είναι οι οργανισμοί που αναγνωρίζουν τα πλεονεκτήματά της, θεσπίζοντας ειδικούς κανόνες για τη διαμεσολάβηση και ενσωματώνοντας ειδικές ρήτρες σε ναυλοσύμφωνα, ενισχύοντας τη χρήση της.

5.3.1. *BALTIC AND INTERNATIONAL MARITIME COUNCIL – BIMCO*

Η μεγαλύτερη διεθνής ναυτιλιακή ένωση στον κόσμο, το Βαλτικό και Διεθνές Ναυτιλιακό Συμβούλιο (Baltic and International Maritime Council), εφεξής BIMCO, ιδρύθηκε το 1905 και λειτουργεί ως μη κερδοσκοπική οργάνωση, με περίπου 1.900 μέλη από 120 χώρες.³⁴⁴ Η BIMCO, αναγνωρίζοντας τη σημασία των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών, προέβη στην έκδοση ρήτρας διαιτησίας, την επονομαζόμενη «BIMCO Standard Law & Arbitration Clause 1998», σύμφωνα με την οποία προβλέπεται ότι για κάθε πιθανή διαιτησία θα εφαρμόζεται ο αγγλικός νόμος του 1996 (Arbitration Act 1996). Από τον Ιανουάριο του 2002, η ένωση ενσωμάτωσε στην ως άνω ρήτρα ειδικό όρο που προβλέπει την προσφυγή των εμπλεκόμενων σε διαφορά μερών στη μέθοδο της διαμεσολάβησης, ως εναλλακτικό τρόπο επίλυσης των διαφορών. Η ονομασία της νέας ρήτρας είναι “BIMCO Standard Dispute Resolution Clause”,³⁴⁵ ενώ η τελευταία αναθεώρησή της έγινε το 2017.

Το 2020 η BIMCO εξέδωσε μια νέα ρήτρα, αποκλειστικά για τη διαμεσολάβηση, την επονομαζόμενη «Mediation Clause 2020», στην οποία ενσωμάτωσε ότι ακριβώς προβλεπόταν στο στοιχείο (e) της BIMCO Standard Dispute Resolution Clause 2017.³⁴⁶ Σύμφωνα λοιπόν με την ως άνω ρήτρα διαμεσολάβησης, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν ανά πάσα στιγμή να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση για οποιαδήποτε διαφορά προκύψει από ή σε σχέση με τη σύμβασή τους. Σε περίπτωση διαφοράς για την οποία έχει κινηθεί ήδη διαιτησία, ισχύουν τα ακόλουθα:

Κάθε μέρος μπορεί ανά πάσα στιγμή να επιλέξει να παραπέμψει τη διαφορά ή μέρος της διαφοράς στο θεσμό της διαμεσολάβησης μέσω γραπτής ειδοποίησης (ειδοποίηση διαμεσολάβησης), βάση της οποίας καλεί το άλλο μέρος να συμφωνήσει

³⁴⁴ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα της Bimco: <https://www.bimco.org/about-us-and-our-members>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³⁴⁵ Κ. Γκιζιάκης, Α. Παπαδόπουλος, Ε. Πλωμαρίτου, Ναυλώσεις, Εκδ. Σταμούλης, 2010.

³⁴⁶ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα της Bimco: <https://www.bimco.org/contracts-and-clauses/bimco-clauses/current/mediation-clause-2020>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

στη διαμεσολάβηση³⁴⁷ εντός 14 ημερών από την παραλαβή της ως άνω ειδοποίησης. Εφόσον τελικώς συμφωνήσουν και τα δύο μέρη στην επίλυση των διαφορών τους με διαμεσολάβηση, διορίζουν στη συνέχεια διαμεσολαβητή εντός 14 ημερών.³⁴⁸

Η διαμεσολάβηση διεξάγεται σε τόπο και σύμφωνα με τη διαδικασία και τους όρους που θα συμφωνήσουν τα μέρη ή, σε περίπτωση διαφωνίας, όπως αυτά θα καθοριστούν από τον διαμεσολαβητή.³⁴⁹ Τα μέρη δεν υποχρεούνται από την επιλογή του νόμου και τον τόπο διαιτησίας να διεξάγουν τη διαμεσολάβηση τους στην ίδια δικαιοδοσία. Η διαμεσολάβηση μπορεί να διεξαχθεί σε οποιαδήποτε τοποθεσία είναι βολική και για τα δύο μέρη.³⁵⁰

Στην περίπτωση όπου το άλλο μέρος δεν συμφωνεί με την προσφυγή στη διαδικασία της διαμεσολάβησης το γεγονός αυτό μπορεί να γνωστοποιηθεί στο διαιτητικό δικαστήριο και να ληφθεί υπόψη κατά την κατανομή των εξόδων της διαιτησίας μεταξύ των μερών.³⁵¹ Παράλληλα, η διαμεσολάβηση δε θίγει το δικαίωμα οποιουδήποτε μέρους να λάβει οποιαδήποτε μέτρα θεωρεί απαραίτητα, προκειμένου να προστατέψει τα συμφέροντά του,³⁵² ενώ τα μέρη, εκτός αν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό, μοιράζονται ισότιμα τα έξοδα και τα κόστη του διαμεσολαβητή.³⁵³

Η διαδικασία της διαιτησίας δεν διακόπτεται, αλλά θα συνεχιστεί κατά τη διεξαγωγή της διαμεσολάβησης, ωστόσο το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη το χρονοδιάγραμμα της διαμεσολάβησης κατά τον καθορισμό του χρονοδιαγράμματος για τη διεξαγωγή της διαιτησίας.³⁵⁴ Η διαμεσολάβηση οφείλει να διεξάγεται χωρίς προκαταλήψεις και να είναι εμπιστευτική, ούτως ώστε καμία πληροφορία ή έγγραφα που αποκαλύπτονται κατά τη διάρκειά της, να μην

³⁴⁷ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (a).

³⁴⁸ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (b).

³⁴⁹ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (b).

³⁵⁰ BIMCO Mediation Clause 2020, Explanatory Notes of rules.

³⁵¹ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (c).

³⁵² BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (d).

³⁵³ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (f).

³⁵⁴ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (e).

αποκαλύπτονται στο διαιτητικό δικαστήριο, εκτός εάν πρέπει να γνωστοποιηθούν σύμφωνα με το νόμο και τη διαδικασία που διέπει τη διαιτησία.³⁵⁵

5.3.2. SOCIETY OF MARITIME ARBITRATORS – SMA

Ο Σύνδεσμος Ναυτικών Διαιτητών της Νέας Υόρκης (Society of Maritime Arbitrators), εφεξής SMA, στην προσπάθεια του να ανταποκριθεί στις ανάγκες της ναυτιλιακής βιομηχανίας, εισήγαγε το 1999 ειδικούς κανόνες για τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, τους επονομαζόμενους «SMA Rules for Mediation 1999». Μέσω των κανόνων αυτών ο SMA παρέχει στο ναυτιλιακό κλάδο ένα ακόμη μέσο για τη διευθέτηση των ναυτιλιακών διαφορών με τρόπο αποτελεσματικό και οικονομικά αποδοτικό, προκειμένου τα μέρη να καταλήξουν σε αμοιβαία ικανοποίηση. Το 2016, λόγω της αύξησης της χρήσης της ναυτιλιακής διαμεσολάβησης από τότε που δημοσιεύτηκαν οι ως άνω αρχικοί κανόνες του 1999, η SMA αναθεώρησε το περιεχόμενο των κανόνων για διαμεσολάβηση, προκειμένου να ανταποκριθούν καλύτερα στη ναυτιλιακή πραγματικότητα.³⁵⁶

Προκειμένου να εφαρμοστούν οι «SMA Rules for Mediation 2016» σε μια διαφορά, τα εμπλεκόμενα μέρη οφείλουν να έχουν συμφωνήσει προηγουμένως ότι οι διαφορές που θα προκύψουν θα επιλύονται σύμφωνα με αυτούς.³⁵⁷ Παράλληλα, οποιαδήποτε διαφορά ή οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό με τη διαφορά, συμπεριλαμβανομένων διαδικαστικών ζητημάτων, μπορεί να υποβληθεί για διαμεσολάβηση κατόπιν γραπτής συμφωνίας όλων των μερών.³⁵⁸ Τα μέρη έχουν τη δυνατότητα να συμφωνήσουν να αποκλείσουν ή να μεταβάλουν οποιονδήποτε από αυτούς τους κανόνες ανά πάσα στιγμή.³⁵⁹

Το μέρος που επιθυμεί να προσφύγει σε διαμεσολάβηση κινεί τη διαδικασία ενημερώνοντας γραπτώς το άλλο μέρος και προσδιορίζοντας εν συντομία τη φύση της διαφοράς. Στην περίπτωση που δεν έχουν συμφωνήσει στη σύμβασή τους ότι σε περίπτωση διαφοράς θα προσφύγουν στη συγκεκριμένη διαδικασία, το ένα μέρος

³⁵⁵ BIMCO Mediation Clause 2020, παράγραφος (g).

³⁵⁶ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Society of Maritime Arbitrators: <https://www.smany.org/mediation-rules-1999.html>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³⁵⁷ Άρθρο 1a SMA Rules for Mediation 2016.

³⁵⁸ Άρθρο 1b SMA Rules for Mediation 2016.

³⁵⁹ Άρθρο 1c SMA Rules for Mediation 2016.

μπορεί να καλέσει το αντίδικο να συμφωνήσει σε διαμεσολάβηση, εντός προθεσμίας 15 ημερών από την ημέρα παραλαβής της ενημέρωσης ή και σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, εάν προβλέπεται ειδικά στην πρόσκληση.³⁶⁰ Εν συνεχεία, εντός 10 εργάσιμων ημερών από την ημέρα που τα μέρη συμφώνησαν να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση, οφείλουν να επιλέξουν από κοινού έναν διαμεσολαβητή. Στην περίπτωση που δεν καταφέρουν να συμφωνήσουν, τα μέρη ζητούν από το Γραμματέα του SMA να τους χορηγήσει ειδικό κατάλογο διαμεσολαβητών, από όπου και θα πρέπει να επιλέξουν. Εάν τα μέρη εξακολουθούν να μην μπορούν να συμφωνήσουν σε διαμεσολαβητή, την επιλογή την κάνει τελικά ο Πρόεδρος του SMA.³⁶¹

Η διαμεσολάβηση, εκτός εάν συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό, θα πραγματοποιηθεί στην πόλη της Νέας Υόρκης, κατόπιν συμφωνίας του διαμεσολαβητή με τα μέρη. Η ημερομηνία, η ώρα και ο τόπος της πρώτης συνεδρίας διαμεσολάβησης, καθώς και οι τυχόν επόμενες συνεδριάσεις, εφόσον απαιτείται, καθορίζονται από τον διαμεσολαβητή σε συνεννόηση με τα μέρη. Ο διαμεσολαβητής, τα μέρη και οι εκπρόσωποί τους μπορούν να συναντηθούν αυτοπροσώπως ή τηλεφωνικά, κατά την κρίση του διαμεσολαβητή, σε κοινές συνεδριάσεις ή σε χωριστές ομάδες.³⁶² Παράλληλα, ο διαμεσολαβητής πριν την έναρξη της διαμεσολάβησης παρέχει στα μέρη την καλύτερη εκτίμησή του για το κόστος της διαμεσολάβησης, το οποίο βαρύνει ισότιμα τα μέρη.³⁶³

Τουλάχιστον 7 ημέρες πριν από την προγραμματισμένη συνεδρίαση διαμεσολάβησης, τα μέρη μπορούν να υποβάλλουν στον διαμεσολαβητή γραπτές περιλήψεις αναλύοντας τη φύση της διαφοράς και προσδιορίζοντας τα θέματα που πρέπει να διευθετηθούν. Παράλληλα, τα μέρη οφείλουν να υποβάλλουν επιπρόσθετες εξηγήσεις, εφόσον ο διαιτητής το θεωρεί απαραίτητο και το έχει ζητήσει.³⁶⁴ Κατά την έναρξη της συνεδρίασεως διαμεσολάβησης, τα μέρη οφείλουν να παρουσιάσουν προφορικά τις θέσεις και τις απόψεις τους. Ο διαμεσολαβητής δεν έχει την εξουσία να επιβάλλει διακανονισμό, αλλά ενεργεί αμερόληπτα προκειμένου να βοηθήσει τα μέρη

³⁶⁰ Άρθρο 2 SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶¹ Άρθρο 3a SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶² Άρθρο 6 SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶³ Άρθρο 13 SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶⁴ Άρθρο 5a SMA Rules for Mediation 2016.

να περιορίσουν τις διαφορές τους και να καταλήξουν στην επίλυση της διαφοράς τους. Ωστόσο, κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων, ο διαμεσολαβητής μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας να υποβάλλει πρόταση διακανονισμού, έχοντας τη διακριτική ευχέρεια να αιτιολογήσει ή όχι τις σχετικές προτάσεις του.³⁶⁵

Εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά, η υποβολή στη διαμεσολάβηση δεν αναστέλλει ή με άλλο τρόπο καθυστερεί τη διαιτησία ή τη δικαστική διαμάχη μιας εκκρεμούς υπόθεσης. Οποιαδήποτε διαιτητική ή δικαστική διαδικασία σε σχέση με τη διαφορά μπορεί να κινηθεί ή να συνεχιστεί παρά τη διαμεσολάβηση, εάν η διαδικασία αυτή κριθεί αναγκαία από ένα μέρος για την προστασία των δικαιωμάτων του.³⁶⁶

5.3.3. LONDON MARITIME ARBITRATORS ASSOCIATION – LMAA

Οι Όροι L.M.A.A./BALTIC Exchange Mediation Terms 2009 θεσπίστηκαν από το Σύνδεσμο Ναυτιλιακών Διαιτητών του Λονδίνου (London Maritime Arbitrators Association) σε συνεργασία με το Baltic Exchange, με στόχο την παροχή ευέλικτης υπηρεσίας διαμεσολάβησης στα μέρη που έχουν συμβατική ή άλλη νομική σχέση και επιδιώκουν τον φιλικό διακανονισμό των εμπορικών ή ναυτιλιακών διαφορών τους.³⁶⁷

Για την παραπομπή μιας διαφοράς σε διαμεσολάβηση, σύμφωνα με τους συγκεκριμένους κανόνες, δεν απαιτείται να ενσωματωθεί κάποια ρήτρα διαμεσολάβησης στην σύμβαση των μερών. Ειδικότερα, προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία της διαμεσολάβησης ένα μέρος καλεί γραπτώς το αντίδικο μέρος να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση σύμφωνα με τους ως άνω όρους, ενημερώνοντάς το για τα επίμαχα θέματα προς επίλυση. Η διαμεσολάβηση εκκινεί όταν το άλλο μέρος ή τα μέρη αποδέχονται γραπτώς την πρόσκληση για διαμεσολάβηση, εντός 14 ημερών από την ημέρα παραλαβής της πρόσκλησης ή σε οποιαδήποτε άλλη προθεσμία δηλώνεται στην πρόσκληση. Εάν υπάρχουν περισσότερα από δύο μέρη και δεν αποδέχονται όλοι, η διαμεσολάβηση μπορεί να εκκινήσει μεταξύ των μερών που συμφωνούν στη διαμεσολάβηση.³⁶⁸

³⁶⁵ Άρθρο 8 SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶⁶ Άρθρο 12 SMA Rules for Mediation 2016.

³⁶⁷ Άρθρο 2 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

³⁶⁸ Άρθρο 4 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

Οι διαμεσολαβητές για τη διεξαγωγή διαμεσολάβησης σύμφωνα με τους συγκεκριμένους όρους προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών υποβάθρων, συμπεριλαμβανομένων των πλήρων μελών της LMAA, των δικηγόρων και των ανώτερων μελών του Χρηματιστηρίου της Βαλτικής. Συνήθως θα υπάρχει ένας διαμεσολαβητής ο οποίος θα διοριστεί εντός 14 ημερών από την έναρξη της διαμεσολάβησης, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά. Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν για το διορισμό διαμεσολαβητή από την ειδική ομάδα του συγκεκριμένου οργανισμού. Εάν, ωστόσο, δεν είναι σε θέση να συμφωνήσουν, τα μέρη μπορούν να ζητήσουν από τον πρόεδρο του LMAA, ή από πρόσωπο που ορίζεται από τον πρόεδρο για το σκοπό αυτό, να προβεί στο διορισμό διαμεσολαβητή, καταβάλλοντας ειδικό διοικητικό τέλος. Όταν και τα δύο ή όλα τα μέρη είναι μέλη του Χρηματιστηρίου της Βαλτικής, η αίτηση θα πρέπει να υποβάλλεται στον πρόεδρο της Βαλτικής και στην επιτροπή υπηρεσιών μελών για να προβεί στον διορισμό.³⁶⁹

Ο διαμεσολαβητής μπορεί να διεξάγει τη διαμεσολάβηση με τον τρόπο που κρίνει σκόπιμο, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις, το ποσό της διαφοράς και τυχόν ρητές επιθυμίες των μερών. Παράλληλα, έχει τη δυνατότητα ανά πάσα στιγμή να υποβάλλει γραπτές ή προφορικές προτάσεις για την επίλυση της διαφοράς, χωρίς να συνοδεύονται από τους λόγους που αιτιολογούν τις προτάσεις του, καθώς και να καλέσει οποιοδήποτε μάρτυρα θεωρεί απαραίτητο για τη διεξαγωγή της διαμεσολάβησης, πάντοτε με τη σύμφωνη γνώμη των μερών.³⁷⁰

Όταν η διαδικασία της διαμεσολάβησης φτάσει σε ένα σημείο, όπου ο διαμεσολαβητής θεωρεί ότι υπάρχουν στοιχεία διακανονισμού, τα οποία θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά και από τους δύο διαδίκους, μπορεί να διατυπώσει τους όρους ενός πιθανού διακανονισμού και να τους γνωστοποιήσει στα μέρη προκειμένου να τους ελέγξουν. Παράλληλα, εφόσον τα μέρη καταλήξουν σε συμφωνία για την επίλυση της διαφοράς τους, καταρτίζουν και υπογράφουν γραπτή συμφωνία. Ο διαμεσολαβητής στο σημείο αυτό μπορεί να καταρτίσει ο ίδιος ή να βοηθήσει τα μέρη να συνάψουν τη συμφωνία διακανονισμού. Τα μέρη υπογράφοντας τη συμφωνία, τερματίζουν τη διαφορά τους και δεσμεύονται από αυτή. Επιπροσθέτως ο διαμεσολαβητής μπορεί,

³⁶⁹ Άρθρο 5 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

³⁷⁰ Άρθρο 7 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

εφόσον το απαιτήσουν τα μέρη, να συντάξει τη συμφωνία διακανονισμού με τη μορφή διαιτητικής απόφασης, ενώ στην περίπτωση όπου η διαφορά έχει παραπεμφθεί σε διαιτησία πριν την έναρξη της διαμεσολάβησης, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν ότι η συμφωνία διακανονισμού συντάσσεται με τη μορφή διαιτητικής απόφασης από το διαιτητικό δικαστήριο που έχει ήδη διοριστεί.³⁷¹

Όταν οι διαφορές που αναφέρονται στη διαμεσολάβηση αποτελούν ήδη αντικείμενο διαιτησίας ή δικαστικής διαμάχης, κάθε μέρος μπορεί να ενημερώσει το αντίστοιχο δικαστήριο ότι τα μέρη έχουν συμφωνήσει να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση. Η διαιτησία ή η δικαστική διαδικασία δεν διακόπτονται αλλά θα συνεχιστούν κανονικά κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της διαμεσολάβησης, ενώ μπορούν να λάβουν υπόψη τους το χρονοδιάγραμμα της διαμεσολάβησης κατά τον καθορισμό των δικών τους διαδικασιών. Παράλληλα, η διαδικασία διαμεσολάβησης δεν διακόπτει τις προθεσμίες και οποιοδήποτε από τα μέρη μπορεί να κινήσει διαιτησία ή δικαστική διαδικασία ανά πάσα στιγμή όταν, κατά τη γνώμη του, η διαδικασία αυτή είναι αναγκαία για τη διατήρηση των δικαιωμάτων του.³⁷²

5.3.4. SINGAPORE CHAMBER OF MARITIME ARBITRATORS – SCMA

Το επιμελητήριο Ναυτικής Διαιτησίας στη Σιγκαπούρη - Singapore Chamber of Maritime Arbitrators, προκειμένου να ενισχύσει το θεσμό της διαμεσολάβησης στις ναυτιλιακές διαφορές, ανέπτυξε τη ρήτρα «Arb-Med-Arb Clause». Σύμφωνα με την ως άνω ρήτρα τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν ότι μετά την έναρξη της διαιτησίας θα επιχειρήσουν καλή τη πίστει την επίλυση των διαφορών που αναφέρονται στη διαιτησία μέσω της διαμεσολάβησης. Η διαμεσολάβηση μπορεί να λάβει χώρα ή στο Κέντρο Διαμεσολάβησης της Σιγκαπούρης - Singapore Mediation Centre ή στο Διεθνές Κέντρο Διαμεσολάβησης της Σιγκαπούρης - Singapore International Mediation Centre ή σε οποιοδήποτε άλλο αναγνωρισμένο διαμεσολαβητικό ίδρυμα και πάντοτε σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Πρωτόκολλο της SCMA «SCMA AMA Protocol».³⁷³

³⁷¹ Άρθρο 9 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

³⁷² Άρθρο 12 The L.M.A.A./BALTIC EXCHANGE Mediation Terms (2009).

³⁷³ Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του Singapore Chamber of Maritime Arbitrators: <https://www.scma.org.sg/model-clauses#medarb>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

Το ως άνω αναφερόμενο πρωτόκολλο, το οποίο εντάσσεται στους κανόνες διαιτησίας του SCMA, «SCMA Arbitration Rules 2015» και συγκεκριμένα στο Schedule C, εφαρμόζεται στις διαφορές που υποβάλλονται για επίλυση βάσει της συνιστώμενης ρήτρας Arb-Med-Arb της SCMA ή άλλης παρόμοιας ρήτρας ή εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει να υποβάλλουν τις διαφορές τους προς επίλυση σύμφωνα με το συγκεκριμένο πρωτόκολλο.³⁷⁴ Το μέρος που επιθυμεί να εκκινήσει τη διαδικασία της διαιτησίας σύμφωνα με τη ρήτρα SCMA AMA οφείλει να ξεκινήσει τη διαιτησία σύμφωνα με τους κανόνες του SCMA.³⁷⁵ Στη συνέχεια τα μέρη πρέπει να ενημερώσουν το κέντρο διαμεσολάβησης για τη διαιτησία που ξεκίνησε σύμφωνα με την ανωτέρω ρήτρα εντός 4 ημερών από την έναρξη της διαιτησίας, ή εντός 4 εργάσιμων ημερών από τη συμφωνία των μερών να παραπέμψουν τη διαφορά τους στη διαμεσολάβηση σύμφωνα με το πρωτόκολλο SCMA AMA.³⁷⁶ Μόλις το κέντρο διαμεσολάβησης παραλάβει τα απαραίτητα έγγραφα (ανακοίνωση διαιτησίας και απάντηση) θα ενημερώσει τα μέρη για την έναρξη της διαμεσολάβησης.³⁷⁷

Η διαδικασία της διαμεσολάβησης, η οποία θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους κανόνες διαμεσολάβησης που ισχύουν στο συγκεκριμένο διαμεσολαβητικό ίδρυμα, πρέπει να ολοκληρωθεί εντός 8 εβδομάδων από την ημερομηνία έναρξης της διαμεσολάβησης, εκτός εάν τα μέρη σε συνεννόηση με το Κέντρο Διαμεσολάβησης παρατείνουν το χρόνο. Το διαιτητικό δικαστήριο θα αναστείλει τη διαιτησία, μέχρι το αναγνωρισμένο ίδρυμα διαμεσολάβησης να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα και θα συνεχίσει μετά την κοινοποίηση από οποιοδήποτε μέρος ότι η διαδικασία της διαμεσολάβησης ολοκληρώθηκε.³⁷⁸

Με τη λήξη της περιόδου των 8 εβδομάδων, ή της παράτασης αυτών, ή σε περίπτωση που η διαφορά δεν μπορεί να διευθετηθεί με διαμεσολάβηση, είτε εν μέρει είτε εξ'ολοκλήρου, οποιαδήποτε στιγμή πριν από τη λήξη της περιόδου των 8 εβδομάδων, το κέντρο διαμεσολάβησης ενημερώνει αμέσως τα μέρη για το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης.³⁷⁹ Παράλληλα, σε περίπτωση που ολόκληρη η

³⁷⁴ Άρθρο 1 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁷⁵ Άρθρο 2 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁷⁶ Άρθρο 3 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁷⁷ Άρθρο 5 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁷⁸ Άρθρο 6 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁷⁹ Άρθρο 7 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

διαφορά ή μέρος της δεν διευθετηθεί τελικώς με διαμεσολάβηση, κάθε μέρος μπορεί να ενημερώσει το διαιτητικό δικαστήριο ότι η διαδικασία διαιτησίας θα συνεχιστεί είτε για ολόκληρη είτε για το υπόλοιπο της διαφοράς σύμφωνα με τους κανόνες SCMA.³⁸⁰

Σε περίπτωση επίλυσης της διαφοράς μέσω της διαμεσολάβησης, το κέντρο διαμεσολάβησης ενημερώνει τα μέρη ότι έχει επιτευχθεί διακανονισμός. Τα μέρη στη συνέχεια μπορούν να ζητήσουν από το διαιτητικό δικαστήριο να καταγράψει τον διακανονισμό τους με τη μορφή απόφασης.³⁸¹

5.3.5. CHINA MARITIME ARBITRATION COMMISSION - CMAC

Η Επιτροπή Ναυτικής Διαιτησίας της Κίνας (China Maritime Arbitration Commission), εφεξής CMAC, θέσπισε το 2018 ειδικούς κανόνες για διαμεσολάβηση «Mediation Rules, 2018», με σκοπό την ενθάρρυνση των μερών για την επίλυση διαφορών μέσω της μεθόδου της διαμεσολάβησης. Παράλληλα η Επιτροπή ίδρυσε και το Κέντρο Ναυτιλιακής Διαμεσολάβησης «Maritime Mediation Center», στο οποίο απασχολούνται ειδικοί του κλάδου, προκειμένου να παρέχουν επαγγελματικές και αποτελεσματικές υπηρεσίες στα μέρη και να τα ενθαρρύνουν να καταλήξουν σε συμφωνία.³⁸²

Όλες οι συμβατικές ή εξωσυμβατικές διαφορές αστικού ή εμπορικού δικαίου μεταξύ φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων και άλλων οργανισμών μπορούν να παραπεμφθούν στη CMAC, προκειμένου να επιλυθούν με διαμεσολάβηση.³⁸³ Όταν τα μέρη έχουν συμφωνήσει να παραπέμψουν τις διαφορές τους στη CMAC για διαμεσολάβηση, θεωρείται ότι έχουν συμφωνήσει ότι θα εφαρμόσουν τους ως άνω κανόνες. Τα μέρη μπορούν επίσης να παραπέμψουν την υπόθεσή τους στην CMAC με παράλληλη τροποποίηση των συγκεκριμένων κανόνων. Στην περίπτωση όπου τα μέρη έχουν συμφωνήσει να παραπέμψουν τις διαφορές τους σε διαμεσολάβηση σύμφωνα με τους παρόντες κανόνες, χωρίς να αναφέρεται το όνομα του διαμεσολαβητικού

³⁸⁰ Άρθρο 8 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁸¹ Άρθρο 9 Schedule C - SCMA ARB-MED-ARB PROTOCOL.

³⁸² Ως πηγή αναφέρεται η επίσημη ιστοσελίδα του China Maritime Arbitration Commission: <http://www.cmac.org.cn/en/mediation/about-meditation>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

³⁸³ Άρθρο 2 CMAC «Mediation Rules 2018».

ιδρύματος, θεωρείται ότι έχουν συμφωνήσει να παραπέμψουν τις διαφορές τους στη διαμεσολάβηση της CMAC.³⁸⁴

Τα μέρη μπορούν να υποβάλουν αίτηση διαμεσολάβησης στη CMAC, είτε μεμονωμένα είτε από κοινού, ανεξάρτητα από το αν έχει προηγηθεί μεταξύ των μερών συμφωνία για παραπομπή των διαφορών τους σε διαμεσολάβηση.³⁸⁵ Εάν η CMAC κρίνει ότι η αίτηση είναι έγκυρη, αποστέλλει σε κάθε μέρος μια ειδοποίηση διαμεσολάβησης, τους κανόνες που θα ισχύουν καθώς και την επιτροπή διαμεσολαβητών.³⁸⁶ Στην περίπτωση μη κοινής αίτησης, ο εναγόμενος επιβεβαιώνει εάν συμφωνεί με τη διαμεσολάβηση, εντός προθεσμίας 7 ημερών από την ημέρα παραλαβής της ειδοποίησης διαμεσολάβησης.³⁸⁷

Η διαμεσολάβηση διεξάγεται από έναν διαμεσολαβητή, εκτός εάν συμφωνηθεί διαφορετικά από τα μέρη. Τα μέρη μπορούν να ορίσουν διαμεσολαβητές από ή εκτός της ειδικής ομάδας διαμεσολαβητών που παρέχονται από την CMAC. Στην περίπτωση του μοναδικού διαμεσολαβητή, τα μέρη ορίζουν από κοινού ή αναθέτουν από κοινού στη CMAC να διορίσει διαμεσολαβητή εντός πέντε ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της ανακοίνωσης για διορισμό διαμεσολαβητή.³⁸⁸ Τα μέρη θεωρείται ότι δεν έχουν συμφωνήσει σε διαμεσολάβηση εάν ένα μέρος ή όλοι δεν έχουν καταβάλλει το τέλος διαμεσολάβησης εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας, εκτός εάν τα άλλα μέρη πληρώσουν το έλλειμμα ή εάν ο εναγόμενος δεν συναινεί σε διαμεσολάβηση εντός της προκαθορισμένης στο άρθρο 7 προθεσμίας. Στις περιπτώσεις αυτές, η CMAC έχει την εξουσία να αποφασίσει εάν θα δεχθεί την καθυστερημένη επιβεβαίωση συγκατάθεσης για διαμεσολάβηση ή την καθυστερημένη καταβολή τέλους, αφού ζητήσει τη γνώμη των άλλων μερών.³⁸⁹

Η επιτόπια διαμεσολάβηση διεξάγεται στις εγκαταστάσεις της CMAC ή στο κέντρο διαιτησίας της, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά, οπότε η επιτόπια διαμεσολάβηση μπορεί να διεξάγεται σε άλλο τόπο με τη συγκατάθεση της CMAC ή

³⁸⁴ Άρθρο 4 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁸⁵ Άρθρο 8 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁸⁶ Άρθρο 10 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁸⁷ Άρθρο 11 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁸⁸ Άρθρο 14 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁸⁹ Άρθρο 13 CMAC «Mediation Rules 2018».

του διαιτητικού κέντρου. Τα έξοδα βαρύνουν τα μέρη σύμφωνα με τη συμφωνία τους.³⁹⁰ Η περίοδος διαμεσολάβησης είναι 30 ημέρες από την ημερομηνία αποδοχής του διορισμού του διαμεσολαβητή, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά ή ο διαμεσολαβητής θεωρεί αναγκαία την παράταση του χρόνου με τη συγκατάθεση των μερών.³⁹¹

Εάν η διαμεσολάβηση καταλήξει σε συμφωνία μεταξύ των μερών, αυτή θεωρείται δεσμευτική για τα μέρη.³⁹² Ωστόσο, για να αποκτήσει εκτελεστικότητα, τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν να υποβάλουν τη συμφωνία διακανονισμού στην CMAC και να ζητήσουν από το διαιτητικό δικαστήριο να εκδώσει διαιτητική απόφαση σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας διακανονισμού και βάση των σχετικών διατάξεων των Κανόνων Διαιτησίας της CMAC. Στην περίπτωση αυτή, ο διαμεσολαβητής μπορεί να συνεχίσει να ενεργεί ως διαιτητής στη διαδικασία της ως άνω διαιτησίας, ύστερα από κοινή γραπτή αίτηση των μερών.³⁹³

Εάν τα μέρη δεν καταλήξουν σε συμφωνία διακανονισμού μέσω της διαδικασίας της διαμεσολάβησης, μπορούν να υπογράψουν συμφωνία διαιτησίας και να παραπέμψουν τις διαφορές τους στην CMAC για διαιτησία, σύμφωνα με τους Κανόνες Διαιτησίας της CMAC. Στην περίπτωση αυτή, ο διαμεσολαβητής δεν ενεργεί ως διαιτητής, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν διαφορετικά.³⁹⁴

³⁹⁰ Άρθρο 18 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁹¹ Άρθρο 19 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁹² Άρθρο 20 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁹³ Άρθρο 21 CMAC «Mediation Rules 2018».

³⁹⁴ Άρθρο 22 CMAC «Mediation Rules 2018».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όταν αναφερόμαστε στο κλάδο της ναυτιλίας, αναφερόμαστε στην ουσία στο υπερπόντιο εμπόριο, το οποίο συνδέεται στενά με τις έννοιες του χρήματος και του χρόνου. Οι δικαστικές διαμάχες ναυτιλιακού ενδιαφέροντος, οι οποίες συνήθως διαρκούν αρκετά χρόνια, συχνά εξαντλούν τα διάδικα μέρη, ακόμα και το νικητή της εκάστοτε διαφοράς, με αποτέλεσμα κανένα από τα εμπλεκόμενα μέρη να μην βγαίνει ουσιαστικά κερδισμένο. Αποτελεί σύνηθες φαινόμενο στο χώρο της ναυτιλίας υπέρογκα χρηματικά ποσά αντί να χρησιμοποιούνται για παραγωγική επένδυση και εκμετάλλευση νέων πρακτικών, να σπαταλώνται σε δικαστηριακές διαδικασίες, εξαιτίας των τεράστιων δικαστικών εξόδων. Υπό αυτό το πρίσμα, γίνεται εύκολα κατανοητό ότι ο χώρος της ναυτιλίας χρειάζεται μια διαφορετική προσέγγιση ως προς την επίλυση των διενέξεων που αναφύονται από τη θαλάσσια δραστηριότητα.

Φυσικά, λόγω της ποικιλομορφίας που παρατηρείται στη φύση των διαφορών που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη ναυτιλιακή δραστηριότητα, θα ήταν λάθος να υποθέσουμε ότι υπάρχει μια ενιαία μέθοδος επίλυσης διαφορών, ιδανική για όλους τους τύπους των ναυτιλιακών διενέξεων. Τόσο η δικαστική διαμάχη, όσο και η διαιτησία και η διαμεσολάβηση παρουσιάζουν ξεχωριστά πλεονεκτήματα και για το λόγο αυτό οφείλουμε κατά την αναζήτηση της καταλληλότερης μεθόδου επίλυσης μιας διαφοράς, να στρέφουμε την προσοχή μας τόσο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η επίμαχη διαφορά όσο και στα εκάστοτε συμφέροντα των εμπλεκόμενων μερών.

Η διαιτησία, όπως ήδη αναλύθηκε ανωτέρω, έχει εδραιωθεί διεθνώς ως η κυριότερη εναλλακτική μέθοδος επίλυσης των διαφορών που προκύπτουν κατά τη ναυτιλιακή δραστηριότητα. Τα σημαντικά πλεονεκτήματα που παρέχει στους χρήστες της, όπως η αυτονομία που απολαμβάνουν τα εμπλεκόμενα μέρη, η ταχύτητα της διεξαγωγής της διαδικασίας, η ευχέρεια επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, η απλοποιημένη διαδικασία σε σχέση με αυτήν των δικαστηρίων, καθώς και η ευκολία με την οποία πραγματοποιείται η εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων βάση της Σύμβασης της Νέας Υόρκης, αποτελούν σημαντικό πόλο έλξης για τους περισσότερους συμμετέχοντες στο ναυτιλιακό κλάδο.

Το Λονδίνο εδώ και αρκετά χρόνια αποτελεί το βασικότερο διαιτητικό ναυτιλιακό κέντρο παγκοσμίως, με μεγάλη διαφορά από τα υπόλοιπα κέντρα διαιτησίας, δεδομένου ότι η πλειονότητα των περιπτώσεων της ναυτικής διαιτησίας παραπέμπεται εκεί. Η μακρά αυτή παράδοση στην επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών συνδέεται με το γεγονός ότι στο Λονδίνο είναι εγκατεστημένοι και λειτουργούν διεθνείς ναυτιλιακοί οργανισμοί και ενώσεις, ξένες ναυτιλιακές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες στις ναυτιλιακές επιχειρήσεις (ναυλωτές, ασφαλιστές, δικηγόροι κ.α.), καθώς και χρηματοδοτικοί οίκοι.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματά της, η διαιτησία έχει αρχίσει να χάνει από την αρχική λάμψη της, γεγονός που οφείλεται κυρίως στο ότι οι διαιτητικές διαδικασίες τείνουν να συνδυάζονται με υπέρογκα χρηματικά ποσά και σημαντικές καθυστερήσεις. Ταυτόχρονα, έντονη ανησυχία επικρατεί γύρω από το γεγονός ότι η σύγχρονη διαιτησία έχει αρχίσει να ενσωματώνει στις διαδικασίες της επίσημους κανόνες βασισμένους στα πρότυπα των δικαστηρίων, εγκαταλείποντας σταδιακά τον ανεπίσημο χαρακτήρα που αρχικά την χαρακτήριζε.

Παράλληλα, η παγκόσμια οικονομική κρίση των τελευταίων ετών καθώς και οι δυσχέρειες που προκλήθηκαν στην οικονομία λόγω της πανδημίας Covid-19, έχουν διαμορφώσει την σύγχρονη πραγματικότητα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο θεσμός της διαιτησίας να υστερεί μπροστά στις ανάγκες της κοινωνίας και να απαιτείται η εξεύρεση μίας λύσης ακόμα πιο ευέλικτης, ταχύτερης και οικονομικότερης. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι κατά την επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών τα μέρη μιας διαφοράς, πέρα από την εξοικονόμηση χρόνου και χρημάτων κατά τη διευθέτηση της διαφοράς τους, ενδιαφέρονται εξίσου να μην διαταράξουν ή να αποκαταστήσουν άμεσα τις σχέσεις τους με τους πελάτες τους μέσω της σύναψης μίας κοινής συμφωνίας, ώστε να συνεχίσουν απρόσκοπτα την υπάρχουσα συνεργασία τους.

Η διαμεσολάβηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως εκείνη η εναλλακτική μέθοδος επίλυσης διαφορών που κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση, ικανοποιώντας τα άνωθι κριτήρια. Το κόστος της διαδικασίας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, θεωρείται σημαντικά μικρότερο του κόστους που απαιτείται για να διεξαχθεί μια διαιτησία, ενώ όλη η διαδικασία της διαμεσολάβησης ολοκληρώνεται μέσα σε λίγες ημέρες. Παράλληλα, πρόκειται για μια ευέλικτη διαδικασία, με κύριο σκοπό την συναινετική

εξεύρεση λύσης, που συμβάλλει στην εκούσια εκτέλεση της συμφωνίας εκ μέρους των μερών και στην αποκατάσταση των κοινωνικών και επαγγελματικών τους σχέσεων.

Παρόλα αυτά, ο θεσμός της διαμεσολάβησης δεν έχει καθιερωθεί ακόμα ως βασικό εργαλείο επίλυσης ναυτιλιακών διαφορών, καθώς μέχρι και σήμερα αντιμετωπίζεται με μεγάλη δυσπιστία και διστακτικότητα. Η διαμεσολάβηση αγωνίζεται να γίνει αποδεικτική και να εδραιωθεί ως μέθοδος εναλλακτικής επίλυσης διαφορών από τους φορείς που συνδέονται με το χώρο της ναυτιλίας, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια άρχισαν να αντιλαμβάνονται τα οφέλη της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της προσπάθειας που γίνεται να ενσωματωθεί η διαμεσολάβηση στην καθημερινή πρακτική των ναυτιλιακών επιχειρήσεων αποτελεί η όλο και συχνότερη προσθήκη ρητρών διαμεσολάβησης στις διάφορες θαλάσσιες εμπορικές συμβάσεις, καθώς και η θέσπιση ειδικών κανόνων διαμεσολάβησης από τους σημαντικότερους ναυτιλιακούς οργανισμούς.

Βασικός ανασταλτικός παράγοντας στην προτίμηση των μερών είναι η δυσκολία με την οποία πραγματοποιείται η εκτέλεση των συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης. Η ανυπαρξία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου για την αναγνώριση και εκτέλεση των συμφωνιών ενισχύει την ανασφάλεια των μερών, καθώς και το φόβο τους για μεταγενέστερη αθέτηση της συμφωνίας.

Την αβεβαιότητα αυτή ήρθε να καταρρίψει η υπογραφή της Διεθνούς Συμβάσεως της Σιγκαπούρης για τη διαμεσολάβηση, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 12 Σεπτεμβρίου του 2020, εισάγοντας έναν εναρμονισμένο διασυνοριακό μηχανισμό αναγνώρισης και εκτέλεσης των συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης. Οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνει η Σύμβαση αποτελούν χρήσιμο εργαλείο, προκειμένου να καταστεί η διαμεσολάβηση κύρια επιλογή των μερών για την επίλυση διασυνοριακών εμπορικών και ναυτιλιακών διαφορών, καθώς εξασφαλίζει ασφάλεια και βεβαιότητα ως προς το αποτέλεσμα της διαδικασίας.

Η Σύμβαση της Σιγκαπούρης αναμένεται να δώσει μεγαλύτερη ώθηση στο θεσμό της διαμεσολάβησης, ενώ μένει να δούμε σε τι βαθμό θα ανταποκριθούν τα κράτη και ποια τελικά θα την εφαρμόσουν. Είναι αυτονόητο ότι όσο περισσότερα κράτη συμβληθούν και εφαρμόσουν τη συγκεκριμένη σύμβαση τόσο μεγαλύτερη

ομοιομορφία και ομοιογένεια θα επικρατεί ως προς την αναγνώριση και εκτέλεση των συμφωνιών κατόπιν διαμεσολάβησης.

Γνώμη της γραφούσας είναι ότι δεδομένων των σημείων των καιρών που διανύουμε είναι η κατάλληλη στιγμή για την ευρύτερη εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης στο χώρο της ναυτιλίας. Για να καθιερωθεί όμως η συγκεκριμένη εξωδικαστική μέθοδος δεν αρκούν απλώς οι μεμονωμένες προσπάθειες ορισμένων ναυτιλιακών οργανισμών, αλλά απαιτούνται οργανωμένες ενέργειες ως προς τον σκοπό αυτό. Ειδικότερα, προκειμένου ο θεσμός να εδραιωθεί στη συνείδηση των πολιτών απαιτείται αρχικώς η σωστή και πλήρης ενημέρωση όλων των φορέων του ναυτιλιακού κλάδου (νομικών και φυσικών προσώπων) αναφορικά με τα πλεονεκτήματα του θεσμού της διαμεσολάβησης και τα θετικά αποτελέσματα που δύναται να έχει στην επίλυση μίας διαφοράς.

Παράλληλα, είναι ιδιαίτερα σημαντικό η όποια νομοθετική παρέμβαση υπάρξει από εδώ και έπειτα, να τείνει προς την δημιουργία ενός μηχανισμού, ο οποίος εμπνέει την εμπιστοσύνη των πολιτών και στον οποίο γνωρίζουν, πως αν καταφύγουν, θα καταλήξουν σε μία συμφωνία συμφέρουσα και για τα δύο μέρη. Για να αναπτυχθεί το αίσθημα εμπιστοσύνης ως προς τη συγκεκριμένη διαδικασία είναι απαραίτητο το ανθρώπινο δυναμικό να είναι επαρκώς καταρτισμένο, με άτομα από το ναυτιλιακό χώρο, τα οποία γνωρίζουν τις συνθήκες εντός και εκτός των πλοίων καθώς και άτομα με εξειδικευμένες γνώσεις του θεσμού, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στον σκοπό και στις ανάγκες της διαμεσολάβησης.

Ο θεσμός της διαμεσολάβησης αδιαμφισβήτητα προωθεί περισσότερο μια συναινετική και λιγότερο συγκρουσιακή κουλτούρα, ενισχύοντας τη συνεργασία των μερών. Ταυτόχρονα, δεν πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι η καθιέρωση και η ευρεία χρήση της διαμεσολάβησης μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο και στην κοινωνία. Από τη μία η δικαιοσύνη θα απονέμεται με ταχύτερους ρυθμούς, μειώνοντας ταυτόχρονα τη γραφειοκρατία και τις δημόσιες δαπάνες, από την άλλη θα ενισχυθεί η ευημερία των πολιτών και θα δημιουργηθεί το κατάλληλο έδαφος για περισσότερες επενδύσεις, καθώς δεν θα σπαταλώνται πια υπέρογκα ποσά σε δικαστηριακές διαδικασίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία / Αρθρογραφία

1. Αβραμέας, Π. (2007). Ο Πειραιάς μπορεί να γίνει κέντρο ναυτικής διαιτησίας. Ειδικό εβδομαδιαίο ένθετο της εφημερίδας Τα Νομικά Νέα. Ανακτήθηκε από: <http://www.mararbpiraeus.eu/index.php/testimonial/18>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
2. Αθανασίου, Μ. και Χαλκιάς, Π. (2014). *Οδηγός του Διεθνούς Συμβουλίου για την Εμπορική Διαιτησία για την ερμηνεία της Σύμβασης της Νέας Υόρκης του 1958*. Ένα εγχειρίδιο για τους δικαστες. Διεθνές Συμβούλιο για την Εμπορική Διαιτησία.
3. Αλαπάντας, Α. (2017). *Νομικά Ζητήματα Θαλάσσιας Αρωγής*. Πειραϊκή Νομολογία, Τεύχος 4/2017. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
4. Αναστασοπούλου, Ι. (2011). *Η διαμεσολάβηση στις αστικές και εμπορικές διαφορές*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
5. Αντωνέλος, Σ. και Πλέσσα, Ε. (2014). *Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, Διεθνής εμπειρία και ελληνική εφαρμογή*. Εκδ. Σάκκουλας.
6. Απαλαγάκη, Χ. (2019). *Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας. Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2^{ος} Τόμος*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
7. Αρχοντάκης, Ι. και Καρλής, Φ. (2020). *Πτώση στην Αγορά Ξηρού Φορτίου*. Ανακτήθηκε από: <https://www.theseanation.gr>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
8. Βρανίκου, Μ. και Δεμέστιχας, Ε. (2017). *Ναυτιλιακό Δίκαιο, Β' Έκδοση*. Εκπαιδευτικό Κείμενο Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού του Ευγενίδου Ιδρύματος.
9. Γαλάνης, Δ. (2020). *Covid-19: Επιπτώσεις στην παγκόσμια ναυτιλία*. Ανακτήθηκε από: <https://www.moore-greece.gr/insights/coronavirus/2020/impact-of-covid19-on-shipping>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
10. Γιαννόπουλος, Π. (2020). *Διαμεσολάβηση και Πολιτική Δίκη, Συμβολή στην ερμηνεία του Ν. 4640/2019*. Εκδ. Σάκκουλας.
11. Γκιζιάκης, Κ., Παπαδόπουλος, Α. και Πλωμαρίτου, Ε. (2010). *Ναυλώσεις*, Έκδοση 3^η. Εκδ. Σταμούλης.
12. Γραμματικάκη-Αλεξίου, Α., Παπασιώπη-Πασιά, Ζ. και Βασιλακάκης, Ε. (2017). *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Στ' έκδοση*. Εκδ. Σάκκουλας.

13. Δημολίτσα, Α. (1999). *Οι διαφοροποιήσεις του Ν 2735/1999 περί Διεθνούς Εμπορικής Διαιτησίας από τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL*. Δίκαιο επιχειρήσεων & Εταιρειών, Τεύχος 12/1999, Δεκέμβριος. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
14. Διακολουκάς, Λ. (2019). *Εναλλακτική Επίλυση Διαφορών με έμφαση στην προβληματική της υποχρεωτικής διαμεσολάβησης του άρθρου 182 ν. 4512/2018*. Ένθα - Περιοδικό Σύγχρονων Νομικών Θεμάτων Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου.
15. Διαμαντόπουλος, Γ. και Κουμπλή, Β. (2016). *Η διαμεσολάβηση ως τρόπος επίλυσης ιδιωτικών διαφορών στο Ελληνικό δίκαιο*. Περιοδικό Νομικό Βήμα.
16. Εταιρία Δικαστικών Μελετών, (2015). *Συμβολή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
17. Ηλιακόπουλος, Η. (2012). *Ο νέος θεσμός της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Σε σχέση με την Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Σκέψεις για τον θεσμό της δικαστικής μεσολάβησης*. Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 1/2012. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
18. Θεοχάρης, Δ. (2015). *Διεθνή μοντέλα προώθησης της πρακτικής εφαρμογής της διαμεσολάβησης και η ελληνική πρακτική*, Έτος 69°, Ιανουάριος 2015. Περιοδικό Αρμενόπουλος.
19. Θεοχάρης, Δ. (2015). *Η Διαμεσολάβηση ως μέσο εναλλακτικής επίλυσης διαφορών. Κατ' άρθρο ανάλυση και ερμηνεία του Ν. 3898/2010*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
20. Θεοχάρης, Δ. (2020). *Το Δίκαιο της Διαμεσολάβησης Ερμηνευτική προσέγγιση Ν. 4640/2019*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
21. Καλαβρός, Κ. (2011). *Δίκαιο της Διαιτησίας Ι, Β' Έκδοση*. Εκδ. Σάκκουλας.
22. Καλαβρός, Κ. (2017). *Ακύρωση και Ανυπαρξία Διαιτητικών Αποφάσεων, Κατά τον ΚΠολΔ και τον ν. 2735/1999*. Εκδ. Σάκκουλας.
23. Καλαβρός, Κ. (2019). *Διεθνής Εμπορική Νομοθεσία*, τομ. Ι, Ο ν. 2735/1999, Ερμηνεία κατ' άρθρο. Εκδ. Σάκκουλας.
24. Κολτσάκη, Ε. και Χαραλαμπίδου, Ε. (2020). *Περί υποχρεωτικής αρχικής συνεδρίας διαμεσολάβησης*. Ανακτήθηκε από: <http://sedi.gr/index.php/el/news-el/new-el/142-peri-yproxreotikis-arxikis-synedrias-diamesolavisis>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

25. Κόμνιος, Κ. (2007). *Εισαγωγή στο Δίκαιο της Μεσολάβησης – Η πρόταση οδηγίας για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις*. Περιοδική δίκη – Μελέτες και παρατηρήσεις στη νομολογία.
26. Κόμνιος, Κ. (2018). *Εναλλακτική επίλυση καταναλωτικών διαφορών και υποχρεώσεις των επιχειρήσεων*. Ανακτήθηκε από: <https://www.capital.gr/me-aposi/3324608/enallaktiki-epilusi-katanalotikon-diaforon-kai-upoxreoseis-ton-epixeiriseon>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
27. Κούρτης, Δ. (2013). *Σχολιασμός του αρθρ. vii συμβ. Ν. Υόρκης περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων*. Περιοδικό Δικογραφία (Άρθρα-Μελέτες-Αποψεις).
28. Κουσουύλης, Σ. (1996). *Η Διεθνής Διαιτησία στην Ελλάδα σε σχέση με τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL*. Εκδ. Σάκκουλας.
29. Κουσουύλης, Σ. (2004). *Διαιτησία Ερμηνεία κατ' άρθρο*. Εκδ. Σάκκουλας.
30. Κουσουύλης, Σ. (2006). *Δίκαιο της Διαιτησίας*. Εκδ. Σάκκουλας.
31. Μαντάκου. Α. (2006). *Γενικές αρχές του δικαίου και διεθνής εμπορική διαιτησία*. Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 11/2006. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
32. Μαργαρίτης, Μ. και Μαργαρίτη, Α. (2018). *Ερμηνεία Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, Θεωρία – Νομολογία/ Τόμοι I-II/ ενημέρωση με τον Ν.4512/2018*. Εκδ. Σάκκουλας.
33. Μεϊδάνης, Χ. (2020). *Διαμεσολάβηση Διεθνείς και Συγκριτικές Πτυχές*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
34. Μπώλος Α. (2004). *Ο Τραπεζικός Μεσολαβητής ως μορφή εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών στον χρηματοπιστωτικό τομέα*. Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών 11/2004, Νοέμβριος. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
35. Νίκας Ν. (2016). *Εγχειρίδιο Πολιτικής Δικονομίας, Β' Έκδοση*. Εκδ. Σάκκουλας.
36. Ορφανίδη Γ. (2001). *Εναλλακτικές μορφές επίλυσεως διαφορών – Συμφιλίωση – Διαμεσολάβηση*, στα υπό έκδοση Πρακτικά του Ερευνητικού Ινστιτούτου Δικονομικών Μελετών για το Διεθνές Συνέδριο Αθηνών 23-29 Σεπτεμβρίου 2001.
37. Ορφανού, Μ. (2014). *Ανάμεσα στα μέρη: Ο ουδέτερος τρίτος*, 2^η Έκδοση. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
38. Παγκάκης, Γ. (2003). *Ο Συνήγορος του Πολίτη, Νέοι Θεσμοί*. Εκδ. Σάκκουλας.

39. Παγουλάτος, Μ. (1996). *Η σύμβασις ναυλώσεως από απόψεως δικαίου και πρακτικής*. Εκδ. Εμμανουήλ Σταυριδάκη, Ναυτικά Βιβλία.
40. Παμπούκης, Χ. (2010). *Δίκαιο Διεθνών συναλλαγών*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
41. Παμπούκης, Χ. & Τέντες, Ι. (2018). *Διαιτησία και Διαμεσολάβηση και λοιπές εναλλακτικές μορφές επίλυσης διαφορών*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
42. Παμπούκης, Χ. (2019). *Αναγνώριση & Εκτελεστότητα αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης (1958)*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
43. Πανταζόπουλος, Α. (2009). *Η αρχή της δημοσιότητας στην πολιτική δίκη*. Εκδ. Σάκκουλας.
44. Παπαδημητρίου, Σ. (2015). *Διεθνή Logistics - Η διαχείριση των λειτουργιών του διεθνούς εμπορίου*. Εκδ. Παπαζήση.
45. Παπαστερίου, Δ. (2009). *Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, Β' Έκδοση*. Εκδ. Σάκκουλας.
46. Πλάτωνος, Σ. (2013). *Ο θεσμός της Διαιτησίας στην Κύπρο*. Περιοδικό Εργολήπτης –Ιούνιος 2013.
47. Πράσινη Βίβλος για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου, COM 2002.
48. Ποδηματά, Ε. (2018). *Υποχρεωτική διαμεσολάβηση (Ν. 4512/2018 άρθρ.178-206): Ο θεσμός αντιμέτωπος με τα δικαιοκρατικά όριά του: το δικαίωμα πρόσβασης στην δικαιοσύνη και το κοινωνικό αγαθό της νομιμότητας*. Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας, Τεύχος 8-9/2018 Αύγουστος – Σεπτέμβριος 2018. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
49. Πολυζωγόπουλος, Κ. (2008). *Η διαμεσολάβηση - Μύθοι και πραγματικότητα*. Περιοδικό Δικαιόραμα.
50. Ραβανός, Α. (2019). *Διαμεσολάβηση: Πώς θα λύνονται αστικές διαφορές στα γραφεία των δικηγόρων*. Το Βήμα. Ανακτήθηκε από: <https://www.tovima.gr/2019/11/26/politics/diamesolavisi-pos-tha-lynontai-astikes-diafores-sta-grafeia-ton-dikigoron/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
51. Ρόβλιας, Ν. και Σταφυλοπάτη, Κ. (2016). *Η Διαιτησία Θεωρία – Νομοθεσία – Νομολογία*. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

52. Ρόκας, Ι. και Θεοχαρίδης, Γ. (2015). *Ναυτικό Δίκαιο*, Γ΄ Έκδοση, Πλήρως αναθεωρημένη έκδοση του συγγράμματος Ι. Ρόκα, Εισαγωγή στο Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο. Εκδ. Σάκκουλας.
53. Σαρίδου, Ε. (2019). *Σύμβαση της Σιγκαπούρης για την Διαμεσολάβηση*. Ανακτήθηκε από: <https://dialogosdiamesolavisi.gr/simvasi-sigapouris/4662/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
54. Τίτσιας, Δ. (2010). *Η Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Μια θετική πρόκληση για το δικαίό μας σύστημα γενικά και για το δικηγορικό λειτούργημα ειδικότερα*. Περιοδικό Δικογραφία 2010.
55. Τσαβδαρίδης, Α. (1999). *Διεθνής Ναυτική Διαιτησία*. Εκδ. Σάκκουλας.
56. Φουστούκο, Α. (1999). *Ο Πρότυπος Νόμος της UNCITRAL για τη διεθνή εμπορική διαιτησία*. Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών, Τεύχος 7/1999 Ιούλιος. Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.
57. Χαλανούλη, Χ. (2017). *Η διαμεσολάβηση ως οδός της ευθυδικίας*. Εκδ. Σιδέρης Ι.
58. Χαμηλοθώρης, Ι. (2000). *Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Ιδιωτικών Διαφορών*. Εκδ. Σάκκουλας.
59. Χριστοδούλου, Κ. (2010). *Η Οδηγία 2008/52 για τη διαμεσολάβηση στις ιδιωτικές διαφορές*, τεύχος 2/2010. Εκδ. Νομικό Βήμα.
60. Χριστονάκη, Π. (2020). *Πρακτικός Οδηγός Διαμεσολάβησης, σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μετά τον Ν. 4640/2019*. Εκδ. Σάκκουλας.

Β. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία / Αρθρογραφία

1. Abramson, H. (2019). Singapore Mediation Convention Reference Book, *Cardozo Journal of Conflict Resolution*, volume 20 – number 4.
2. Ambrose, C., Maxwell, K., & Parry, A. (2009). *London maritime arbitration*, 3rd Edition. Informa Law.
3. American Arbitration Association, American Bar Association, Association for Conflict Resolution. (2005). *Model Standards of Conduct for Mediators*.
4. Amos, B. (2020). *Maritime Arbitration: Three developments that strengthen Hong Kong maritime arbitration*. Hong Kong Lawyer. Available at: <http://www.hk->

lawyer.org/content/maritime-arbitration-three-developments-strengthen-hong-kong-maritime-arbitration, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

5. Auerbach, J. (1983). *Justice without law? Resolving disputes without lawyers*. New York: Oxford University Press.
6. Bantekas, I. & Brunel University. (2015). *An Introduction to International Arbitration*. Cambridge University Press.
7. Berlingieri, F. (1979). *International Maritime Arbitration*. Journal of Maritime Law and Commerce.
8. Bevan, A., Hollebon, G. & Bromfield, L. (2010). *Mediation: A practical Guide*. London: Thorogood Publishing Ltd.
9. Born, G. (2014). *International Commercial Arbitration*. 2nd edition. Wolters Kluwer Law & Business.
10. Brown, H. & Marriott, A. (2011). *ADR Principles and Practice*. 3rd edition. Sweet & Maxwell.
11. Cata, R. J. (2015). International commercial Mediation: A supplement to international Arbitration. Upchurch, Watson, White & Max.
12. Cecil, W. & Carfae, F. (2015). *Avoiding disputes over dispute resolution provisions*, Legal Update. Available at: https://www.haynesboone.com/~media/files/cdg/avoiding_disputes_over_dispute_resolution_provisions.ashx, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
13. Chahine J. H., Lombardi E. M., Lutram D., Peulve C. (2020). *The Acceleration of the Development of International Business Mediation after the Singapore Convention*, (Wolters Law International) in Volume Year 2020, issue 4 of the European Business Law Review.
14. Chamberlain, A., Walters, T. & Rainer, D. (2020). *Lof 2020, an update to the world's oldest and most commonly used salvage contract*. Available at: <https://www.hfw.com/LOF-2020-an-update-to-the-worlds-oldest-and-most-commonly-used-salvage-contract-Feb-2020>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
15. Chen, A. (2019, November 19). *Maritime Dispute Resolutions in Weak Market – Is mediation a feasible alternative resolution?* Hong Kong Maritime Week 2019 Legal Forum.
16. Ciancio, A.G. (2013). Mediation at the intersection with contract law: the settlement agreement. Available at: <https://ssrn.com/abstract=2272989>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.

17. Clanchy, J. (2020). *The race to expedite: arbitration's response to the coronavirus (COVID-19) crisis*. Available at: [https://www.lexisnexis.co.uk/blog/dispute-resolution/the-race-to-expedite-arbitration-s-response-to-the-coronavirus-\(covid-19\)-crisis](https://www.lexisnexis.co.uk/blog/dispute-resolution/the-race-to-expedite-arbitration-s-response-to-the-coronavirus-(covid-19)-crisis), τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
18. Cohen, A. J. (2009). *Revisiting against settlement: Some reflections on dispute resolution and public values*. Fordham Law Review, Vol. 78. Issue 3.
19. Coscelin, G. (2016). *Mediation in Shipping*. Bowmans the value of knowing, Available at: <https://www.bowmanslaw.com/insights/shipping-aviation-and-logistics/mediation-in-shipping/>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
20. Daouda, C. A. (2016). *The Validity of International Commercial Arbitration Agreement*. Global Journal of Politics and Law Research Vol.4, No.5.
21. Dawood, A. (2016). *Arbitration in Maritime Disputes*. Journal of Shipping and Ocean Engineering 6. David Publishing.
22. Deason, E. (2005). *Procedural rules for complementary systems of litigation and mediation worldwide*. Notre Dame Law Review, Vol. 80, Issue 2.
23. Dendorfer-Ditges, R. & Whilheim, P. (2017). *Mediation in a global village: Legal complexity and cross-border mediation in Europe*, in Yearbook on International Arbitration and ADR, Volume V Dike, 2017 (Roth/ Geistlinger eds).
24. Domke, M. & Sanders, P. (1967). *International arbitration. Liber amicorum for Martin Domke*. The Hague, Martinus Nijhoff.
25. Gaultier, T. (2013). *Cross-Border Mediation: A New Solution for International Commercial Dispute Settlements?* NYSBA International Law Practicum, Spring 2013, Volume 26, No 1.
26. Girvin, S. (2007). *Carriage of Goods by Sea*. Oxford University Press.
27. Goldby, M. (2007). *Incorporation of charterparty arbitration clauses into bills of lading: recent developments*. Denning Law Journal, Vol 19.
28. Gorton, L., Ihre, R. & Sandevan, A. (1984). *Shipbroking and Chartering Practice*. 2nd Edition. London: Lloyd's of London Press.
29. Gregori, M. (2015). *Maritime Arbitration Among Past, Present and Future*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/324953844_Maritime_Arbitration_Among_Past_Present_and_Future, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
30. Horowitz, D. (2009). *The Pros and Cons of Arbitration*. COLEMAN & HOROWITT, LLP. Client Memorandum.

31. Hunter, G. (2020) *BIMCO adds Honk Kong to new shortened arbitration clause*, Available at: <https://www.bimco.org/news/priority-news/20201006-bimco-adds-hong-kong-to-new-shortened-arbitration-clause>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
32. Kourtis, V. (2013). 'Greece', *Civil and commercial mediation in Europe- Cross-Border Mediation*, Vol. II. Intersentia, Cambridge – Antwerp – Portland.
33. Kronke, H., Nacimiento, P., Otto, D. &Port, N. (2010). *Recognition and enforcement of foreign Arbitral Awards. A Global Commentary on the New York Convention*. Wolters Kluwer.
34. Kumar, R., (2019). *The role of arbitration in International maritime disputes. Centre of Maritime Law*, National Law University Odisha. Available at: <https://cmlnluo.law.blog/2019/10/10/the-role-of-arbitration-in-international-maritime-disputes/>, τελευταία ανάκτηση στις 14/12/2020.
35. Lagerberg, G. & Mistelis, L. (2013). *Corporate choices in International Arbitration: Industry perspectives – International Arbitration Survey*. School of International Arbitration, Queen Mary University of London.
36. Lane, L. (2014). *Incorporating charterparty terms into a bill of lading*. Available at: <https://www.ukpandi.com/knowledge-publications/article/incorporating-charter-party-terms-into-a-bill-of-lading-130669>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
37. Latham & Watkins, (2019). *Guide to International Arbitration*. Available at: <https://www.lw.com/thoughtleadership/guide-to-international-arbitration-2017>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
38. Maitra, J. (2016). *Shipping: incorporation of time charterparty terms into a bill of lading*. Available at: www.eversheds.com, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
39. Marrella, F. (2005). *Unity and Diversity in International Arbitration: The Case of Maritime Arbitration*. American University International Law Review, Vol 20, Issue 5.
40. Matteucci, G. (2018). *Maritime international commercial mediation clauses: Enforceability, from 2019: will it work ?*. Available at: <https://www.altalex.com/documents/news/2018/11/23/maritime-international-commercial-mediation-clauses>, τελευταία επίσκεψη στις 14/12/2020.
41. McMAHON J. (1970 – 1971). *The Hague Rules and Incorporation of Charter Party Arbitration Clauses Into Bills of Lading*. Journal of Maritime Law and Commerce, vol 2. Available at Heinonline database.

42. Moses, M. (2008). *The principles and practice of international commercial arbitration*. Cambridge University Press.
43. Moses, M. (2017). *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. Third edition. Cambridge University Press.
44. Neame, C. & Colaco, H. (2020). *The Maritime Arbitration Universe In Numbers: London Remains Ever Dominant*. HFW, Shipping Insight: Who Rules The Waves?
45. Orejudo P. de los Mozos (2011). *The Law Applicable to International Mediation Contracts*. Indret. 2011/1.
46. Osman, F. (2014). *Lex Mercatoria as Substantive Law in International Commercial Mediation*. International Commercial Arbitration and the New Lex Mercatoria.
47. Özdel, M. (2017). *Bills of Lading Incorporating Charterparties*. Hart Publishing.
48. Paulsson J. (1981). *Arbitration Unbound: award detached from the law of its country of origine*. International and Comparative Law Quarterly Volume 30, Issue 2
49. Paulsson, J. (1983). *Delocalisation of International Commercial Arbitration: When and Why It Matters*. The International and Comparative Law Quarterly Volume 32, Issue 1.
50. Prieto P. O. de los Mozos, (2011). *The Law Applicable to International Mediation Contracts*, InDret, vol. 1.
51. Redfern A. & Hunt M., (1991). *Law and Practice International Commercial Arbitration*, Second Edition. Sweet & Maxwell London.
52. Rubino-Sammartano, M. (2001). *International Arbitration: Law and Practice*. First Edition. Kluwer Law International.
53. Spangler, B. (2003, July). *Facilitation*. Available at www.beyondintractability.org/essay/facilitation
54. Steele, B. L. (2007). *Enforcing international commercial mediation agreements as arbitral awards under the New York Convention*. UCLA Law Review, vol. 54.
55. Strong, S. I. (2015). *Reasoned Awards in international Commercial arbitration: Embracing and exceeding the common Law-Civil Law dichotomy*. Michigan Journal of International Law. Volume 37. Issue 1.
56. Summerskill, M. (1993). *Maritime Arbitrations. Handbook of Arbitration Practice*. Sweet & Maxwell.

57. Todd, P. (1997). *Incorporation of arbitration clauses into bills of lading*. Journal of Business Law.
58. United Nations Conference On Trade And Development. (2020). *Review of Maritime Transport 2020*.
59. Vucetic, D. (2016). *Is mediation viable in administrative matters?*. Law and Politics, Vol. 14, No 4.

Γ. Ιστοσελίδες

1. Επίσημη Ιστοσελίδα Bimco: <https://www.bimco.org/>
2. Επίσημη Ιστοσελίδα LMAA: <https://lmaa.london/>
3. Επίσημη Ιστοσελίδα SMA: <http://www.smany.org/>
4. Επίσημη Ιστοσελίδα HKMAG: <https://www.hkmag.org.hk/>
5. Επίσημη Ιστοσελίδα SCMA: <https://www.scma.org.sg/>
6. Επίσημη Ιστοσελίδα CMAC: <http://www.cmac.org.cn/en/>
7. Επίσημη Ιστοσελίδα Lloyd's: <https://www.lloyds.com/>
8. Επίσημη Ιστοσελίδα Σύμβασης της Σιγκαπούρης: <https://www.singaporeconvention.org/>
9. Επίσημη Ιστοσελίδα Ένωσης Ναυτικής Διαιτησίας Πειραιά: <http://www.mararbpiraeus.eu/index.php/base/el>

Δ. Νομοθεσία

1. Ν. 2735/1999 (ΦΕΚ 167/Α' / 18-8-1999) «Διεθνής Εμπορική Διαιτησία».
2. Ν. 3898/2010 (ΦΕΚ 211/Α' /16.12.2010 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις».
3. Ν. 4640/2019 (ΦΕΚ 190/Α' /30.11.2019) «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις Περαιτέρω εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 και άλλες διατάξεις».
4. Ν.Δ. 4220/1961 «Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958 περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων».

5. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the "New York Convention").
6. Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation (New York, 2018) (the "Singapore Convention on Mediation").
7. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985).
8. UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation (2018).
9. Οδηγία 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.
10. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 593/2008 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Ιουνίου 2008 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι).